

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Mgr. Hana Suchánková

Rozhodování soudu v exekučním řízení

Rigorózní práce

Vedoucí rigorózní práce: doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.

Občanské právo procesní

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 27.4.2015

Prohlašuji, že předloženou rigorózní práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Autor rigorózní práce

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí práce doc. JUDr. Aleně Mackové, Ph.D., za její odborné vedení, konzultace a cenné rady při zpracování tématu práce.

Dále bych chtěla poděkovat kolegům z exekučního oddělení Obvodního soudu pro Prahu 2 za vstřícné sdílení praktických poznatků z vyřizování exekuční agendy.

Obsah

Úvod.....	2
1. Historie exekučního řízení	4
2. Současná právní úprava exekučního řízení.....	9
3. Rozhodování soudu v exekučním řízení.....	12
3.1. Zkoumání podmínek řízení a posouzení náležitostí exekučního návrhu.....	16
3.1.1. Věcná a místní příslušnost	18
3.1.2. Účastníci řízení	22
3.1.3. Litispendence, res iudicata a rejstřík zahájených exekucí	25
3.1.4. Exekuční návrh	28
3.1.5. Exekuční titul.....	32
3.1.6. Věcná legitimace, procesní nástupnictví	38
3.1.7. Spojení exekučních řízení.....	42
3.1.8. Pověření a změna soudního exekutora.....	45
3.2. Obrana povinného a rozhodování soudu	52
3.2.1. Opravné prostředky.....	52
3.2.2. Návrh na zastavení exekuce.....	62
3.2.3. Návrh na odklad exekuce.....	78
3.2.4. Námitky proti příkazu k úhradě nákladů exekuce	84
3.2.5. Ústavní stížnost.....	91
3.3. Náklady řízení, náklady exekuce a rozhodování exekučního soudu.....	93
3.3.1. Náklady exekučního řízení	93
3.3.2. Náklady exekuce.....	100
3.3.3. Rozhodování soudu o nákladech řízení a nákladech exekuce	103
Závěr	117
Seznam literatury	120
Seznam judikatury	124
Seznam příloh	128
Shrnutí.....	129
Abstract.....	130
Klíčová slova	132
Key words	132

Úvod

Přijetím zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), vznikla v českém právním řádu dvojkolejnost vykonávacího řízení, když k výkonu rozhodnutí dle občanského soudního řádu prováděného soudem přibyla pro věřitele možnost pověřit vymáháním splnění povinnosti soudního exekutora. Došlo tak k delegaci značné části pravomoci soudu na soudní exekutory a současně tedy i k odnětí výlučnosti soudu v postihování majetku fyzických a právnických osob. S ohledem na materiální zainteresovanost soudních exekutorů na výsledcích exekuce, očekával zákonodárce od přijetí této právní úpravy zefektivnění vymáhání pohledávek, odliv části agendy vykonávané soudy na soudní exekutory a následnou možnost soudů soustředit uvolněnou kapacitu na nalézací řízení, ve kterém je úloha soudu nezastupitelná.

Od vstupu exekučního řádu v účinnost v roce 2001 byla přijata řada novel, z nichž za nejvýznamnější lze považovat tzv. dohledovou novelu (zákon č. 347/2007 Sb., účinnost od 1.1.2008), kterou, jak již samo označení naznačuje, byl podrobně upraven státní dohled nad činností soudních exekutorů. Dále tzv. střední novelu (zákon č. 286/2009 Sb., účinnost od 1.11.2009), jejímž cílem mělo být odbřemenění soudů přesunutím dalších kompetencí soudu na soudní exekutory. Tzv. sankční novela (zákon č. 183/2009 Sb., účinnost od 26.6.2009) byla reakcí na dlouhodobou nečinnost orgánů stavovské samosprávy exekutorů a týkala se právě samosprávy exekutorů, kárného řízení a posílení mocenské role státu.

Poslední významná novela exekučního řádu, tzv. velká novela (zákon č. 396/2012 Sb., účinnost od 1.1.2013, resp. 1.7.2013 a 1.1.2015) významně omezila dvojkolejnost vykonávacího řízení, když výrazně zúžila možnost provedení soudního výkonu rozhodnutí. Přijetím této úpravy dochází ke změnám v souvislosti s postižením majetku ve společném jmění manželů, ke změnám ohledně jednotlivých způsobů provedení exekuce, ke změnám v zahajování exekucí, když namísto vydávání usnesení o nařízení exekuce, které je soudním rozhodnutím a je proti němu přípustný opravný prostředek, soud nyní vydává pověření exekutora k provedení exekuce, které je pouhým opatřením, nedoručuje se účastníkům, nenabývá právní moci a odpadá tak vyznačování právní moci soudem. Nově je v exekučním řádu upravena problematika spojování exekučních řízení. Opět je část kompetencí soudu přenesena na soudní exekutory (soud

sám exekuční návrh neodmítá, nezamítá a exekuční řízení nezastavuje, ale udílí exekutorovi pokyn k vydání takového usnesení) a v neposlední řadě dochází taktéž k dalšímu zpřísnění kárného řízení ve věcech soudních exekutorů.

Za dobu své praxe u Obvodního soudu pro Prahu 2, nejprve jako vyšší soudní úředník v exekuční agendě, posléze jako asistent soudce, jsem měla možnost seznámit se s nepřeberným množstvím návrhů na nařízení exekuce, samostatně o těchto a jiných návrzích rozhodovat, jakož i připravovat koncepty usnesení o návrzích, o kterých přísluší rozhodnout pouze soudci. V průběhu mé odborné činnosti nastávaly taktéž situace, kdy interpretace a následná aplikace zákonných ustanovení upravující postup a rozhodování soudu v exekučním řízení nebyla jednoznačná a postupně se konkretizovala praxí, či byla odvolacími soudy vykládána a rozhodována nejednotně a následně byla sjednocována rozhodnutími Nejvyššího a Ústavního soudu. Poslední výše uvedenou novelou exekučního řádu, účinnou od 1.1.2013 bylo do postupu a rozhodování soudu v exekučním řízení zavedeno velké množství změn a mnoho ustanovení exekučního řádu tak má za sebou pouze krátkou dobu praxe s omezenou či dokonce chybějící související judikaturou.

Cílem práce je analýza právní úpravy exekučního řízení dopadající na postup a rozhodování soudu v tomto řízení se zaměřením na jednotlivé novelizace a s nimi spojené změny vybraných ustanovení exekučního řádu, jejich vzájemné srovnání, zhodnocení vhodnosti jejich přijetí a uvážení, zda jejich přínos v podobě „odbřemenění“ soudů převažuje nad možným nebezpečím případných excesů ze strany soudních exekutorů.

Z vědeckých metod k dosažení vytýčených cílů práce byla použita metoda deskriptivní, doplněná o metodu analytickou, neboť se práce nesestává z pouhého popisu jednotlivých úkonů a rozhodnutí soudu v exekučním řízení, nýbrž je taktéž dále poukazováno na problematická ustanovení exekučního řádu, tato jsou dále podrobněji rozebírána a následně jsou navržena jejich možná řešení. Současně byla aplikována metoda komparativní ke srovnání znění vybraných ustanovení exekučního řádu v důsledku předmětných novelizací.

1. Historie exekučního řízení

Právní úpravu exekučního řízení nalezneme již v římském právu. V zákoně dvanácti desek byla upravena tzv. personální, osobní exekuce. Dlužník ručil za splnění dluhu svoji svobodou. Pokud dlužník uznal dluh, či k jeho plnění byl řádně odsouzen, měl povinnost do 30 dnů dluh uhradit. Pokud v této lhůtě dlužník dobrovolně dluh nesplnil a zástupce, tzv. vindex, za něj dluh nezaplatil nebo jménem dlužníka nevedl nový spor, nastoupilo státní donucení - exekuce a věřitel měl právo fyzicky dlužníka ovládnout. Věřitel měl právo dlužníka držet ve své vazbě. Takto ho měl právo držet po dobu 60 dnů, měl povinnost ho živit a předvést ho třikrát po sobě v den trhu před prétora a veřejně oznámit výši dluhu. Pokud za dlužníka nikdo dlužnou částku neuhradil, stával se dlužník otrokem věřitele. Věřitel jej mohl prodat do otroctví do ciziny, mohl ho zabít. Ve třetí desce Zákona dvanácti desek je výše uvedený postup zapsán následovně:

- 1) *Těm, kteří uznali dluh a byli řádně odsouzeni, budiž dáno zákonných 30 dnů.*
- 2) *Teprve poté budiž vložena ruka. Ať ho vede před soud.*
- 3) *Nesplní-li rozsudek a nezaručí-li se nikdo za něj na soudě, ať ho odvede s sebou, spoutá ho buď provazem nebo okovy o váze 15 liber, ne těžšími, nebo, pokud bude chtít, lehčími.*
- 4) *Jestliže chce, ať žije ze svého. Pokud nežije ze svého, ať ten, kdo ho drží v poutech, mu dává den libru mouky. Pokud chce, ať dává více.*
- 5) *Třetího trhového dne ať rozsekají na části. Useknou-li si více či méně, ať jim to neškodí.¹*

Poeteliovým zákonem (Lex Poetelia Papiria, 326 před n.l.) bylo následně zakázáno dlužníka prodat do otroctví, mít jej v okovech, či jej usmrtit (rozsekat). Bylo však možné přinutit dlužníka k nuceným pracím, dokud dlužník svůj dluh neodpracoval.

Vydáním Juliova zákona (Lex Iulia, 17 před n.l.) byla možnost osobní exekuce dále omezena, a to dobrovolným postoupením celého dlužníkovy majetku věřiteli. V takovém případě dlužníka nestíhala tzv. infamie (bezectnost) a dlužníkovi bylo umožněno zachovat si určitou část majetku (tzv. beneficium competentiae).

¹ SKŘEJPEK M. *Texty ke studiu římského práva*. Praha: Orac, 2001, s. 33.

Římské právo v pozdějším císařském zákonodárství zavedlo majetkovou exekuci singulární, tj. na jednotlivé majetkové kusy. Tyto na základě žalobcova návrhu zabavili úředníci, tzv. apparitores, a to nejdříve movitosti a poté nemovitosti. K těmto vzniklo žalobci exekuční právo zástavní a po 60 dnech od zabavení došlo k veřejné dražbě, kdy z výtěžku věřitel uspokojil svoji pohledávku a přebytek vrátil dlužníkovi.

Středověký exekuční proces byl jako celé středověké soudní řízení ovládnut zásadou formálnosti. Exekuční proces podle zemského práva byl rozdělen do šesti navazujících stupňů:

- 1) Oprávněný nejprve adresoval tzv. úmluvu povinnému, kterou ho vyzval k dobrovolnému splnění povinnosti obsažené v soudním nálezu. Pokud oprávněný úmluvu neprovedl do 3 let a 18 neděl (v zemských letech), ztratil svůj nárok.
- 2) V případě neúčinnosti úmluvy, tedy, kdy povinný dobrovolně svou povinnost nesplnil, následovalo uvedení oprávněného ve statek povinného, tzv. zvod, kdy byl povinen vydat nebo zaplatit peněžitou částku. Nejednalo se ještě o přechod držby; držitelem nadále zůstal povinný.
- 3) Exekuce na vydání statku končila tzv. obranným listem. Jednalo se o úřední výzvu povinnému od úřadu nejvyššího purkrabího, aby vydal prosouzený statek pod hrozbou smrti za odboj právu.
- 4) U exekuce na peněžité plnění následovalo po zvodu tzv. panování, spočívající v tom, že oprávněný třikrát navštívil s komorníky od zemských desek statek povinného a oznámil poddaným a rychtáři, že si bude brát obilí a dobytka v množství, v jakém je třeba na zaplacení úroků ze sumy, kterou vysoudil.
- 5) Následoval úředně provedený odhad nemovitosti dlužníka ke zjištění její hodnoty v poměru k prosouzené částce, kterou povinný dosud nezaplatil.
- 6) V posledním stupni oprávněný za přítomnosti komorníků shromáždil poddané, přijal od nich slib poddanosti a symbolicky před jejich zraky spálil došek střechy stavení k doložení svého práva skutečného vlastníka (právo nejen užívat, ale i ničít).

U Městských soudů byl proces jednodušší a rychlejší. Kodifikace městského práva v tzv. Koldínově zákoníku, vydaném pod názvem Práva městská království

českého, upravují exekuční proces v kapitole De exequitione rei iudicatae (O dopomožení práva po rozsudku) následovně:

C.XXI.

Soudcové a přísazní což komu svým buď ortelem, nálezem, rozsudkem, vejpovědí aneb stanným právem přisoudí, povinni jsou a budou jednomu každému toho dopomáhati. Leč by v to taková aneb takové překážky vkročily, pro kteréž by toho nikterakž a bezelstně vykonati nemohli.

C.XXII.

Dopomáhání pak jedné každé přisouzené spravedlnosti (krom toliko nářku cti) takto se od přísazných vykonávati má. Jestliže by ten, na kteréhož se přisudek stal, v času sobě od práva (to jest nejprve ve dvou nedělích od rozsudku prošlých, podruhé do třetího dne pořád zběhlého a potřetí po rozkazu do západu slunce) uloženém a vyměřeném rozsudku zadosti neučinil, tehdy do vězení vzat a týmž vězením k dostiučinění přidržán býti má. Kteréhožto vězení nemá jinak prázden býti, leč by se chtěl z něho do dvou nedělí pořád zběhlých na hotový groš vyručiti.

C.XXIII.

I. Pakli by ten dlužník, maje statek, z takového vězení do šesti nedělí pořád zběhlých nechtěl aneb zanedbal, tak jakž dotčeno jest, na groš hotový se vyručiti, tehdy věřitel jeho (ač chce-li) může od osoby pustiti a práva žádati, aby právem v statek jeho uveden a téhož statku pro spravedlnost přisouzenou i pro škody vzaté zmocněn byl. Právo pak má a povinno bude to učiniti a věřitele v statek uvesti a téhož statku ho zmocniti. Kteréhožto statku původ v držení a užívání dotud zůstane, dokudž by jemu od dlužníka spravedlnost i s náklady a škodami na to vzešlými zase všeckna zouplna a docela dána a navrácena nebyla.

II. A též se má rozuměti o tom, kterýž by se po rozsudku před právem ukrýval a přisouzené na sobě spravedlnosti, maje statek patrný, lidem práv býti nechtěl.

C.XXIV.

Pakli by se který dlužník, jsa u vězení, ktomu volal (nemaje peněz hotových ani na zlatě, ani na stříbře), že statkem věřitele svého odbyti žádá, vykonaje povinnost a způsob G XI. o tom vyměřený, toho také užiti moci bude. Leč by takovou pokutu na se vztáhl a uvedl, aby ničímž jiným věřitele svého odbyti nemohl než penězi hotovými, tehdy podlé pokuty k němu zachováno bude.

C.XXV.

Přisudek když by již v moc svou vešel, tj., z kteréhož by žádný časně se neodvolal, aneb odvolaje se, že by ten od práva vrchního k svému utvrzení aneb také k napravení přišel,

a v každém téměř jistý čas a termín se ukládá a obyčejně dvě neděle k dostiučinění rozsudku tomu, na němž se co přisuzuje, vyměřují se, tehdy strany, vedlé znění rozsudku zachovány buďte. Když se pak ostatní dopomožení práva, totižto rozkazové do třetího dne a do západu slunce vykonávati budou, poněvadž se již tu dopomáhání práva dotýkati bude, protož od takových výpovědí a rozkazův žádnému žádného více odvolání dopouštěti se nemá.²

V době osvícenské byl císařem Josefem II. vydán v roce 1781 obecný soudní řád, který důsledně oddělil civilní a trestní řízení. Civilní proces začal vycházet ze zásady rovnosti stran před soudem; řízení bylo ovládáno zásadou dispoziční a projednací. V roce 1873 bylo zákonem č. 67/1873 ř.z. zavedeno tzv. upomínkové řízení, umožňující na základě neformální žádosti vydat při částce 200 zl. platební rozkaz proti žadatelovu odpůrci bez jeho slyšení. Zákonem č. 74/1887 ř.z. bylo umožněno vyloučení řady movitých věcí z exekuce a byl stanoven zákaz exektovat odděleně příslušenství nemovitosti. Zákony č. 68/1873 ř.z. a č. 75/1888 ř.z. byl z exekuce vyloučen plat a jiné služební příjmy nepřesahující ročně 600 zl., resp. 800 zl. a u výslužného a podobných příjmů 500 zl.

V roce 1895 byla vydána tzv. jurisdikční norma s uvozovacím zákonem (zákon č. 110/1895 ř.z. a zákon č. 111/1895 ř.z.), nový civilní soudní řád s uvozovacím zákonem (zákon č. 112/1895 ř.z., o zavedení zákona o soudním řízení v občanských právních rozepřích, a zákon č. 113/1895 ř.z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních) a nový exekuční řád s uvozovacím zákonem (zákon č. 78/1896 ř.z., o zavedení zákona o řízení exekučním a zajišťovacím, a zákon č. 76/1896 ř.z., o řízení exekučním a zajišťovacím). V exekučním řízení byla zachována zásada legálního pořádku. Zákaz vyloučení platu z exekuce byl zvýšen na částku 2000 K, u odpočivného na částku 600 K ročně.

Vznikem Československé republiky roku 1918 nastal právní dualismus, když zákonem č. 11/1918 Sb. byl pro české země převzat rakouský právní řád a pro Slovensko a Podkarpatskou Rus uherský právní řád. Snahy o unifikaci právního řádu

² MALÝ K. a kol. *Práva městská Království českého: edice s komentářem*. Praha: Karolinum, 2013.

(návrh zákona o soudní příslušnosti a civilního řádu soudního, osnova nového exekučního zákona) se do konce první republiky nepodařilo prosadit.

Procesní normy vydané v období nesvobody (30.9.1938 – 4.5.1945) následný vývoj procesního práva neovlivnily, neboť se dle dekretu prezidenta republiky č. 11 Úř. věstníku z 3.8.1944 o obnovení právního pořádku, nestaly součástí československého poválečného právního řádu.

Změna právního řádu nastává po roce 1948 vyhlášením tzv. právnícké dvouletky s cílem odstranění dosavadního právního řádu a vybudování základů tzv. socialistického právního řádu. Na základech nové organizace soudnictví (zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví) byla přijata nová právní úprava občanského soudního řádu zákonem č. 142/1950 Sb., o konaní v občianskych právnych veciach (občiansky súdny poriadok), který obsahoval taktéž úpravu exekučního řízení, a to sice v třetí části nazvané „Ustanovenia o exekúcii.“, která byla rozdělena na čtyři hlavy; první hlava pojednávala o společných ustanoveních, druhá hlava o exekuci pro vymožení peněžitých pohledávek, třetí hlava o exekuci pro vymožení nepeněžitých nároků a čtvrtá hlava o exekuční likvidaci, která se vykonávala prodejem veškerého majetku dlužníka, pokud nebyl z exekuce vyloučený, a následným rozdělením výtěžku mezi všechny věřitele.

Občanský soudní řád z roku 1950 platil do vydání nového občanského soudního řádu v roce 1963 (zákon č. 99/1963 Sb.), který platí doposud. Došlo k pojmové změně z exekučního řízení na „výkon rozhodnutí“, které je upraveno v části páté. Novelou občanského soudního řádu, zákonem č. 519/1991 Sb., týkající se výkonu rozhodnutí, byl znovuzaveden institut dražby při prodeji věcí movitých i nemovitostí, institut soudcovského zástavního práva na nemovitosti a byl zrušen institut likvidace majetku.

Pojem „exekuce“ se do českého právního řádu znovu vrátil s přijetím zákona č. 120/2001. Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), s účinností od 1. března 2001.

2. Současná právní úprava exekučního řízení

V právním řádu České republiky v současnosti nalezneme hned několik právních úprav exekučního řízení. Vyjma výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu a exekučního řízení dle exekučního řádu, rozeznáváme dále exekuci daňovou podle daňového řádu (§ 177 - § 232 zákona č. 280/2009 Sb.), správní exekuci podle správního řádu (§ 103 - § 129 zákona č. 500/2004 Sb.), jakož i úpravu výkonu uložených trestů v trestním řádu (§ 315 - § 362 zákona č. 141/1961 Sb.). Zatímco ve správní a daňové exekuci lze vykonat jen rozhodnutí vydaná ve správním řízení, resp. pouze daňové nedoplatky a nedoplatky na pokutách udělené v daňovém řízení, a tyto jsou současně vyloučeny z výkonu rozhodnutí dle občanského soudního řádu, má exekuční řízení dle exekučního řádu mezi výše uvedenými zvláštní postavení, má nejširší záběr. Vykonává nejen rozhodnutí vydaná v občanském soudním řízení, nýbrž i rozhodnutí jiných orgánů (i ta vydaná ve správním a daňovém řízení), jakož i cizozemská rozhodnutí soudů a jiných orgánů.

Exekuční řád deleguje část pravomoci soudu uplatňovanou po vydání autoritativního soudního rozhodnutí, příp. rozhodnutí jiného státního orgánu, na nezávislého a nestranného soudního exekutora. Exekutor je státem jmenovaná a zmocněná osoba k výkonu exekuční činnosti, tj. k nucenému výkonu exekučních titulů, a to nezávisle a za úplatu. Záruky nezávislosti exekutora jsou dány způsobem jeho jmenování, odvolání, zákonnými důvody pro přeložení či disciplinární postih, dále neslučitelností jeho funkce s pracovním poměrem či jiným obdobným pracovněprávním vztahem či výkonem jiné výdělečné činnosti s výjimkou taxativně uvedených činností, a možností odmítnout vykonat určitý úkon.

Exekutora jmenuje na návrh Exekutorské komory České republiky ministr spravedlnosti. Exekutorem může být jmenován občan České republiky, který je plně svéprávný, má vysokoškolské vzdělání v oboru právo (získané v magisterském studijním programu právo a právní věda na vysoké škole v České republice či získané a uznané na základě mezinárodní smlouvy či podle zvláštního právního předpisu na vysoké škole v zahraničí), je bezúhonný, vykonal alespoň tříletou exekutorskou praxi a složil exekutorskou zkoušku.

Počet exekutorů (resp. exekutorských úřadů) je omezen principem “*numerus clausus*”; aktuální počet exekutorů činí 159. Exekutor je jmenován pro obvod konkrétního obvodního soudu, v němž je umístěno jeho sídlo. Územní působnost exekutora je neomezená, tedy může vykonávat činnost na celém území republiky.

Stavovskou organizací profesní samosprávy sdružující soudní exekutory je Exekutorská komora České republiky se sídlem v Praze. Členství v ní je pro všechny exekutory povinné ze zákona a exekutor se stává jejím členem okamžikem jmenování exekutorem. Členství v Komoře zaniká odvoláním exekutora, jeho smrtí nebo prohlášením za mrtvého. Komora je právnickou osobou; její příjmy činí členské příspěvky, dary a jiné příjmy. Orgány Komory jsou sněm, prezidium, prezident, revizní komise, zkušební komise, kárná komise a kontrolní komise.

Komora vykonává dohled nad činností exekutora, nad řízením činnosti exekutorského úřadu a nad dodržováním povinností stanovených exekutorovi zákonem o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Státní dohled nad exekuční činností vykonává Ministerstvo spravedlnosti a rovněž předseda okresního soudu, do jehož obvodu je exekutor jmenován. Předseda okresního soudu může pověřit výkonem státního dohledu místopředsedu soudu.

Při výkonu exekuční činnosti je exekutor vázán jen Ústavou České republiky, zákony, jinými právními předpisy a rozhodnutími soudu vydanými v řízení o výkonu rozhodnutí a exekučním řízení. Exekutor však není vázán rozhodnutím (soudním či správním) vydaným v jiném než exekučním řízení.

Úkony exekutora v exekučním řízení jsou považovány za úkony soudu, a pokud exekuční řád nestanoví jinak, je exekutor oprávněn vykonat všechny úkony, které občanský soudní řád a další předpisy jinak svěřují při provedení výkonu rozhodnutí soudu, soudci, vykonavatelé nebo jinému zaměstnanci soudu. Exekutor je po pověření vedením exekuce exekučním soudem povinen činit úkony vedoucí k efektivnímu provedení exekuce. Exekutor je povinen ve věci činit úkony od okamžiku, kdy mu je doručeno pověření k provedení exekuce, do doby, než jeho pověření zanikne.

Exekutor sám rozhoduje o způsobu provedení exekuce a vydává rozhodnutí, která exekuční řád nesvěřují soudu. Způsoby provedení exekuce volí exekutor podle

výsledku zjištění informací o majetku a místu pobytu (sídle) povinného. Tyto exekutor získává především od oprávněného; exekutor může vyzvat oprávněného, aby navrhl, jakým způsobem má provést exekuci, a označil plátce mzdy povinného či plátce jiného pravidelného příjmu povinného, popř. fyzickou nebo právnickou osobu, vůči které má povinný pohledávku a uvedl důvod této pohledávky, dále může předmětné informace získat od třetích osob (viz § 33 EŘ) a taktéž od povinného, kterého může předvolat a vyzvat ho k dobrovolnému splnění povinnosti a k prohlášení o majetku povinného.

Exekuci v jednom exekučním řízení může exekutor provést více způsoby, popřípadě i všemi zákonem stanovenými způsoby, a to postupně nebo i současně. Exekuci lze provést jen způsoby uvedenými v exekučním řádu. Exekuci ukládající zaplacení peněžité částky lze provést srážkami ze mzdy a jiných příjmů, příkázáním pohledávky, prodejem movitých věcí a nemovitých věcí, postižením závodu, zřízením exekutorského zástavního práva na nemovitých věcech, správou nemovité věci, pozastavením řidičského oprávnění. Exekuci na nepeněžité plnění lze s ohledem na povahu uložené povinnosti provést vyklizením, odebráním věci, rozdělením společné věci, provedením prací a výkonů. Exekuci prodejem zástavy lze pro zajištěnou pohledávku provést prodejem zastavených movitých věcí a nemovitých věcí.

K provedení exekuce jednotlivými výše uvedenými způsoby vydává exekutor exekuční příkazy (v případě postižení majetku povinného). Pokud je exekuce vedena k vynucení nemajetkové povinnosti, vydává exekutor exekuční příkaz o způsobu provedení zastupitelného plnění, nebo stanoví výši pokuty k vymáhání nezastupitelného plnění. Exekutor je povinen v exekučním příkazu zvolit takový způsob exekuce, který není zřejmě nevhodný, zejména vzhledem k nepoměru výše dluhů povinného a ceny předmětu, z něhož má být splnění dluhů povinného dosaženo.

Exekuce končí zásadně vynucením vymáhané povinnosti včetně příslušenství, nákladů oprávněného a nákladů exekuce. Vymožením všech těchto nároků se považuje exekuce za provedenou.

3. Rozhodování soudu v exekučním řízení

Hlavním úkolem soudů v občanském soudním řízení je zajišťování spravedlivé ochrany soukromým právům a oprávněným zájmům účastníků. Soudy projednávají a rozhodují spory a jiné právní věci a provádějí výkon rozhodnutí, která nebyla splněna dobrovolně. Civilní řízení tak lze rozdělit na řízení nalézací, tj. ve kterém soudy „nalézají“ právo, tedy rozhodují o právu či oprávněném zájmu, a řízení vykonávací (exekuční), jehož účelem je vynucení splnění povinnosti uložené rozhodnutím soudu či jiným exekučním titulem.

Exekuční řád dělí pravomoci v exekučním řízení mezi soud a exekutora tím způsobem, že exekuční soud rozhoduje o pověření exekutora, sporném zastavení exekuce a v dalších specifikovaných případech, a exekutor činí všechny úkony, které exekuční řád výslovně nesvěřuje soudu.

Rozhodovací činnost soudu v exekučním řízení lze rozdělit do dvou relativně samostatných fází. V první fázi, od doručení exekučního návrhu soudu do pověření soudního exekutora, spočívá úloha soudu v posouzení splnění zákonných podmínek pro vydání pověření. Právě v této fázi došlo v průběhu let k nejmarkantnější proměně rozdělení rozhodovacích pravomocí mezi soudem a exekutorem. Od stavu, kdy soud rozhodoval o zastavení exekučního řízení, o odmítnutí a zamítnutí návrhu na zastavení exekuce až po vydání usnesení o nařízení exekuce, byla činnost soudu minimalizována na činnost téměř pouze administrativní, kdy v současnosti soud exekutorovi dává závazné pokyny k odmítnutí, zamítnutí návrhu, zastavení řízení a vydává exekutorovi pověření; žádný z těchto úkonů soudu ale není rozhodnutím. Není ojedinělým případem, kdy vydáním pověření exekutorovi činnost soudu v daném exekučním řízení končí. Častější však budou situace, kdy činnost soudu zasahuje i do druhé, realizační fáze, kdy dochází k samotnému provedení exekuce, a to především prostřednictvím rozhodování o odkladu exekuce, o zastavení exekuce a o námitkách proti příkazu k nákladům exekuce, to vše zahrnující samozřejmě i subsidiární rozhodování o nákladech účastníků a nákladech exekuce.

Postup a rozhodování soudu v exekučním řízení je upraveno převážně exekučním řádem. Dle ust. § 52 odst. 1 exekučního řádu nestanoví-li tento zákon jinak,

použijí se pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu. Exekuční řád je tak ve vztahu k občanskému soudnímu řádu zákonem speciálním, a pokud nastane situace, která není exekučním řádem upravena, použijí se ustanovení občanského soudního řádu. Dále na organizaci a činnost soudu (nejen) v exekučním řízení dopadá zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), vyhláška ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, a instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 505/2001-Org., kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy. Při rozhodování o nákladech řízení a nákladech exekuce se dále taktéž uplatní vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif) a vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem (exekuční tarif).

V exekučním řízení v prvním stupni u okresního soudu rozhoduje samosoudce. Na rozhodovací a jiné činnosti se taktéž podílejí asistenti soudců a vyšší soudní úředníci. Asistent soudce vykonává jednotlivé úkony soudního řízení z pověření soudce, pokud tak stanoví zvláštní zákon nebo rozvrh práce a je oprávněn podílet se na rozhodovací činnosti soudu v rozsahu stanoveném zvláštním právním předpisem pro vyšší soudní úředníky; na jeho postavení se přiměřeně použijí ustanovení upravující postavení vyšších soudních úředníků. Postavení vyšších soudních úředníků upravuje zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů. Vyšší soudní úředník vykonává úkony soudu v rámci soudního oddělení, do kterého byl zařazen, na základě rozvrhu práce. Rozvrh práce určuje, ve kterých věcech, typech řízení a při jaké činnosti soudu vyšší soudní úředník provádí jednotlivé úkony na základě pověření nebo bez pověření předsedou senátu, a který předseda senátu je oprávněn pověření udělit.

V současné době je provedení většiny úkonů soudu v exekučním řízení svěřeno vyšším soudním úředníkům / asistentům soudce s výjimkou taxativně vyjmenovaných úkonů, které přísluší rozhodnout pouze předsedovi senátu, a to sice pověřování soudního exekutora a nařizování exekuce k vymožení peněžitého plnění, je-li

exekucním titulem exekutorský zápis nebo notářský zápis včetně rozhodování o zastavení výkonu rozhodnutí, nebyl-li návrh podán oprávněným nebo soudním exekutorem, popřípadě bylo-li proti návrhu podáno odvolání a dále vyjma rozhodování o uspokojení práv na nepeněžitě plnění (vyklizení, odebrání věci, rozdělení společné věci, provedení prací a výkonů). Pokud je proti rozhodnutí vyššího soudního úředníka/asistenta soudce podáno odvolání, může mu zcela vyhovět samosoudce (tzv. autoremedura). Rozhodnutí samosoudce se považuje za rozhodnutí soudu prvního stupně a lze je napadnout odvoláním. Nově od 1.1.2014 proti rozhodnutí vydanému vyšším soudním úředníkem (asistentem soudce), proti němuž nelze podat odvolání, odpor nebo námítky podle občanského soudního řádu, může účastník řízení podat námítky do 15 dnů ode dne doručení jeho písemného vyhotovení. O těchto námítkách rozhodne předseda senátu, který rozhodnutí vydané vyšším soudním úředníkem/asistentem soudce bez jednání potvrdí nebo změní. Proti rozhodnutí předsedy senátu o námítkách, o odmítnutí námitek nebo o zastavení námitkového řízení, není odvolání přípustné.³ V exekucním řízení z takových rozhodnutí připadá v úvahu usnesení, jímž se upravuje vedení řízení podle ust. § 202 odst. 1 písm. a) o.s.ř. (např. usnesení, kterým soud rozhoduje o návrhu povinného na spojení exekucních řízení), dále usnesení, jímž byl účastník vyzván, aby neúplné, nesrozumitelné nebo neurčité podání doplnil nebo opravil podle ust. § 202 odst. 1 písm. b) o.s.ř. (např. odstranění vad odvolání, dovolání), dále usnesení, jímž bylo opraveno rozhodnutí, netýká-li se oprava výroku rozhodnutí podle ust. § 202 odst. 1 písm. i) o.s.ř., příp. usnesení, jímž bylo rozhodnuto, že doručení je neúčinné (§50d) podle ust. § 202 odst. 1 písm. j) o.s.ř. Lze tak uzavřít, že s ohledem na povahu výše uvedených usnesení a četnost jejich „výskytu“ v exekucním řízení, by nemělo docházet k neúměrnému prodlužování řízení či zatěžování soudců i v případě účelového zneužívání nově zavedeného institutu námitek ze stran povinných.

V exekucním řízení soud rozhoduje výlučně formou usnesení. Pokud jde o obsahové náležitosti, v usnesení se uvede označení soudu, jméno a příjmení soudce (v

³ V námítkách nelze uplatnit nové skutečnosti nebo důkazy. Doručené rozhodnutí vyššího soudního úředníka, proti kterému již není možné podat námítky, je v právní moci. Na námitkové řízení se použijí ustanovení upravující odvolání podle občanského soudního řádu obdobně. § 9 odst. 3 zákona č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů. (Novelizace je reakcí na zrušení ust. § 11 zákona č. 121/2008 Sb., nálezem Ústavního soudu ze dne 22.5.2013, sp.zn. Pl. ÚS 31/10.)

odvolacím a dovolacím řízení složení senátu, tj. jméno a příjmení předsedy senátu a jména a příjmení soudců), označení účastníků a jejich zástupců a věci, výrok, odůvodnění, poučení o přípustnosti opravného prostředku, a o lhůtě a místě k jeho podání, den a místo vydání usnesení. Pokud se usnesením rozhoduje ve věci samé (o zastavení exekuce), soud v odůvodnění uvede, čeho se navrhovatel domáhal a z jakých důvodů, jak se ve věci vyjádřil jiný účastník řízení, vyloží, které skutečnosti má prokázány a které nikoliv, o které důkazy opřel svá skutková zjištění a jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil, proč neprovedl i další důkazy, jaký učinil závěr o skutkovém stavu a jak věc posoudil po právní stránce. Pokud jde o formální náležitosti, na první straně usnesení se vyznačí vpravo nahoře číslo jednací; usnesení o více než dvou stranách se počínaje druhou stranou vlevo nahoře označí slovem „pokračování“ a uprostřed nahoře se očísluje pořadovým číslem strany usnesení a vpravo nahoře se vyznačí spisová značka s číslem listu. Jestliže je více než dvoustránkový originál rozhodnutí vyhotoven oboustranně, je třeba číslo listu vyznačit pouze na jeho lichých stranách. Na kopiích a opisech usnesení o více než dvou stranách se počínaje druhou stranou spisová značka vyznačuje bez čísla listu. Několik oprávněných nebo povinných v téže exekuční věci se v záhlaví usnesení rozlišuje u oprávněných písmeny malé abecedy a u povinných arabskými číslicemi počínaje jednotkou. Je nepřipustné, aby na nové stránce bylo umístěno jen místo a datum vyhlášení usnesení, podpisy a úřední razítko. Na opis (stejnopis) usnesení se na jeho konci po pravé straně připojí jméno, příjmení a funkce toho, kdo usnesení podepsal se zkratkou „v.r.“. Po levé straně se připojí doložka „Za správnost vyhotovení:“ s uvedením jména a podpisu vedoucího kanceláře nebo jím zmocněného zaměstnance. Jestliže bude usnesení doručováno prostřednictvím datové schránky nebo elektronickou poštou, soud vyhotoví elektronický stejnopis (opis) rozhodnutí, který ten, kdo jej vyhotovil, podepíše svým uznávaným elektronickým podpisem, případně označí uznávanou elektronickou značkou. Za elektronický stejnopis rozhodnutí se považuje až stejnopis převedený do formátu PDF podepsaný uznávaným elektronickým podpisem nebo označený uznávanou elektronickou značkou.

Soud je vázán usnesením, jakmile je vyhlásil. Pokud k vyhlášení nedošlo, jakmile bylo doručeno, a není-li třeba doručovat, jakmile bylo vyhotoveno. Usnesením, kterým se upravuje vedení řízení, není soud vázán.

3.1. Zkoumání podmínek řízení a posouzení náležitostí exekučního návrhu

Exekuční řízení je ovládáno zásadou dispoziční a jeho zahájení v podobě podání exekučního návrhu je tedy plně v rukou oprávněného. Řízení je zahájeno dnem, kdy exekuční návrh došel exekutorovi (ust. § 35 EŘ). Exekutor poté nejpozději do 15 dnů od doručení návrhu (opravného nebo doplněného návrhu) zašle exekučnímu soudu tento návrh společně se žádostí o pověření a nařízením exekuce (dále jen „pověření“) a dalšími připojenými listinami. U exekučního soudu je řízení zahájeno až doručením návrhu na pověření a nařízením exekuce. Návrh na pověření zasílá soudní exekutor soudu vždy na předepsaném formuláři prostřednictvím příslušné aplikace, a to i pokud doručuje některou z příloh exekučního návrhu v listinné podobě. Doručením návrhu na pověření na podatelnu soudu soud zapíše do rejstříku zahájených exekucí všechny údaje, které je povinen zapisovat.

Do příslušného spisu exekučního soudu se založí vytištěný formulář návrhu na pověření a dále listiny, které byly společně s touto žádostí zaslány v elektronické či listinné podobě (např. exekuční titul, listina prokazující přechod práva či povinnosti apod.). Jsou-li tyto listiny již založeny u exekučního soudu, učiní se do spisu úřední záznam včetně spisové značky, ze které je obsah listiny znám. Do spisu se dále zakládá originál pověření soudního exekutora nebo pokynu k odmítnutí či zamítnutí exekučního návrhu a dále exekutorem postoupené návrhy na odmítnutí či zastavení exekuce, originály dalších návrhů účastníků a exekutora a originály všech rozhodnutí soudu.

Spis tvoří všechny písemnosti, které se vztahují k téže věci (podání, protokoly, záznamy, rozhodnutí). Jednotlivé písemnosti se ve spisech řadí chronologicky tak, jak soudu došly nebo byly soudem vyhotoveny anebo byly svěřeny z úřední desky soudu po uplynutí doby k vyvěšení, a takto se zapisují do spisového přehledu. Každý spis dostane spisovou značku, která se skládá z označení a běžného čísla rejstříku, do něhož je věc zapsána, lomená letopočtem. Vede-li se pro každé z několika soudních oddělení rejstřík samostatně nebo je-li pro několik soudních oddělení veden společný, uvede se před označením rejstříku vždy číslo oddělení podle rozvrhu práce, a to arabskou číslicí; rejstříky se zakládají pro každý rok znovu. V exekučních věcech se u okresních soudů vede rejstřík EXE, tedy spisová značka může vypadat následovně: 33 EXE 125/2015.

Před vlastním zápisem do příslušného rejstříku se provede lustrace, tj. se dotazem v evidencích vedených u soudu zjistí, zda již je nebo není věc v některém rejstříku zapsána. Lustrování se provádí podle jmen osob zúčastněných na řízení evidovaných v příslušné věci nebo podle jiných evidovaných skutečností, podle nichž lze spolehlivě tyto věci ztotožnit, zejména podle cizích spisových značek apod.; v rejstříku EXE se lustruje i podle exekučního titulu. Soud lustruje věci v rejstříku zahájených exekucí. Výsledek lustrace připojí k podání v podobě tiskového výstupu lustrace; místo tohoto výstupu lze výsledek lustrace vyznačit na první straně úvodního podání otiskem razítka „LUSTRUM“, u něhož se v negativním případě vyznačí „0“ (nula), v kladném případě se vyznačí spisová značka, pod kterou je věc vedena, a záznam se opatří datem a podpisem zaměstnance, který lustrum provedl.

První věcí, kterou se soud zabývá po doručení návrhu a žádosti o pověření, je zkoumání a posouzení, zda jsou splněny podmínky řízení. Jedná se o takové podmínky, za nichž soud může rozhodnout ve věci samé (ust. § 103 o.s.ř.). Soud se musí vždy z úřední povinnosti starat, zda jsou podmínky řízení splněny, neboť není-li některá z nich splněna, brání to soudu ve vydání meritorního rozhodnutí.⁴ Soud podmínky řízení nezkoumá pouze po zahájení řízení, ale v průběhu celého řízení, zda nedošlo k jejich změně a zda i nadále zůstávají splněny (s výjimkou upravenou v ust. § 11 o.s.ř.).

Podmínky řízení lze třídit na podmínky týkající se soudu, tedy pravomoc a věcná, místní a funkční příslušnost a dále na podmínky na straně účastníků řízení, tedy způsobilost být účastníkem řízení, procesní způsobilost, způsobilost být zástupcem a oprávnění k zastupování. Další podmínky lze vymezit jako tzv. negativní podmínky řízení, jimiž jsou překážka zahájeného řízení (litispence) a překážka věci pravomocně rozhodnuté (res iudicata). Za jednu z podmínek řízení lze považovat i řádný návrh na zahájení řízení (exekuční návrh), neboť stejně i v případě, kdy není splněna podmínka bezvadného návrhu (návrh, který neobsahuje všechny stanovené náležitosti nebo je nesrozumitelný anebo neurčitý), nemůže soud rozhodnout ve věci samé. Konečně podmínky řízení se dají rozdělit na ty, jejichž nedostatek lze odstranit a ty, jejichž nedostatek odstranit nelze a soud (soudní exekutor) tedy řízení usnesením zastaví (ust. § 104 o.s.ř.).

⁴WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. Část první, Řízení nalézací.* 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2014. s. 218.

3.1.1. Věcná a místní příslušnost

Úprava věcné a místní příslušnosti vychází ze zásady perpetuationis fori, tzn., že tyto podmínky řízení se posuzují podle stavu, který tu je v době zahájení řízení, a případné změny v průběhu řízení jsou nerozhodné. Výjimkou z tohoto pravidla je ust. § 5 a ust. § 511 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, o přenesení příslušnosti v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, ve věcech opatrovnických, v řízení o svéprávnosti a v řízení o výkon rozhodnutí pro vymožení výživného nezletilého dítěte, dále ust. § 252 odst. 5 o.s.ř. ve věcech výkonu rozhodnutí a ust. § 12 o.s.ř., byla-li věc přikázána jinému soudu.

Zatímco věcnou příslušnost soud zkoumá kdykoli za řízení (ust. § 104a a násl. o.s.ř.), zkoumání místní příslušnosti se soustřeďuje pouze na jeho počátek (ust. § 105 o.s.ř.). V exekučním řízení může soud svou místní příslušnost z úřední povinnosti zkoumat pouze do vydání pověření (vydání usnesení o nařízení exekuce, pokud bylo řízení zahájeno před 1.1.2013). Později pouze k námitce účastníka, která musí být uplatněna při prvním úkonu, který mu přísluší. Tímto úkonem je nyní návrh na zastavení exekuce (v řízení zahájeném před 1.1.2013 je tímto úkonem odvolání proti usnesení o nařízení exekuce).

Úprava věcné a místní příslušnosti soudu v exekučním řízení se nachází v ust. § 45 exekučního řádu. Ten stanoví, že věcně příslušným soudem je okresní soud. Místně příslušným exekučním soudem je v případě povinného, který je fyzickou osobou, soud, v jehož obvodu má povinný místo svého trvalého pobytu, popř. místo pobytu na území České republiky podle druhu pobytu cizince podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů a podle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu. Místo trvalého pobytu je podle ust. § 10 odst. 1 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel, adresa pobytu občana v České republice, která je vedena v registru obyvatel ve formě referenční vazby (kódu adresního místa) na referenční údaj o adrese v základním registru územní identifikace, adres a nemovitostí, kterou si občan zvolí zpravidla v místě, kde má rodinu, rodiče, byt nebo zaměstnání. Občan může mít jen jedno místo trvalého pobytu, a to v objektu, který je označen číslem popisným nebo evidenčním, popřípadě orientačním číslem a který je určen pro bydlení, ubytování nebo individuální rekreaci. Od předcházející úpravy určení místní

příslušnosti⁵ tak dochází s účinností od 1.1.2013 (zákon č. 396/2012 Sb.) ke změně, když odpadá zjišťování skutečného bydliště, či místa, kde se povinný zdržuje a napříště je možné informace pro posouzení místní příslušnosti zjistit z registru Centrální evidence obyvatel podle ust. § 33a EŘ, a lze předpokládat, že touto změnou dojde ke zrychlení řízení a k minimalizaci případů, kdy soud, kterému dojde exekuční návrh spolu s žádostí o pověření, shledá, že není místně příslušným. Kritérium pro určení místní příslušnosti povinného, který je právnickou osobou, zůstalo nezměněno, když místně příslušným soudem je ten, v jehož obvodu má povinný své sídlo.

Pokud nelze určit místní příslušnost podle dvou výše uvedených hledisek, nastupuje určení místní příslušnosti podle místa, kde se nachází majetek povinného. Nejednotnost rozhodování Nejvyššího soudu v případech, kdy mu byly okresními soudy předkládány k rozhodnutí věci podle ust. § 11 odst. 3 o.s.ř. k určení místní příslušnosti v situaci, kdy majetek povinného nebyl dohledán, vyústila ve vydání usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12.9.2012, sp.zn. 31 Nd 200/2012. Tímto usnesením Nejvyšší soud konstatoval, že není případné, aby již v rámci posuzování místní příslušnosti exekuční soud zjišťoval, zda a případně na jakém místě v České republice má povinný majetek, tj. prováděl šetření dotazy na příslušné instituce, které by mohly mít informace o majetku povinného, tedy na katastrální úřady, Středisko cenných papírů, bankovní domy, obchodní rejstřík, živnostenský rejstřík atd., neboť skutečnost, zda povinný má exekučně postižitelný majetek na území České republiky, který by mohl být po nařízení exekuce soudním exekutorem zajištěn a zpeněžen, vyjde najevo až činností soudem pověřeného soudního exekutora v rámci provádění exekuce. Při určování místní příslušnosti vychází Nejvyšší soud ze zásady hospodárnosti řízení zakotvené v § 6 o.s.ř. a z této zásady pak vyvozuje pravidla pro určení místní příslušnosti podle sídla soudního exekutora, nebo určuje místně příslušným ten soud, u něhož bylo exekuční řízení zahájeno, či např. od místa vzniku pohledávky. Je tak nasnadě si představit situaci,

⁵Místně příslušným exekučním soudem je soud, v jehož obvodu má bydliště povinný, je-li fyzickou osobou, a nemá-li bydliště, soud, v jehož obvodu se zdržuje. Má-li povinný, který je fyzickou osobou, bydliště na více místech, jsou místně příslušnými všechny soudy, v jejichž obvodu bydlí s úmyslem se tam zdržovat trvale. Je-li povinný právnickou osobou, je místně příslušným soud, v jehož obvodu má povinný sídlo. Nemá-li povinný, který je fyzickou osobou, bydliště v České republice, ani se v ní nezdržuje, nebo nemá-li povinný, který je právnickou osobou, sídlo v České republice, je místně příslušným soud, v jehož obvodu má povinný majetek; má-li majetek v obvodu více soudů, je příslušným soud, kterému byla jako prvnímu doručena žádost exekutora o udělení pověření. § 45 odst. 2 EŘ ve znění platném do 31.12.2012.

kdy exekuční soud, který by měl postupovat podle výše uvedeného ust. § 11 odst. 3 o.s.ř. s vyhlídkou, že s největší pravděpodobností Nejvyšší soud určí právě tento soud příslušným k projednání a rozhodnutí, namísto tohoto postupu raději vydá pověření a poté již bude na exekutorovi, aby povinnému podle ust. § 29 odst. 3 o.s.ř. ustanovil opatrovníka z důvodu neznámého pobytu, a pokud ten nepodá námitku místní nepřislusnosti, je případná místní nepřislusnost soudu zhojena.

Při výkonu soudního rozhodnutí vydaného v jiném členském státě Evropské unie je místní příslusnost stanovena v čl. 39 bod 2 nařízení Rady (ES) č. 44/2001, o příslusnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, resp. podle čl. 4 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012, o příslusnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Brusel I bis), podle kterého se místní příslusnost určuje podle bydliště strany, vůči níž je výkon navrhován (obecný soud povinného), nebo podle místa výkonu. Tedy opět pokud povinný nemá obecný soud v České republice, je příslušný soud, v jehož obvodu má povinný majetek⁶.

Změny taktéž doznalo pravidlo pro určování místně příslušného soudu, pokud je takto místně příslušných soudů více. Již se neuplatní kritérium příslusnosti toho soudu, kterému jako prvnímu byla doručena žádost exekutora o udělení pověření, ale od 1.1.2013 je v tomto případě místně příslušným ten soud, jehož název je první v abecedním, případně číselném pořadí⁷.

Různé názory panují ohledně postupu soudu v řízení zahájeném po 1.1.2013 za situace, kdy soud, ke kterému byl exekutorem podán exekuční návrh spolu s žádostí o pověření, shledá, že není soudem místně příslušným (jakkoli se zdá být tato varianta při nově vymezeném určení místní příslusnosti nepravděpodobnou, zcela jistě však ne nemožnou). Část odborné veřejnosti upřednostňuje upozornit exekutora o místní nepřislusnosti soudu neformálně připsím, a pokud exekutor na pověření od tohoto soudu netrvá, není nutné vyslovovat místní nepřislusnost usnesením. Lze se taktéž setkat se situací, kdy soud, který shledal, že není místně příslušným, zaslal celý soudní

⁶KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 285. ISBN 978-80-7400-476-6.

⁷Názvy soudů jsou uvedeny v příloze č. 3 a č. 4 k zákonu č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích).

spis podle něj příslušnému soudu bez vydání jakéhokoli rozhodnutí. V článku s názvem „Exekuční soud“ formuluje Mgr. Vladimír Loutocký, vyšší soudní úředník Okresního soudu Brno-venkov, svůj názor na tuto problematiku, když si dále pokládá otázku, zda by nebyl dostačující pouze závazný pokyn soudu soudnímu exekutorovi, aby svou žádost postoupil místně příslušnému exekučnímu soudu, přičemž nevylučuje postup podle ust. § 105 odst. 2 o.s.ř., když svoji úvahu uzavírá názorem, že lze snad předpokládat, pokud by pověření a nařízení exekuce, jež není soudním rozhodnutím a nelze jej k odvolání zrušit, vydal nepříslušný soud, vedlo by to k zastavení exekuce podle ust. § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř. ve spojení s ust. § 52 odst. 1 exekučního řádu.⁸

K možnosti udělit soudnímu exekutorovi závazný pokyn k postoupení žádosti místně příslušnému soudu neshledávám žádný zákonný podklad, když exekuční řád výslovně upravuje pouze závazný pokyn k (částečnému) odmítnutí nebo zamítnutí exekučního návrhu nebo k zastavení exekučního řízení. Dále se neztotožňuji ani s názorem ohledně zastavení exekuce podle ust. § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř. ve spojení s ust. § 52 odst. 1 exekučního řádu, pokud by bylo pověření vydáno místně nepříslušným soudem, když s ohledem na ust. § 11 odst. 1 veta třetí o.s.ř., pokud nastane situace, kdy již není možné místní příslušnost zkoumat, protože soud již předmětné pověření vydal a povinný neuplatnil námitku místní nepříslušnosti při prvním úkonu, který mu příslušel, stává se soud vždy místně příslušným, i kdyby jinak kritéria pro určení místní příslušnosti nebyla naplněna, tedy místní příslušnost soudu je založena, i když tomu tak objektivně není⁹.

Jsem tak toho názoru, že právě v tomto případě nachází své místo postup soudu v souladu s výše citovaným ust. § 52 odst. 1 EŘ a soud, pokud shledá, že není místně příslušným, vydá usnesení, proti němuž je odvolání přípustné, v jehož prvním výroku vysloví svou místní nepříslušnost a ve druhém výroku určí soud, kterému bude věc po právní moci tohoto usnesení postoupena (§ 105 odst. 2 o.s.ř.). Obdobně postupuje soud v případě, kdy účastník včas a důvodně místní nepříslušnost namítne, jinak soud vydá usnesení, kterým námitku místní nepříslušnosti zamítne (§ 105 odst. 3 o.s.ř.); i proti

⁸LOUTOCKÝ, V. *Exekuční soud*. Komorní listy. II/2013, s. 28-31. Dostupný také z www.ekcr.cz.

⁹DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009. s. 2084. ISBN 978-80-7400-107-9.

tomuto usnesení je odvolání přípustné. (*vzor usnesení o vyslovení místní nepřislušnosti viz příloha č. 1*)

Změnu v kritériích pro určení místní příslušnosti soudu hodnotím kladně a shledávám ji přínosnou, když díky jejímu přijetí dochází k urychlení řízení a zkrácení úseku předcházejícímu vydání pověření.

3.1.2. Účastníci řízení

Účastníky řízení mohou být pouze ty osoby, které mají způsobilost být účastníkem řízení dle ust. § 19 o.s.ř. Tuto způsobilost má zásadně ten, kdo má podle hmotného práva právní osobnost (§ 23, § 118 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dále jen „NOZ“), jinak ten, komu ji přiznává zákon. Tak např. podle ust. § 105 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, může správní orgán, který vydal rozhodnutí v prvním stupni nebo který schválil smír, požádat o provedení exekuce soudního exekutora. Tedy správní orgán, který jinak nemá právní osobnost, má právo podat exekuční návrh, když výše uvedené ustanovení správního řádu mu způsobilost být účastníkem exekučního řízení v tomto případě přiznává.¹⁰ Nedostatek způsobilosti být účastníkem řízení je neodstranitelný nedostatek podmínky řízení, pro který je třeba řízení zastavit (§ 104 odst. 1 o.s.ř.). Pokud již přes tento nedostatek byl exekutor pověřen vedením exekuce/exekuce byla nařízena, je třeba exekuci dle ust. § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř. zastavit.

Od způsobilosti být účastníkem řízení je nutné odlišovat procesní způsobilost, tj. způsobilost jako účastník před soudem samostatně právně jednat. Procení způsobilost přiznává občanský soudní řád každému v rozsahu, v jakém je svéprávný. Svěprávnost pak upravuje ust. § 15 odst. 1 NOZ. Nedostatek procesní způsobilosti není neodstranitelnou podmínkou řízení a na postup při jeho odstranění ve smyslu ust. § 104 odst. 2 o.s.ř. se použijí ustanovení §§ 22 – 35a občanského soudního řádu, když exekuční řád žádnou výslovnou úpravu zastoupení neobsahuje.

¹⁰Viz též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.7.1999, sp.zn. 20 Cdo 2539/98, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.6.2000, sp.zn. 21 Cdo 2458/99.

Účastníky exekučního řízení jsou oprávněný a povinný. Takto vymezuje okruh účastníků exekučního řízení ust. § 36 odst. 1 exekučního řádu. Jedná se o vymezení účastenství z procesního hlediska, jde o tzv. formální (aktivní a pasivní) legitimaci, kdy oprávněným je ten, kdo podává exekuční návrh a povinným je ten, proti komu exekuční návrh směřuje, tedy ten, který je jako povinný v návrhu uveden. Skutečnost, zda takto uvedenému oprávněnému opravdu svědčí právo z exekučního titulu a povinnému byla tímto titulem uložena povinnost ke splnění vymáhaného nároku (tzv. materiální, věcná aktivní a pasivní legitimace), posuzuje soud v rámci rozhodování o vydání pověření/usnesení o nařízení exekuce.¹¹

Tímto však není okruh účastníků vyčerpán. Oprávněný a povinný jsou účastníky po celou dobu řízení, v exekučním řízení však vystupují jako účastníci řízení i další osoby, byť jen v části řízení. Jsou jimi např. plátce mzdy, peněžní ústav, dlužník povinného, nájemci prostor v dražené nemovitosti, osoby oprávněné z věcného břemene, dražitel, osoba, která úspěšně uplatnila excindační žalobu a domáhá se v této části zastavení exekuce, spoluvlastník věci postižené exekucí nebo věřitel, který přihlásil svou pohledávku do rozvrhu. Soudní exekutor je taktéž účastníkem řízení, pokud je rozhodováno o jeho nároku na odměnu a náhradu hotových výdajů. Výše uvedené výslovně uvádí právní úprava slovenského exekučního řízení, když v ust. § 37 odst. 1 exekučného poriadku stanoví, že účastníkmi konania sú oprávněný a povinný; iné osoby sú účastníkmi len tej časti konania, v ktorej im toto postavenie priznáva tento zákon. Ak súd rozhoduje o trovách exekúcie, účastníkom konania je aj poverený exekútor.

Účastníkem exekučního řízení je taktéž manžel povinného a jeho účastenství vzniká dnem, kdy pověřený soudní exekutor vydal exekuční příkaz postihující součást jejich společného jmění.¹² Jedná se o zákonem stanovenou výjimku, kdy lze exekucí postihnout i majetek toho, proti komu neexistuje exekuční titul a proti komu není exekuční návrh podáván¹³. Pro účely exekuce je rozsah zákonem stanoveného společného jmění manželů rozšířen, když za majetek patřící do společného jmění povinného a jeho manžela se považuje také majetek, který netvoří součást společného jmění manželů jen proto, že bylo rozhodnutím soudu zrušeno společné jmění manželů

¹¹Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3.12.2012, sp.zn. 20 Cdo 4092/2011.

¹²Viz též usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 10.11.2011, č.j. 54 Co 888/2011-200.

¹³TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha: C. H. BECK, 2006. s. 64. ISBN 80-7179-489-9.

nebo zúžen jeho stávající rozsah nebo že byl smlouvou zúžen rozsah společného jmění manželů, že byl ujednáán režim oddělených jmění nebo že byl smlouvou vyhrazen vznik společného jmění ke dni zániku manželství. Dikce ust. § 42 odst. 1 exekučního řádu ohledně rozsahu společného jmění manželů pro účely exekuce je totožná s ust. § 262 odst. 1 o.s.ř., stanovující rozsah společného jmění manželů pro účely výkonu rozhodnutí.

Účastníkem řízení je taktéž rozvedený manžel povinného, pokud je exekucí postižen majetek patřící do zaniklého, ale dosud nevypořádaného společného jmění manželů. Ten je účastníkem exekučního řízení i v případě, že společné jmění manželů bylo vypořádáno dohodou, pokud pohledávka věřitele (oprávněného) vznikla před uzavřením této dohody, když oprávněný má právo tuto svoji pohledávku vymoci také z majetku původně patřícího do společného jmění a vypořádaného dohodou tak, že jeho výlučným vlastníkem se stává manžel dlužníka (povinného), neboť vypořádáním jmění nesmí být dotčeno právo třetí osoby. Bylo-li právo třetí osoby vypořádáním dotčeno, může se domáhat, aby soud určil, že vypořádání vůči ní není účinné (§ 737 odst. 1 NOZ).

V souvislosti s manželem povinného si zde dovolím zmínit, že od 1.1.2013 je exekutor oprávněn vydat exekuční příkaz srážkami ze mzdy nebo jiného příjmu manžela povinného, příkázáním pohledávky manžela povinného nebo postižením jiných majetkových práv manžela povinného, pokud jde o vydobytí dluhu, který patří do společného jmění manželů (§ 262a odst. 2 o.s.ř.). Do této doby byl takový způsob provedení exekuce nepřipustný, když výše uvedené nároky samy o sobě nepatří do společného jmění manželů¹⁴.

Další výjimkou, kdy je exekuční návrh podáván proti osobě, která není osobou povinnou z exekučního titulu a přesto je tato osoba povinna splnit vymáhanou povinnost, je za situace, kdy bylo vyhověno tzv. odpůřčí žalobě (§ 42a ObčZ/§ 589 NOZ). Takové rozhodnutí soudu, kterým bylo určeno, že právní úkon dlužníka je vůči věřiteli neúčinný, je nezbytným podkladem k tomu, aby se věřitel na základě exekučního titulu vydaného proti dlužníku, mohl domáhat nařízení a provedení exekuce postižením toho, co odporovatelným (neúčinným) právním úkonem ušlo z dlužníkovy majetku. Z výše uvedeného vyplývá, že exekuční návrh v takovém případě směřuje

¹⁴ Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.3.2008, sp.zn. 20 Cdo 326/2007, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.6.2009, sp.zn. 20 Cdo 2562/2007.

nikoliv proti dlužníku (osobě z exekučního titulu zavázané), nýbrž proti tomu, s nímž nebo v jehož prospěch dlužník právní úkon učinil. V tomto případě je tedy pasivně věcně legitimován nabyvatel. Oprávněný pak může požadovat uspokojení pohledávky toliko z věcí, práv nebo jiných majetkových hodnot, které se neúčinným právním úkonem dostaly z dispozice dlužníka (osoby z exekučního titulu zavázané)¹⁵.

Společenství účastníků je v exekučním řízení možné, a to jak na straně oprávněné i na straně povinné, avšak pouze pokud je toto společenství založené exekučním titulem. V exekučním řízení je zásadně možné i při vymáhání peněžitého plnění, aby exekuce byla nařízena jedním usnesením/vydáno jedno pověření proti více povinným. Způsob provedení exekuce určuje exekutor exekučním příkazem, přičemž nepostačuje-li jeden z možných způsobů exekuce, lze exekuci v jednom exekučním řízení provést více způsoby (§ 58 EŘ), tedy zásadně je možné, aby exekutor v jedné exekuci vydal více příkazů. Provádění exekuce proti dvěma povinným bude ve vztahu ke každému z nich probíhat podle různých exekučních příkazů¹⁶.

Vedlejší účastenství je v exekučním řízení pojmově vyloučeno, jelikož je možné jen v tzv. sporném řízení.¹⁷

3.1.3. Litispendence, res iudicata a rejstřík zahájených exekucí

Zahájení exekučního řízení brání, aby o téže věci probíhalo u soudu další exekuční řízení. O tutéž věc se jedná, jestliže se v pozdějším řízení jedná o totožné osoby a totožný předmět řízení. Pokud tedy byla nařízena exekuce/vydáno pověření podle exekučního řádu, nelze do jejího pravomocného skončení nařídit ze stejného exekučního titulu mezi stejnými účastníky další exekuci/vydat další pověření. Pro posouzení překážky věci zahájené je rozhodující stav v době rozhodování o později zahájeném řízení¹⁸. Pokud exekuční soud zjistí, že o téže věci již probíhá jiné řízení, udělí exekutorovi pokyn k zastavení řízení podle ust. § 104 odst. 1 o.s.ř. Pokud již i

¹⁵ Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.4.2009, sp.zn. 20 Cdo 3682/2007, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.6.2010, sp.zn. 20 Cdo 3610/2008, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.5.2011, sp.zn. 20 Cdo 5121/2009.

¹⁶ Viz též usnesení Městského soudu v Praze ze dne 12. 3. 2004, sp.zn. 19 Co 101/2004.

¹⁷ Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.2.1999, sp.zn. 20 Cdo 91/99.

¹⁸ Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.4.2003, sp.zn. 29 Odo 788/2002.

v pozdějším řízení byla exekuce nařízena/vydáno pověření, je třeba exekuci i bez návrhu podle ust. § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř. pro nepřipustnost zastavit.

Novelou č. 396/2012 Sb., bylo s účinností k 1.1.2013 změněno ust. § 35 exekučního řádu tak, že v tomto již není výslovně uvedeno, že zahájení exekučního řízení brání tomu, aby pro tentýž nárok bylo zahájeno nebo probíhalo jiné exekuční řízení podle tohoto zákona. Zůstalo zachováno ustanovení o předstihu, tedy upravující situaci, kdy oprávněný podá více exekučních návrhů v téže věci - v tom případě vede exekuci ten exekutor, který je v rejstříku zahájených exekucí zapsán jako první (§ 35 odst. 4 EŘ). Dle důvodové zprávy¹⁹ toto ustanovení mění okamžik vzniku překážky litispendence. Toto odůvodnění si lze nejspíše vysvětlit skutečností, že v průběhu schvalování novely bylo upuštěno od zahajování exekučního řízení bez ingerence soudu, došlo ke včlenění ust. § 43a exekučního řádu upravující povinnost soudu přezkoumat exekuční návrh a vydat soudnímu exekutorovi pověření k vedení exekuce a záměr vytvořit seznam, kde by exekutoři registrovali exekuce předtím, než je začnou provádět, se nezdařil. Stále se tedy okamžik překážky vzniku litispendence váže k okamžiku zahájení řízení, tedy doručení exekučního návrhu exekutorovi, i když to exekuční řád již výslovně nestanoví, a proto se na tuto situaci použije ust. § 83 odst. 1 o.s.ř.

Jako výrazný přínos novely č. 396/2012 Sb., hodnotím vznik rejstříku zahájených exekucí (dále jen „RZE“). Jedná se o elektronický seznam, ve kterém jsou vedena všechna exekuční řízení zahájená po 1.1.2013. Rejstřík je neveřejný a přístup do tohoto rejstříku mají pouze soudy a Exekutorská komora ČR, resp. jejich zaměstnanci. Údaje do rejstříku zapisují exekutoři nebo jsou zapisovány prostřednictvím elektronické aplikace, a to způsobem, kdy exekutor zašle soudu řádně vyplněnou elektronickou žádost o pověření a nařízení exekuce, tzv. EŽOPEX, a v momentě, kdy tato žádost dojde soudu, jsou údaje v žádosti obsažené automaticky převedeny do RZE a současně v aplikaci ISAS²⁰ jsou zapsány do příslušného soudního rejstříku (EXE). RZE obsahuje následující údaje: označení exekučního řízení spisovou značkou, pod kterou je vedeno (soudu i exekutora), označení povinného a oprávněného, označení exekutora, u kterého bylo řízení zahájeno, popř. označení exekutora, který řízená vede, resp. vedl, označení

¹⁹Důvodová zpráva k zákonu č. 396/2012 Sb., sněmovní tisk 537/0.

²⁰ISAS je počítačový informační systém pro okresní soudy obsahující zejména údaje o jednotlivých spisech, účastnících řízení a jejich adresách, soudních jednáních a vydaných rozhodnutích, jakož i dokumenty vztahující se k jednotlivým řízením. Nahradil mimo jiné dřívější papírové soudní rejstříky.

exekučního titulu a orgánu, který ho vydal, datum vydání a datum vykonatelnosti exekučního titulu, označení vymáhané povinnosti (předmět plnění, popis povinnosti) a časové údaje (datum zahájení exekučního řízení, datum a čas doručení žádosti na soud, datum zápisu do RZE, datum doložky provedení exekuce a datum skončení exekuce). Aplikace RZE umožňuje vyhledat exekuční řízení podle několika kritérií, např. osoby povinného, soudního exekutora, označení exekučního titulu aj. Jde tedy nyní jednodušeji zjistit, zda o téže věci neprobíhá u jiného soudu další exekuční řízení.

Při posuzování překážky věci zahájené, resp. překážky již vydaného pravomocného rozhodnutí ve vztahu mezi exekucí a výkonem rozhodnutí dle občanského soudního řádu je stěžejní ustanovení § 47 odst. 2 exekučního řádu, které stanoví, že účinky nařízení výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu má exekuční příkaz. Teprve jím totiž soudní exekutor určuje, jakým způsobem bude exekuce provedena, a teprve tehdy je možné posoudit případnou totožnost způsobu postižení majetku povinného a totožnost předmětu, jehož se soudní výkon, resp. exekuce, bude týkat²¹. Ve vztahu mezi řízením o soudní výkon rozhodnutí a exekučním řízením, nastává překážka litispendence, jestliže dříve, než bylo rozhodnuto o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí, byl mezi týmiž účastníky k vydobytí stejné pohledávky (její části) přiznané týmž exekučním titulem, vydán exekuční příkaz na stejný způsob a postihující též předmět výkonu, jaký byl označen v dřívějším návrhu. Překážka věci pravomocně rozhodnuté pak nastává, byl-li vydán exekuční příkaz, ačkoli mezi týmiž účastníky již byl k vymožení stejné pohledávky přiznané týmž exekučním titulem (pravomocně) nařízen výkon rozhodnutí stejným způsobem, na který zní exekuční příkaz, a postihující též předmět výkonu a trvá, dokud nebyl soudní výkon zastaven nebo jiným způsobem skončen²².

Postup soudů, soudních exekutorů, správců daně a orgánů veřejné správy při provádění exekucí v případě, jsou-li exekucemi nařízenými soudem, správcem daně nebo orgánem veřejné správy souběžně postiženy tytéž věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty, upravuje zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí.

²¹Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.9.2010, sp.zn. 20 Cdo 3873/2008.

²²Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.9.2003, sp.zn. 20 Cdo 1751/2002, usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 13.12.2006, sp.zn. 21 Co 564/2006.

3.1.4. Exekuční návrh

V období od přijetí exekučního řádu do současnosti došlo novelami č. 286/2009 Sb. a č. 396/2012 Sb., ke změnám rozdělení kompetencí mezi soudem a soudním exekutorem mimo jiné v rámci postupu od podání exekučního návrhu/návrhu na nařízení exekuce do vydání pověření/usnesení o nařízení exekuce.

V období do 31.10.2009 mohl oprávněný podat návrh na nařízení exekuce jak exekučnímu soudu, tak soudnímu exekutorovi. K výzvě k odstranění vad návrhu byl oprávněn vyzvat soud nebo soudní exekutor, a to podle toho, komu z nich byl návrh podán. Pokud vady návrhu nebyly odstraněny nebo nebyl přiložen exekuční titul, soud usnesením exekuční řízení zastavil (sám či na návrh exekutora). Pokud exekutor předložil soudu návrh i přesto, že nebyly splněny všechny zákonem stanovené předpoklady pro nařízení exekuce, soud usnesením návrh zamítl.

V období od 1.11.2009 do 31.12.2012 se návrh na nařízení exekuce podával již pouze soudnímu exekutorovi. K odstranění vad návrhu vyzýval pouze soudní exekutor. Řízení pro neodstranění vad návrhu či nepřiložení exekučního titulu stále zastavoval soud svým usnesením (sám či na návrh exekutora). Pokud exekutor předložil soudu návrh i přesto, že nebyly splněny všechny zákonem stanovené předpoklady pro nařízení exekuce, soud usnesením návrh zamítl.

V období od 1.1.2013 do současnosti se podává u soudního exekutora exekuční návrh. K odstranění vad návrhu vyzývá soudní exekutor; pro neodstranění vad návrhu nebo nepřiložení exekučního titulu exekutor usnesením exekuční návrh odmítá. Pokud exekutor návrh neodmítne, avšak nejsou splněny všechny zákonem stanovené požadavky pro vedení exekuce, exekutor exekuční návrh usnesením zamítá. Pokud exekutor předloží návrh i přesto, že nejsou splněny všechny zákonem stanovené předpoklady pro vedení exekuce, soud udělí exekutorovi závazný pokyn, aby exekuční návrh částečně nebo úplně odmítl nebo zamítl, nebo aby exekuční řízení zastavil.

Je zde tedy jasná tendence odbřemenit soudy od agendy spojené s odstraňováním vad návrhů, když tato je nyní téměř zcela v rukou soudních exekutorů a soud v této fázi řízení již nevydává žádné rozhodnutí. Stále však existuje pojistka

v případě, že exekutor podá k soudu návrh, který nesplňuje zákonem stanovené předpoklady, a to v podobě závazných pokynů soudu k (částečnému) odmítnutí, zamítnutí návrhu a k zastavení řízení. Objevily se názory, že by měla být tato fáze zcela bez ingerence soudu, soud by náležitosti návrhu vůbec neposuzoval a nevydával pověření. S tímto nemohu souhlasit a na funkčnost takového postupu nahlížím velmi skepticky, když za dobu své praxe nemalé množství návrhů bylo podáváno (i po proběhlém postupu odstraňování vad) ve stavu nezpůsobilém vydání usnesení o nařízení exekuce/pověření. K přehlednutí nedostatků v návrhu může dojít velmi snadno a je jistě žádoucí, aby k provádění exekuce na základě vadného návrhu vůbec nedošlo, než aby následně musela být taková exekuce zastavena.

Při zkoumání exekučního návrhu musí soud posuzovat, zda obsahuje všechny stanovené náležitosti, a to sice:

- a) Označení soudního exekutora, který má být pověřen provedením exekuce, a to jménem, příjmením a sídlem.
- b) Z návrhu musí být patrné, kdo návrh činí, které věci se týká a co sleduje, návrh musí být podepsán a datován. V této části se tak úprava v ust. § 38 odst. 1 EŘ shoduje s náležitostmi pro podání dle ust. § 42 odst. 4 o.s.ř.
- c) V případě, že účastníkem je fyzická osoba, musí být uvedeno jméno, příjmení, místo trvalého pobytu, popř. místo pobytu na území České republiky podle druhu pobytu cizince a popř. rodné číslo či datum narození účastníků. V případě, že je účastníkem právnická osoba, musí být uvedena obchodní firma nebo název, sídlo a identifikační číslo. Pokud je účastníkem stát, uvede se za označení Česká republika taktéž příslušná organizační složka státu.
- d) Pokud je účastník zastoupen, uvede jméno, příjmení a bydliště/sídlo zástupce a připojí plnou moc. Pokud je zástupcem advokát, lze jeho podpis nahradit otiskem podpisového razítka, jehož vzor je uložen u exekučního soudu.
- e) Přesné označení exekučního titulu, tj. musí být uvedeno, zda se jedná např. o platební rozkaz, usnesení, rozsudek, rozhodčí nález, notářský zápis aj., kým a kdy byl vydán a číslo jednací/spisová značka.
- f) Uvedení povinnosti, která má být exekucí vymožena a údaj zda a v jakém rozsahu byla povinným již splněna.
- g) Označení důkazů, kterých se oprávněný dovolává (např. smlouva o postoupení pohledávky).

Jako přílohu musí oprávněný k návrhu připojit originál nebo úředně ověřenou kopii exekučního titulu, opatřenou doložkou vykonatelnosti, stejnopis notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti nebo stejnopis exekutorského zápisu se svolením k vykonatelnosti. Pokud exekuční titul vydal exekuční soud, není nutné stejnopis k návrhu připojovat, neboť soud si může bez větších problémů existenci exekučního titulu a jeho vykonatelnosti sám ověřit.

Pokud je vymáhaná povinnost vázána na splnění podmínek, vzájemné povinnosti oprávněného nebo omezena doložením času, je oprávněný povinen k návrhu připojit listinu prokazující, že oprávněný splnil vzájemnou povinnost, popř. je připraven ji splnit, nebo že nastal doložený čas. Tato listina musí být vydána nebo ověřena státním orgánem nebo notářem.

Pokud nejsou splněny výše uvedené formální náležitosti, soud udělí exekutorovi závazný pokyn k odmítnutí návrhu podle ust. § 43a odst. 6 EŘ (*vzor pokynu k odmítnutí exekučního návrhu viz příloha č. 2*). Je otázkou, zda zákonodárce při tvorbě tohoto ustanovení měl v úmyslu jakýkoliv nedostatek formálních náležitostí exekučního návrhu sankcionovat udělením pokynu k odmítnutí návrhu. V případech, kdy formální nedostatek není nikterak zvláště závažným, např. chyba v psaní v identifikačním čísle, či datu narození účastníka, bych spíše volila neformální postup ve formě výzvy exekutorovi k postupu k odstranění této vady s uvedením lhůty a poučením, že pokud v této lhůtě nebude návrh opraven, soud udělí exekutorovi závazný pokyn k odmítnutí návrhu. Jako přehnaně formalistický bych pak považovala postup soudu, který by dal pokyn k odmítnutí návrhu např. z důvodu, že oprávněný uvedl již neaktuální sídlo povinného, když ze všech dalších údajů uvedených v návrhu lze osobu povinného jasně ztotožnit a tato není zaměnitelná s jakoukoliv jinou osobou.

Vždy tedy bude na individuálním posouzení soudu, zda v každém jednotlivém případě shledá vadu návrhu natolik závažnou, která by odůvodňovala postup ve formě pokynu k odmítnutí, či zda bude přiléhavější vyzvat soudního exekutora k postupu směřujícímu k jejímu odstranění.

Společně s návrhem zasílá exekutor soudu elektronickou žádost o pověření a nařízení exekuce. I pro tuto žádost jsou stanoveny minimální formální požadavky, když dle ust. § 43a odst. 2 exekučního řádu musí být v žádosti označen exekutor, který žádost

podal s uvedením sídla, žádost musí být datována a zejména obsahovat označení účastníků a přesné označení exekučního titulu. Na rozdíl od exekučního návrhu, zákon neupravuje postup v případě, kdy žádost není řádně vyplněna, obsahuje nesprávné údaje, popř. písařské chyby. Nesouhlasím v takovém případě s postupem, kdy soud udělí exekutorovi závazný pokyn k odmítnutí návrhu. Žádost o pověření není integrální součástí návrhu, a proto dle mého názoru nelze sankcionovat chyby v žádosti o pověření exekutora následným odmítnutím exekučního návrhu. Žádost soudního exekutora o pověření provedením exekuce je nutno považovat za formu komunikace mezi soudem a soudním exekutorem před vydáním pověření. Vadnou žádost exekutora jako takovou nelze ani odmítnout postupem podle ust. § 43 odst. 1 a 2 o.s.ř., když postup dle tohoto ustanovení lze využít jen ve vztahu k podáním účastníků. Soudního exekutora nelze ve stádiu nařízení exekuce považovat za účastníka exekučního řízení, neboť při výkonu exekuční činnosti, kterým soudního exekutora pověřil stát má soudní exekutor postavení exekučního soudu²³. Pokud tedy soudní exekutor není ve stádiu nařízení exekuce účastníkem exekučního řízení, nelze jeho nesprávnou či neúplnou žádost o pověření provedením exekuce odmítnout dle ust. § 43 odst. 2 o.s.ř. Zastávám tedy názor, že v případě vadné žádosti exekutora, by měl soud exekutora neformálním postupem vyzvat k opravě této žádosti.

Jestliže soud shledá, že exekuční návrh splňuje všechny výše uvedené zákonné požadavky a jsou připojeny požadované listiny, zkoumá dále nezávisle na předchozím posouzení exekutora, zda jsou splněny další zákonem stanovené předpoklady pro vedení exekuce (věcné posouzení návrhu)²⁴, kterými jsou:

- a) zda byl exekuční titul vydán orgánem, který k tomu měl pravomoc,
- b) zda je exekuční titul vykonatelný po stránce formální i materiální,
- c) zda jsou oprávněný a povinný věcně legitimováni,
- d) zda se oprávněný nedomáhá exekuce ve větším rozsahu, než na který má podle titulu právo,
- e) zda vymáhané právo není prekludováno.

Pokud nejsou splněny výše uvedené formální náležitosti, soud udělí exekutorovi závazný pokyn k zamítnutí návrhu (*vzor pokynu k zamítnutí exekučního návrhu viz*

²³Viz též usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10.7.2010, sp.zn. 14Co 268/2010.

²⁴Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.6.2007, sp.zn. 20 Cdo 2010/2006.

příloha č. 3). Pokud se celková vymáhaná pohledávka sestává z více jednotlivých pohledávek přiznaných více než jedním exekučním titulem, a jeden z titulů nebude splňovat zákonem stanovené předpoklady, bude pověření vydané soudem obsahovat taktéž pokyn k částečnému zamítnutí návrhu v uvedeném rozsahu (§ 43a odst. 6 EŘ).

3.1.5. Exekuční titul

Existence exekučního titulu je základní podmínkou pro nařízení/vedení exekuce, když smyslem exekuce je nucený výkon povinnosti stanovené a uložené právě v exekučním titulu, tedy v listině vydané k tomu oprávněným orgánem, splňující náležitosti formální a materiální vykonatelnosti.

Ustanovení § 40 odst. 1 exekučního řádu demonstrativně stanovuje exekuční tituly, kterými jsou:

- a) vykonatelné rozhodnutí soudu nebo exekutora, pokud přiznává právo, zavazuje k povinnosti nebo postihuje majetek,
- b) vykonatelné rozhodnutí soudu a jiného orgánu činného v trestním řízení, pokud přiznává právo nebo postihuje majetek,
- c) vykonatelný rozhodčí nález,
- d) notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsaný podle zvláštního právního předpisu (dle čl. IV odst. 4 Přejímacích ustanovení zákona č. 396/2012 Sb., jsou i nadále exekutorské zápisy podle ust. § 78 písm. a) EŘ ve znění účinném do dne nabytí tohoto zákona, exekučním titulem i po dni nabytí účinnosti tohoto zákona),
- e) vykonatelné rozhodnutí a jiný exekuční titul orgánu veřejné moci,
- f) jiná vykonatelná rozhodnutí a schválené smíry a listiny, jejichž výkon připouští zákon.

Naproti tomu ust. § 37 odst. 2 písm. b) exekučního řádu vymezuje exekuční tituly, které nelze v exekuci vykonat a kterými jsou rozhodnutí o péči o nezletilé děti, rozhodnutí ve věcech ochrany proti domácímu násilí, rozhodnutí orgánů Evropské unie nebo cizí rozhodnutí. Z těchto pak stanoví dvě výjimky, kterými jsou rozhodnutí o výživném na nezletilé děti a cizí rozhodnutí, u něhož bylo vydáno prohlášení

vykonatelnosti podle přímo použitelného předpisu Evropské unie nebo mezinárodní smlouvy nebo rozhodnuto o uznání.

Přímo použitelnými předpisy Evropské unie, upravujícími prohlášení cizího rozhodnutí za vykonatelné, jsou nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Brusel I bis), dále nařízení Rady (ES) č. 4/2009, o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností a dále nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012, o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení (použije se od 17.8.2015). Mezinárodní smlouvou je např. Úmluva o civilním řízení (vyhláška ministra zahraničí č. 72/1966 Sb., o Úmluvě o civilním řízení).

Nařízení Rady (ES) č. 44/2001, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Brusel I) se použije na řízení zahájená a rozhodnutí v nich vydaná, jakož i veřejné listiny nebo smíry schválené či uzavřené před 10.1.2015, tzn. že za takové situace musí být cizí rozhodnutí opatřeno prohlášením vykonatelnosti podle tohoto nařízení, s výjimkou evropského exekučního titulu (EET), evropského platebního rozkazu (EPR) a rozhodnutí vydaného v evropském řízení o drobných nárocích (EŘDN), které prohlášení vykonatelnosti nepodléhají. Na řízení zahájená, veřejné listiny vyhotovené či registrované a soudní smíry schválené či uzavřené k 10.1.2015 nebo po tomto datu se použije nařízení Brusel I bis, které tzv. exequatur, tedy řízení o prohlášení vykonatelnosti zcela zrušilo, když ve svém čl. 39 stanoví, že rozhodnutí vydané v některém členském státě, které je v tomto členském státě vykonatelné, je vykonatelné v jiném členském státě, aniž je vyžadováno prohlášení vykonatelnosti. V takovém případě postačuje, když oprávnění k exekučnímu návrhu připojí vyhotovení rozhodnutí, které splňuje podmínky nezbytné pro ověření jeho pravosti a osvědčení vydané podle čl. 53 nařízení osvědčující, že rozhodnutí je vykonatelné, a obsahující výtah rozhodnutí a případně příslušné informace o nahrazovaných nákladech řízení a výpočet úroků.

Z nařízení o výživném nepodléhá řízení o prohlášení vykonatelnosti dle čl. 17 odst. 2 rozhodnutí vydané v členském státě, který je vázán Haagským protokolem z

roku 2007. Takové rozhodnutí se uzná v jiném členském státě, aniž by bylo vyžadováno zvláštní řízení a aniž by existovala možnost jeho uznání napadnout. Rozhodnutí vydané v členském státě vázaném Haagským protokolem z roku 2007, které je v tomto státě vykonatelné, je vykonatelné v jiném členském státě, aniž by bylo třeba prohlášení jeho vykonatelnosti.

V řízení o uznání se zkoumá, zda cizí rozhodnutí splňuje podmínky pro to, aby mu mohly být přiznány právní účinky v tuzemsku. Úpravu uznání a výkonu cizích rozhodnutí v soukromoprávních věcech na území České republiky upravuje zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, v ustanoveních § 14 - § 19; ust. § 14 - § 16 upravují uznání a výkon rozhodnutí vydaného orgány státu, s nímž nemá Česká republika žádný smluvní vztah nebo na který se nevztahuje žádné z nařízení EU upravující uznání rozhodnutím, ust. § 17 - § 19 se naopak vztahují jen na taková řízení o uznání a výkon cizího rozhodnutí, v nichž se postupuje podle přímo použitelných předpisů Evropské unie nebo mezinárodních smluv, které vyžadují prohlášení vykonatelnosti (tzv. *exequatur*). Výkon cizího rozhodnutí, jež podléhá úpravě podle § 14 - § 16, tedy bylo vydáno ve státě, s nímž není Česká republika vázána žádnou mezinárodní smlouvou, která upravuje uznávání a výkon, lze provést jen soudním výkonem rozhodnutí, použití exekučního řádu je vyloučeno.

Exekuční titul je materiálně vykonatelný, pokud obsahuje přesné označení oprávněného a povinného, přesné vymezení rozsahu a obsahu povinností na plnění a přesně stanovenou lhůtu k plnění. V exekučním řízení není soud oprávněn přezkoumávat věcnou správnost exekučního titulu. Obsahem exekučního titulu je soud vázán a je povinen z něj vycházet²⁵.

Chyby v označení účastníků nejsou na újmu vykonatelnosti exekučního titulu, pokud lze z něj bez pochybností dovodit, komu bylo přiznáno právo nebo uložena povinnost.²⁶ Může jít např. o nesprávné uvedení data narození povinného, nesprávný údaj o bydlišti/sídle povinného atd.

²⁵Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.6.2010, sp.zn. 20 Cdo 3416/2009.

²⁶Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.8.2003, sp.zn. 20 Cdo 2019/2002, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.2.2011, sp.zn. 20 Cdo 1770/2009, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.3.2012, sp.zn. 20 Cdo 1713/2010.

Problematicke formulace obsahu a rozsahu práva a jemu odpovídající povinnosti, tak aby byla konkrétní a nezaměnitelná, se věnuje obsáhlá judikatura s přihlédnutím k jednotlivým typům exekučních titulů. Nejproblematictější bývá vymezení nepeněžitých nároků a u peněžitých nároků vymezení smluvní pokuty, úroků a plnění ve splátkách. Tak například Krajský soud v Hradci Králové ve svém usnesení ze dne 24.5.1995, sp.zn. 14 Co 90/96, shledal materiálně nevykonatelným rozsudek, jímž byla žalovanému uložena povinnost, aby se zdržel obtěžování žalobců vodou a tekutými odpady „nad míru přiměřenou poměrům“, protože neukládá žalovanému žádnou zcela konkrétní povinnost, tedy jakého konkrétního jednání se má zdržet, aby oprávněné vodou a tekutými odpady neobtěžoval. Naproti tomu Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 11.1.2005, sp.zn. 21 Cdo 1720/2004 judikoval, že absence údaje o intervalu, v jakém se vypočítává poplatek z prodlení, ve výroku vykonávaného rozhodnutí nečiní rozhodnutí materiálně nevykonatelným, je-li z tohoto rozhodnutí zřejmé, že jde o poplatek z prodlení podle občanského zákoníku.

Exekuční titul by měl obsahovat lhůtu ke splnění povinnosti. Pokud ji neobsahuje, má se za to, že povinnosti uložené exekučním titulem je třeba splnit do 3 dnů a jde-li o vyklizení bytu, do 15 dnů od právní moci rozhodnutí (§ 40 odst. 2 EŘ). Tato fikce se však použije pouze u rozhodnutí vydaných v občanském soudním řízení, neboť předpoklady vykonatelnosti exekučních titulů se hodnotí podle právních předpisů, na jejichž základě byly vydány. Pokud tedy v jiném exekučním titulu (než vydaném v občanském soudním řízení) absentuje lhůta k plnění povinnosti, dle právního předpisu, na jehož základě byl vydán, lhůtu obsahovat měl a nelze ji z tohoto předpisu ani dovodit, je tento exekuční titul materiálně nevykonatelný²⁷.

Pokud omezení aplikace ust. § 40 odst. 2 exekučního řádu pouze na rozhodnutí vydaná v občanském soudním řízení je dovozováno soudní judikaturou, pak použití ust. § 40 odst. 3 exekučního řádu, se výslovně dle tohoto ustanovení vztahuje pouze na vykonatelné rozhodnutí soudu nebo exekutora, pokud přiznává právo, zavazuje k povinnosti nebo postihuje majetek, vykonatelné rozhodnutí soudu a jiného orgánu činného v trestním řízení, pokud přiznává právo nebo postihuje majetek a vykonatelný rozhodčí nález. Toto ustanovení stanoví fikci pro případ, že v exekučním titulu není stanoveno, jak má splnit uloženou povinnost více povinných, jde-li o dělitelné plnění.

²⁷ Viz též stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 15.2.2006, sp.zn. Cpjn 200/2005, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.1.2003, sp.zn. 20 Cdo 699/2002.

V takovém případě platí, že všichni povinni jsou zavázáni splnit povinnost rovným dílem. Pokud by tedy oprávněný měl v úmyslu vymáhat celý dluh po povinných jako po solidárně zavázaných dlužnících, muselo by být ve výroku rozhodnutí uvedeno, že žalovaní jsou povinni dluh splnit společně a nerozdílně nebo že jsou povinni dluh zaplatit s tím, že plněním jednoho z nich zaniká povinnost druhého, příp. ostatních; není-li tomu tak, použije se výše uvedené ust. § 40 odst. 3 exekučního řádu.²⁸

Formální vykonatelnost exekučního titulu představuje vlastnost titulu být způsobilým k vynucení splnění povinnosti, která jím byla uložena a nastává marným uplynutím tzv. pariční lhůty. Vykonatelnost exekučního titulu nelze zaměňovat za jeho právní moc, která vyjadřuje jeho závaznost a nezměnitelnost.²⁹ V případě exekučního titulu ukládajícího povinnost k opětuujícímu se plnění v budoucnu splatných dávek, je třeba plnit, jakmile se stanou splatnými (§ 160 odst. 2 o.s.ř.). U povinnosti vyklidit obydlí až po zajištění náhradního bydlení, běží lhůta k vyklizení až ode dne zajištění náhradního bydlení (§ 160 odst. 3 o.s.ř.). Pokud je rozsudkem uložena jiná povinnost než povinnost k plnění, je rozsudek vykonatelný, jakmile nabyl právní moci. Výjimkou z pravidla, že lhůta k plnění běží od právní moci rozsudku, představují předběžně vykonatelné rozsudky, u nichž soud určí lhůtu k plnění od jejich doručení tomu, kdo má plnit (§160 odst. 4 o.s.ř.).

Exekuční soud je oprávněn přezkoumat vykonatelnost exekučního titulu i přes skutečnost, že na exekučním titulu, který je spolu s návrhem soudu předkládán, byla vyznačena v souladu ust. § 41 exekučního řádu tzv. doložka vykonatelnosti (vyjma notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti, kde vykonatelnost nastává uplynutím lhůty k plnění, pokud povinnost nebyla řádně a včas splněna). Chybně vyznačená doložka vykonatelnosti nemá vliv na skutečnost, kdy a zda vykonatelnost opravdu nastala. Exekuční soud posuzuje, zda byl titul řádně doručen podle procesních předpisů, jež dopadají na řízení, ve kterém byl exekuční titul vydán³⁰. Při zkoumání, zda k exekuci navržené rozhodnutí bylo povinnému doručeno, vychází exekuční soud ze skutečností vyplývajících z obsahu spisu, v němž bylo předmětné rozhodnutí vydáno, popřípadě ze skutečností o okolnostech doručení zjištěných pomocí šetření (zda bylo

²⁸Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.10.2010, sp.zn. 20 Cdo 5367/2008.

²⁹DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009. s. 2084. ISBN 978-80-7400-107-9.

³⁰Viz též usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 27.4.2011, sp.zn. 10 Co 119/2011.

doručováno na správnou adresu, do datové schránky, zda se povinný nenacházel v době doručování ve vazbě či výkonu trestu odnětí svobody)³¹.

Exekuční titul musí být vykonatelný již v době, kdy je exekuční řízení zahájeno, tedy splnění předpokladu vykonatelnosti soud posuzuje ke dni, kdy návrh na nařízení exekuce došel exekutorovi. Den, kdy návrh na nařízení exekuce došel exekutorovi, je významný v případech, kdy exekuci titulu ukládajícího peněžité plnění exekutor provede vydáním exekučního příkazu způsobem stanoveným v ust. § 59 odst. 1 písm. c), d) exekučního řádu, tedy prodejem movitých věcí, nemovitostí, postižením závodu. V těchto případech, na rozdíl od srážek ze mzdy a přikázání pohledávky, při nichž je pořadí určováno dnem, kdy plátcí mzdy, peněžnímu ústavu nebo dlužníku povinného byl doručen exekuční příkaz, který má podle ust. § 47 odst. 2 exekučního řádu účinky nařízení výkonu rozhodnutí, je pro pořadí, v němž se oprávnění uspokojují, významný den, kdy bylo zahájeno exekuční řízení. Nabytí vykonatelnosti exekučního titulu až v průběhu exekučního řízení, tedy do vydání pověření, nestačí, neboť v takových případech by oprávněný mohl získat neoprávněné výhody při uspokojování své pohledávky na úkor těch věřitelů (oprávněných), kteří návrh podali až poté, co se titul stal vykonatelným.³²

Vykonatelnost exekučního titulu může být odložena (§ 164, § 235c, § 235f, § 243 o.s.ř.). Tato skutečnost se promítne i do postupu soudu, který současně s vydáním pověření vydá i usnesení, kterým provedení exekuce odloží do doby pravomocného skončení řízení, ve kterém soud rozhoduje o odložení vykonatelnosti exekučního titulu v souladu s ust. § 54 odst. 4 exekučního řádu.

Pokud soud dospěje k závěru, že exekuční titul není vykonatelný, měl by dát exekutorovi pokyn k zamítnutí návrhu, popř. pokud je již exekuce prováděna, měla by být dle ust. § 268 odst. 1 písm. a) o.s.ř. zastavena.

³¹Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.10.2009, sp.zn. 20 Cdo 3160/2007.

³²Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.8.2011, sp.zn. 20 Cdo 1152/2010.

3.1.6. Věcná legitimace, procesní nástupnictví

Věcná legitimace účastníků vychází zásadně z exekučního titulu. Aktivně legitimovaným je oprávněný, kterému bylo exekučním titulem přiznáno právo a pasivně legitimovaným je povinný, kterému byla exekučním titulem uložena odpovídající povinnost. Soud tak posuzuje věcnou legitimaci z exekučního titulu, a proto proti jinému, než kdo má podle exekučního titulu plnit, nebo ve prospěch jiného, než kdo má podle exekučního titulu právo na plnění, lze vést exekuci, jen jestliže je prokázáno, že na něj přešla povinnost nebo přešlo či bylo převedeno právo z exekučního titulu (§ 36 odst. 3 EŘ).

K přechodu nebo převodu práva či povinnosti soud však přihlíží pouze tehdy, jestliže k němu došlo až po vydání exekučního titulu; nabytí právní moci či vykonatelnosti není rozhodné. Došlo-li ke skutečnosti, s níž právní předpisy spojují přechod nebo převod práva či povinnosti, před vydáním exekučního titulu a tato skutečnost nebyla v nalézacím řízení zohledněna, jedná se o procesní pochybení v nalézacím řízení, které nelze v exekučním řízení zhojit³³.

K přechodu práv a povinností dochází univerzální sukcesí (dědění, zrušení obchodní společnosti bez likvidace s přechodem jejího jmění na právního nástupce) nebo singulární sukcesí, a to sice na základě právního úkonu, tedy převodem práva (postoupení pohledávky, převzetí dluhu) nebo ze zákona (např. ust. § 33 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě).

Přechod či převod práva nebo povinnosti je povinen prokázat oprávněný při podání exekučního návrhu připojením listiny, která byla vydána nebo ověřena státním orgánem nebo notářem. Soudní judikatura dovodila, že taková listina vyhovuje výše uvedeným požadavkům, jestliže podpisy na ní byly zákonem předepsaným způsobem ověřeny. Pokud některý z účastníků smlouvy neposkytne potřebnou součinnost k ověření listiny nebo k prokázání přechodu práva či povinnosti jiným způsobem, má věřitel právo domáhat se v nalézacím řízení určení podle ust. § 80 o.s.ř., že k takovému přechodu práva či povinnosti došlo. Vyhovující rozhodnutí soudu je pak listinou

³³Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.7.2010, sp.zn. 20 Cdo 3003/2008.

prokazující přechod práv či povinností ve smyslu ust. § 36 odst. 4 exekučního řádu³⁴. Vyplývá-li přechod práva nebo povinnosti přímo z právního předpisu, lze v exekučním řízení tento přechod prokázat i jinak než listinou vydanou nebo ověřenou státním orgánem. Tak například v případech, kdy přechod práva na pojišťovnu vyplývá přímo z právního předpisu, stačí k prokázání přechodu práva, pokud pojišťovna doloží, že částku, jejíž zaplacení na povinném exekuci vymáhá, vyplatila pojištěnému, v jehož prospěch zní exekuční titul³⁵.

Jak by měl tedy soud, popř. exekutor postupovat, pokud se prokáže, že po zahájení exekučního řízení nastala právní skutečnost, s níž právní předpisy spojují převod nebo přechod práv či povinností, o něž v exekučním řízení jde? Jelikož exekuční řád tuto situaci nikterak neupravuje, použijí se ustanovení § 107, § 107a o.s.ř. (ust. § 36 odst. 5 EŘ hovoří pouze o přechodu nebo převodu práv oprávněného, k povinnému se nijak nevyjadřuje a úprava následného postupu soudu zde absentuje).

Exekuční řád taktéž výslovně nestanoví, zda o procesním nástupnictví rozhoduje soud či soudní exekutor. S ohledem na ust. § 52 odst. 2 exekučního řádu jsem toho názoru, že ve fázi od zahájení řízení do vydání pověření rozhoduje soud a po vydání pověření k vedení exekuce rozhoduje exekutor, neboť ve fázi provádění exekuce soud vydává pouze rozhodnutí výslovně v exekučním řádu mu svěřená.

Ustanovení § 107 o.s.ř. se použije pro případy, kdy došlo ke ztrátě způsobilosti být účastníkem řízení (smrt, zánik společnosti). Rozhodným pro posouzení, zda bude rozhodovat soud či soudní exekutor je okamžik, kdy k této skutečnosti došlo³⁶. V případě smrti účastníka nelze s ohledem na ust. § 35 odst. 5 exekučního řádu exekuční řízení přerušit do doby pravomocného skončení příslušného dědického řízení. Pokud účastník nemá žádného právního nástupce, popř. nárok je vázán pouze na jeho osobu, vydá soud závazný pokyn exekutorovi k zastavení řízení dle ust. § 107 odst. 5 o.s.ř., resp. exekutor svým usnesením i bez návrhu exekuci dle ust. § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř., zastaví (*vzor pokynu k zastavení řízení viz příloha č. 4*).

³⁴DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009. s. 2114. ISBN 978-80-7400-107-9.

³⁵Viz též stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 18.2.1981, sp.zn. Cpj 159/79.

³⁶Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 15.2.2006, sp.zn. Cpjn 200/2005.

Ustanovení § 107a o.s.ř. se vztahuje na ty případy, kdy došlo k přechodu či převodu práva, aniž by oprávněný ztratil způsobilost být účastníkem řízení (postoupení pohledávky, prodej podniku). Soud či exekutor rozhoduje o procesním nástupnictví podle tohoto ustanovení pouze na návrh oprávněného a se souhlasem účastníka, který má namísto oprávněného do řízení vstoupit. Pokud oprávněný nesplní povinnost uloženou mu ust. § 36 odst. 4 exekučního řádu a nepředloží příslušnou listinu dokládající přechod či převod práva, je soud/exekutor povinen mu poskytnout potřebné poučení a vyzvat jej, k dodatečnému splnění této procesní povinnosti s určením přiměřené lhůty a uvedením následků neplnění této výzvy³⁷. Pokud oprávněný ani dodatečně předmětnou listinu nepředloží, udělí soud exekutorovi pokyn k zamítnutí návrhu, resp. exekutor exekuci podle ust. § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř. zastaví. Stejně následky nastanou v případě, že účastník, který má namísto dosavadního oprávněného vstoupit do řízení, neudělí se vstupem do řízení souhlas.

Lze si představit, že dojde k singulární sukcesi na straně povinného (převzetí dluhu), o které oprávněný neví a podá tedy exekuční návrh proti původnímu povinnému. Jelikož exekučnímu soudu není tato skutečnost známa a není povinen tuto skutečnost sám zjišťovat, vydá pověření k vedení exekuce proti původnímu povinnému. Pak je na povinném, aby případným návrhem na zastavení exekuce tvrdil a prokázal, že povinnost vymáhaná exekučním titulem přešla na jinou osobu a je tak dán důvod k zastavení exekuce podle ust. § 268 odst. 1 písm. g) o.s.ř.³⁸.

Může nastat situace, kdy dojde k přechodu povinnosti, aniž by na právního nástupce povinného přešel také majetek, z něhož má být povinnost uspokojena. Procesní nástupnictví se v takovém případě neuplatní a exekuci je třeba částečně zastavit ve vztahu ke konkrétnímu exekučnímu příkazu stanovujícím určitý způsob provedení exekuce podle ust. § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř.³⁹

³⁷Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.4.1997, sp.zn. 2 Cdon 1073/96, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9.8.2007, sp.zn. 20 Cdo 3373/2006, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.5.2010, sp.zn. 20 Cdo 1694/2008.

³⁸Viz též usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 28.7.1997, sp.zn. 13 Co 390/97.

³⁹DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009. s. 2116. ISBN 978-80-7400-107-9.; KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 182. ISBN 978-80-7400-476-6.

Pokud je v průběhu exekučního řízení prohlášen na majetek oprávněného konkurzu, přechází na insolvenčního správce podle ust. § 246 odst. 1 věta první zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon, dále jen „IZ“) oprávnění nakládat s majetkovou podstatou, jakož i výkon práv a plnění povinností. Insolvenční správce tak vstupuje do již zahájeného exekučního řízení jako oprávněný na místo dosavadního oprávněného; o tomto vstupu se nerozhoduje.

K procesnímu nástupnictví v případě prohlášení konkurzu na majetek povinného nedochází a toto nenastává ani tehdy, když v průběhu exekučního řízení bylo zahájeno insolvenční řízení. Zahájení insolvenčního řízení má zásadně za následek, že exekuci postihující majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, lze nařídit nebo zahájit, nelze jej však provést (§ 109 odst. 1 písm. c) IZ).

Nově byly novelou insolvenčního zákona provedenou zákonem č. 294/2013 Sb., s účinností od 1.1.2014, upraveny účinky rozhodnutí o úpadku na exekuční řízení, a to tak, že v době, po kterou trvají účinky rozhodnutí o úpadku, nelze nařídit nebo zahájit exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty (§ 140e odst. 1 věta před středníkem IZ). Není tedy možné proti úpadci nařídit výkon rozhodnutí resp. pověřit exekutora vedením exekuce. Dle důvodové zprávy⁴⁰ vedl zákonodárce k přijetí této úpravy zájem na minimalizaci střetů exekučního práva s právem úpadkovým, když tento zájem je hoden vyšší ochrany, než zájem věřitele s exekučním titulem na zajištění priority pro případ vymáhání pohledávky po skončení insolvenčního řízení. K prosazení zákazu nařídit výkon rozhodnutí nebo exekuci dojde až účinností rozhodnutí, jímž se osvědčuje úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka, neboť od tohoto momentu je totiž zřejmé, že dlužník je v úpadku a že jeho úpadek bude řešen v insolvenčním řízení. Výjimka z tohoto pravidla se připouští pouze u pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených, u kterých lze provést výkon rozhodnutí nebo exekuci, která by postihovala majetek náležící do majetkové podstaty dlužníka, a to pouze postupem podle ust. § 203 odst. 5 insolvenčního zákona.

⁴⁰Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb., sněmovní tisk 929/0.

3.1.7. Spojení exekučních řízení

Novelou provedenou zákonem č. 396/2012 Sb. byla do exekučního řádu s účinností od 1. 1. 2013 včleněna úprava spojování exekučních řízení, jejímž smyslem je zajistit, aby exekuční řízení vedená proti jednomu povinnému, byla koncentrována k rukám jednoho exekutora, který má relevantní informace o povinném, a není tak nutné, aby si stejné informace zjišťovali i ostatní exekutoři, a dále kumulace oprávněných v jednom řízení vede k celkovému snížení nákladů oprávněného a nákladů exekuce.

Do tohoto okamžiku bylo při spojování exekučních řízení postupováno podle ust. § 112 o.s.ř. Dle tohoto ustanovení může soud v zájmu hospodárnosti spojit ke společnému řízení věci, které byly u něho zahájeny a skutkově spolu souvisí nebo se týkají týchž účastníků. Předmětné ustanovení občanského soudního řádu neukládá povinnost ke spojení exekučních řízení a bylo tedy předmětem volné úvahy soudce, zda exekuční řízení spojí, přičemž měl mít při svém rozhodování na zřeteli nejen zásadu ekonomie řízení, ale z hlediska souladnosti procesního postupu soudu s ohledem na náklady řízení princip proporcionality zásahu do vlastnického práva povinného, který plyne z požadavku právního státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy). Mělo tedy být voleno takové řešení, které by minimalizovalo zásah do základních práv účastníků řízení, a to v situaci, kdy vymáhané původně dlužné částky jsou zlomkem nákladů řízení, a především nákladů exekuce⁴¹.

Předmětné ustanovení občanského soudního řádu taktéž samozřejmě neupravuje, kdo a v jaké fázi exekučního řízení měl o spojení rozhodnout, zda soud či exekutor. Na vyřešení této otázky se dalo aplikovat stanovisko Nejvyššího soudu ČR přijaté dne 15.2.2006, sp.zn. Cpjn 200/2005, dle kterého soud rozhoduje ve fázi do nařízení exekuce (včetně), a ve fázi provedení exekuce se otevírá prostor pro rozhodování exekutora.

Nová úprava spojování exekučních řízení obsažená v ust. § 37 odst. 3, 4, 5 exekučního řádu může být aplikována pouze na řízení zahájená po 1.1.2013, když dle přechodných ustanovení čl. IV zákona č. 396/2012 Sb. se až na výslovně stanovené výjimky, mezi které úprava spojování exekučních řízení nepatří, řízení zahájená přede

⁴¹Viz též nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2930/09, sp.zn. II. ÚS 2013/10, sp.zn. II. ÚS 2780/10.

dnem nabytí účinnosti tohoto zákona dokončí podle dosavadních právních předpisů. Tato právní úprava tak nedopadá na spojování řízení zahájených před 1.1.2013 a dle mého názoru ji nelze použít ani na spojení exekučních řízení, z nichž by jedno bylo zahájeno před 1.1.2013 a druhé až za účinnosti nové právní úpravy.

Nově rozlišuje exekuční řád spojení exekučních řízení ze zákona (§ 37 odst. 3 EŘ) a spojení na návrh (§ 37 odst. 4, 5 EŘ). Ex lege se spojuje ke společnému řízení nově zahájené exekuční řízení, pokud tentýž oprávněný podá návrh proti témuž povinnému u stejného exekutora s předchozí exekucí, a to ode dne podání návrhu, pokud nezaniklo oprávnění exekutora k vedení předchozí exekuce. Exekuční tituly se mohou u jednotlivých spojovaných řízení lišit, může však jít i o stejný exekuční titul, a to v případě, kdy se oprávněný jedním návrhem domáhá zaplacení jistiny a druhým návrhem zaplacení nákladů nalézacího řízení. Neztotožňuji se s názorem, který ve svém článku s názvem „Právní úprava spojování exekučních řízení“⁴² prezentuje exekutorská koncipientka Exekutorského úřadu Praha 5, Mgr. et Bc. Petra Konečná, která v takovém případě považuje za vhodné (nikoliv nutné) vydat usnesení o spojení, kterým se účastníkům řízení a dalším dotčeným subjektům předmětné spojení oznámí. S ohledem na skutečnost, že exekuční řízení splňující výše uvedená kritéria, jsou ze zákona již spojena, fakticky tak absentují řízení, o jejichž spojení by mělo být rozhodnuto, a proto se usnesení jako forma rozhodnutí o spojení řízení nevydává. Funkci oznámení o spojení dle mého názoru plní vyrozumění o zahájení exekuce dle ust. § 44 exekučního řádu.

I v případě spojení exekučních řízení ex lege může exekutor usnesením vyloučit věc k samostatnému řízení v zájmu hospodárnosti. Bude se jednat například o takové případy, kdy spojená řízení se nachází v rozdílných fázích (např. předchozí pohledávka bude již téměř vymožena), je podán návrh na zastavení exekuce aj.

O návrhu povinného na spojení exekučních řízení rozhoduje výlučně soud. Rozhoduje usnesením, proti kterému podle ust. § 202 odst. 1 písm. a) o.s.ř. není odvolání přípustné, neboť se jedná o usnesení, kterým se upravuje vedení řízení. V usnesení o spojení soud ve výroku I. stanoví, že se zde uvedená řízení spojují ke společnému řízení a uvede spisovou značku, pod kterou bude nadále společné řízení

⁴²KONEČNÁ, P. *Právní úprava spojování exekučních řízení*. Komorní listy. I/2013, s. 52-56. Dostupný také z www.ekcr.cz.

vedeno (bývá to spisová značka spojovaného řízení, které bylo zahájeno jako první), ve výroku II. usnesení určí, který exekutor řízení povede (jméno a příjmení exekutora, označení exekutorského úřadu včetně sídla) a ve výroku III. usnesení soud přizná exekutorovi náhradu účelně vynaložených hotových výdajů, neboť oprávnění k vedení exekuce exekutorovi, který nepovede spojená řízení, tímto rozhodnutím zaniká (§ 51e EŘ). Jelikož účelně vynaložené hotové výdaje jsou součástí nákladů exekuce a podle ust. § 87 odst. 3 exekučního řádu hradí exekutorovi náklady exekuce povinný, jsem pro uložení povinnosti k náhradě účelně vynaložených nákladů povinnému (*vzor usnesení o spojení exekučních řízení na návrh povinného viz příloha č. 5*). Exekuční řád mlčí o tom, zda má být návrh na spojení exekučních řízení podáván u soudu či exekutora, tedy připouští dle mého názoru obě varianty. Pokud je návrh podán u soudního exekutora, bude jistě přínosné, aby exekutor při postoupení návrhu soudu k rozhodnutí připojil vyčíslení účelně vynaložených hotových výdajů a k prokázání jejich vynaložení předložil potřebné listiny. Pokud je návrh podán přímo u soudu, bude třeba, aby soud k předložení výše uvedených listin exekutora před rozhodnutím vyzval.

Soud vyhoví návrhu povinného za situace, jsou-li exekuční řízení proti témuž povinnému vedena u více exekutorů, tj. jeden oprávněný podal proti stejnému povinnému více návrhů u více exekutorů, nebo zahájí-li další oprávněný u téhož exekutora exekuční řízení proti témuž povinnému, tj. v případě, kdy exekučním titulem přiznaná pohledávka byla původním oprávněným postoupena a tento „další“ oprávněný ji vymáhá u stejného exekutora. V praxi jsem se často setkávala s druhou variantou v případech vymáhání pohledávek vzniklých ze smlouvy o přepravě osob, tedy z tzv. černých jízd, kdy původní oprávněný dopravní podnik své pohledávky za povinným poté dále postupuje. K oběma výše uvedeným přípustným „variantám“ přistupují ještě další tři podmínky, které musí být splněny kumulativně, a to sice:

- 1) oprávněný (jeho právní nástupce) musí být věřitelem povinného v době vzniku vymáhaného dluhu,
- 2) předmětem jednotlivých spojovaných řízení nesmí být vymožení peněžitého plnění převyšujícího 10.000,- Kč,
- 3) proti povinnému musí být vedena alespoň dvě takováto exekuční řízení.

Soud návrh povinného na spojení exekučních řízení zamítne, pokud nejsou splněny výše uvedené podmínky (*vzor usnesení o zamítnutí návrhu povinného na*

spojení exekučních řízení viz příloha č. 6) a taktéž v případech, kdy to vyžaduje stav těchto řízení (odlišné fáze jednotlivých exekučních řízení) nebo pokud se tato řízení ke spojení zjevně nehodí. Pro posouzení posledních dvou uvedených kritérií by bylo vhodné, aby si soud vyžádal od exekutora jeho vyjádření k návrhu či zprávu o stavu jednotlivých exekučních řízení, aby se zamezilo situaci nevhodného spojení exekučních řízení.

3.1.8. Pověření a změna soudního exekutora

Nejvýraznější změnou v rozhodovací činnosti soudu v exekučním řízení, kterou do exekučního řádu přinesla tzv. velká novela s účinností od 1.1.2013, bylo upuštění od vydávání usnesení o nařízení exekuce, když nově v řízeních zahájených po 1.1.2013 soud vydává tzv. pověření. Pověření není soudním rozhodnutím, odvolání proti němu není přípustné, nedoručuje se účastníkům řízení, ale pouze exekutorovi. V tomto směru lze spatřit v pověření exekutora analogii s pověřením notáře jako soudního komisaře k provedení úkonů v řízení o dědictví podle ust. § 38 o.s.ř. ve znění platném do 31.12.2013, které taktéž není soudní rozhodnutím.

Tato změna by dle zákonodárce měla přispět ke zrychlení exekučního řízení a k odbřemenění soudů od agendy, která je svojí povahou spíše formální, když nadále by se soudy v exekučním řízení mohly soustředit na rozhodování ve věcech, které formální povahu nemají (návrhy na zastavení nebo odklad exekuce, opravné prostředky proti rozhodnutím soudních exekutorů).

Pokud srovnáme postup soudu přecházející vydání usnesení o nařízení exekuce a postup předcházející vydání pověření, dojdeme k závěru, že soud jak před vydáním usnesení o nařízení exekuce, tak stejně i před vydáním pověření musí přezkoumat návrh po formální a věcné stránce, a tedy v tomto směru k žádnému odbřemenění soudů nedochází.

Pokud jde o náležitosti usnesení o nařízení exekuce a pověření soudního exekutora, obě listiny musí shodně obsahovat označení exekučního soudu, označení exekutora, označení exekučního titulu a orgánu, který ho vydal, nebo osoby, která jej vyhotovila, označení povinného a oprávněného, podpis a datum. Oproti pověření

obsahuje navíc usnesení o nařízení exekuce označení povinnosti, která má být exekucí vymožena, včetně povinnosti k úhradě nákladů exekuce a poučení, když tyto jsou nadále náležitostmi vyrozumění o zahájení exekuce dle ust. § 44 odst. 3 exekučního řádu. Nutno však podotknout, že pokud oprávněný podá exekuční návrh k vymožení povinnosti v menším rozsahu, než je mu přiznána exekučním titulem, mělo by i pověření obsahovat označení takto vymezené povinnosti. Při vydávání usnesení o nařízení exekuce v porovnání s vydáváním pověření taktéž nespátřuji v činnosti soudu větší rozdíly, které by umožnily urychlení či ulehčení práce soudu (*vzor usnesení o nařízení exekuce viz příloha č. 7; vzor pověření soudního exekutora viz příloha č. 8*).

Jedinou markantnější změnou je tak skutečnost, že soudu odpadá činnost spojená s vyznačováním právní moci, jelikož pověření se účastníkům nedoručuje a proti pověření (na rozdíl od usnesení o nařízení exekuce) není přípustné odvolání. Lze souhlasit s tvrzením, že vyznačováním právních mocí na usneseních o nařízení exekuce zaujímá (zaujímal) velký objem v činnosti exekučního soudu, avšak neshledávám tuto činnost soudu zvláště odborně či časově náročnou. Paradoxně tak touto novelou, s ohledem na nepřípustnost odvolání proti pověření, a aniž by to zákonodárce takto dle důvodové zprávy výslovně zamýšlel, došlo nejvíce k odlehčení agendy odvolacích soudů.

Pokud soud zjistí, že pověření obsahuje chyby v psaní a počtech, jakož i jiné zjevné nesprávnosti, není odpovídajícím postupem vydání opravného usnesení, neboť jak bylo výše uvedeno, pověření není rozhodnutím. V takovémto případě vydá soud nové pověření podle ust. § 43a exekučního řádu a v tomto zároveň uvede, že pověření nahrazuje dříve vydané pověření (§ 70a vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy).

Pověření konkrétního exekutora je zásadně trvalé, když trvá až do úplného uspokojení vymáhané pohledávky, resp. do zastavení exekuce. Výjimka z této zásady a tedy možnost změny exekutora je zakotvena v ust. § 44b exekučního řádu, které umožňuje zprostit exekutora jeho pověření a dále taktéž v ust. § 29 exekučního řádu upravující institut vyloučení exekutora.

K návrhu na změnu exekutora dle ust. § 44b exekučního řádu je legitimován pouze oprávněný, a proto pokud podá takový návrh povinný, bude tento soudem

zamítnut. Dle přechodných ustanovení čl. IV zákona č. 396/2012 Sb., se úprava uvedená v ust. § 44b exekučního řádu, účinná od 1.1.2013, použije i na řízení zahájená před tímto datem.

Novinkou v úpravě změny exekutora dle ust. § 44b exekučního řádu s účinností od 1. 1. 2013 je institut tzv. převzetí exekuce. Jedná se o změnu exekutora na návrh oprávněného bez ingerence soudu, při splnění podmínky, že s touto změnou souhlasí oba exekutoři, tj. exekutor, který exekuci vede a exekutor, který je v návrhu označen. O skutečnosti, že došlo k převzetí exekuce, by měla být sepsána odpovídající listina, která by měla být podepsána oprávněným a oběma exekutory. Takováto listina, není rozhodnutím a není proti ní přípustný opravný prostředek. Převzetí exekuce je nutno také oznámit ostatním účastníkům a dalším subjektům. Takovéto oznámení vydá nový exekutor a mělo by obsahovat údaje, že došlo ke změně exekutora převzetím dle ust. § 44b odst. 1 exekučního řádu, označení původního a nového exekutora, označení spisové značky nového soudního exekutora, pod kterou bude exekuce nadále vedena, označení exekučního soudu, exekučního titulu a orgánu, který ho vydal, označení oprávněného a povinného, označení povinnosti, která má být exekucí vymožena. Změna exekutora se promítne v rejstříku zahájených exekucí, kde kromě údaje označení exekutora, u kterého bylo exekuční řízení zahájeno, bude nově uveden údaj dle ust. § 35b odst. 1 písm. b) exekučního řádu o označení exekutora, který řízení aktuálně vede. Tento údaj zapíše do rejstříku zahájených exekucí právě tento „nový“ exekutor. Jelikož se v rejstříku zahájených exekucí vedou pouze řízení zahájená po 1.1.2013, logicky vyplývá, že v řízeních zahájených před tímto datem, kde došlo ke změně exekutora, není možné takovýto zápis do RZE uskutečnit.

Soud tedy nadále rozhoduje pouze o návrhu na změnu exekutora, se kterým nebyl vysloven souhlas pověřeným exekutorem, či exekutorem, kterého oprávněný navrhl, popř. oběma těmito exekutory. Je tak podmínkou k podání návrhu na změnu exekutora soudu, aby se oprávněný nejdříve obrátil na oba exekutory a zjistil jejich stanovisko. Pokud tento postup nebude oprávněným dodržen, soud návrh zamítne. Soud vyhoví návrhu na změnu exekutora, pokud je důvodný. Zákonodárce dosavadní kritérium posouzení návrhu z „důvodů zvláštního zřetele hodných“ nahradil měřítkem „důvodnosti“. Nespátřuji v obsahu těchto termínů nějaké větší odlišnosti a dle mého názoru lze i na současnou právní úpravu posouzení důvodnosti návrhu na změnu exekutora vztáhnout judikaturu zabývající se výkladem obsahu pojmu „důvodů

zvláštního zřetele hodných“. Tyto důvody nemohou spočívat pouze v subjektivním hledisku, tedy v tom, jak je hodnotí oprávněný (např. ztráta důvěry v exekutora), ale musí nastat okolnosti závažné z objektivního hlediska, které brání, aby exekuce mohla být efektivně provedena. Těmito mohou například být situace, kdy exekuce není exekutorem prováděna, ačkoli k tomu není žádný relevantní důvod či překážka nebo dále hospodárnost řízení, když se zjistí, že sídlo exekutorského úřadu je velmi vzdáleno od místa, kde se povinný zdržuje, či se nachází jeho majetek⁴³.

Zvláštní případ nastává za situace, kdy pověřenému exekutorovi zanikl výkon exekutorského úřadu, do kterého byl jmenován (§ 15 EŘ)⁴⁴. Za této situace exekutor jmenovaný do exekutorského úřadu, jehož výkon zanikl, oprávněného poučí, že může požádat o změnu exekutora. V tomto případě je důvod pro změnu exekutora dán přímo zákonem a jedná se tedy o výjimku, kdy soud nezkontroluje, zda je návrh na změnu exekutora důvodným.

V usnesení o změně exekutora soud ve výroku I. uvede, že zprošťuje exekutora pověřeného provedením exekuce, ve výroku II. pověří nového soudního exekutora a ve výroku III. rozhodne o nákladech řízení o změně soudního exekutora. Proti usnesení o změně soudního exekutora je odvolání přípustné. O dosud vzniklých nákladech exekuce soud nerozhoduje, ty vyčíslí nový exekutor v příkazu k úhradě nákladů exekuce. (*vzor usnesení o změně soudního exekutora viz příloha č. 9*)

Další situací, kdy může dojít ke změně pověřeného soudního exekutora, je v případě, kdy je exekutor z exekučního řízení z důvodu své podjatosti vyloučen (§ 29 EŘ). O vyloučení exekutora rozhoduje soud, a to buď k oznámení exekutora či k námitce účastníků.

⁴³ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 15.2.2006, Cpjn 200/2005.

⁴⁴ Výkon exekutorského úřadu zaniká smrtí exekutora, prohlášením exekutora za mrtvého, odvoláním exekutora, pozbytím státního občanství České republiky, jestliže byla svéprávnost exekutora omezena, dnem právní moci rozhodnutí, kterým bylo uloženo kárné opatření odvolání z exekutorského úřadu, dnem právní moci rozhodnutí soudu, kterým byl exekutorovi uložen trest zákazu činnosti soudního exekutora nebo kterým byl exekutor odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody a uplynutím šesti kalendářních měsíců následujících po měsíci, v němž byla ministerstvu doručena žádost exekutora o ukončení výkonu exekutorského úřadu (§ 15 odst. 1 EŘ).

Exekuční řád rozeznává tři okruhy důvodů, ve kterých je možné spatřovat podjatost soudního exekutora. Jedná se o:

- 1) poměr exekutora k věci,
- 2) poměr exekutora k účastníkům exekučního řízení,
- 3) poměr exekutora k zástupcům účastníků řízení.

Poměr exekutora k věci vyplývá především z právního zájmu na projednávání věci, a bude se tak např. jednat o případ, kdy by exekutor byl v nalézacím řízení, ze kterého vzešel exekuční titul, účastníkem řízení na straně žalující a tedy v probíhajícím exekučním řízení oprávněným.

Poměr exekutora k účastníkům řízení či k jejich zástupcům spočívá zejména v příbuzenském nebo obdobném vztahu, vztahu přátelském či zjevně nepřátelském apod. Tak např. je-li zástupcem některého z účastníků exekučního řízení manžel pověřeného exekutora, je tento soudní exekutor z provedení exekuce vyloučen.⁴⁵ Exekuci taktéž nemůže provést exekutor, jenž je současně zmocněncem oprávněného.⁴⁶

K vyloučení exekutora nestačí mít pouhé pochybnosti o jeho nepodjatosti, nýbrž je nezbytné, aby byl důvod pochybnosti založen na objektivních hlediscích. Tedy subjektivní hledisko účastníků řízení je podnětem pro rozhodování o eventuální podjatosti, avšak rozhodování o této otázce se musí dít výlučně na základě hlediska objektivního. Není tak přípustné vycházet pouze z pochybností o poměru exekutorů k projednávané věci nebo osobám, jichž se úkon přímo dotýká, nýbrž i z hmotněprávního rozboru skutečností, které k těmto pochybnostem vedly. K vyloučení exekutora z exekučního řízení může dojít teprve tehdy, je-li evidentní, že vztah exekutora k dané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům dosahuje takové povahy a intenzity, že i přes zákonem stanovené povinnosti nebude nezávisle a nestranně rozhodovat.⁴⁷

⁴⁵ Viz též usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26.1.2005, sp.zn. 19 Co 634/2004.

⁴⁶ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 15.2.2006, sp.zn. Cpjn 200/2005.

⁴⁷ Viz též náleží Ústavního soudu ze dne 3.7.2001, sp.zn. II. ÚS 105/01.

Důvodem k vyloučení exekutora naopak nejsou okolnosti, které spočívají v jeho postupu v exekučním řízení o projednávané věci. Velmi často povinní dovozují podjatost exekutora již jenom z pouhé skutečnosti, že je proti nim exekuce exekutorem vedena. Pouhá nespokojenost účastníka řízení s postupem exekutora však není důvodem pro vyloučení exekutora pro podjatost.

Důvody své podjatosti může sdělit soudu sám exekutor, či mohou být sděleny účastníkem řízení prostřednictvím podané námítky podjatosti. Exekutor je povinen oznámit exekučnímu soudu skutečnost, pro kterou je vyloučen, neprodleně jakmile se o ní dozví. Tato oznamovací povinnost exekutora trvá v průběhu celého exekučního řízení. V řízení může zatím učinit jen úkony, které nesnesou odkladu; nesmí vydávat exekuční příkazy a činit úkony bezprostředně směřující k provedení exekuce.

Účastníci exekučního řízení mají právo vyjádřit se k osobě exekutora. Toto právo je právem procesním a exekutor je povinen o něm účastníky poučit. Způsob, jakým exekutor splní poučovací povinnost, stanovuje exekuční řád ve svém ust. § 44 odst. 3 písm. h), kde mimo jiné uvádí, že poučení o možnosti podat námítku podjatosti exekutora je obsahovou náležitostí vyrozumění o zahájení exekuce. Nedostatek poučení v tomto směru má za následek uvedený v ust. § 29 odst. 5 větě druhé exekučního řádu, tj. účastník, který nebyl poučen o svém právu vyjádřit se k osobě exekutora, může námítku podjatosti uplatnit i po uplynutí předepsané lhůty.

Lhůta k uplatnění námítky podjatosti činí 8 dnů ode dne, kdy bylo účastníkovi doručeno vyrozumění o zahájení exekuce. Jelikož důvod vyloučení exekutora nemusí být účastníkovi znám již v okamžiku doručení vyrozumění o zahájení exekuce, či skutečnosti, s nimiž je spojeno vyloučení exekutora, mohou vzniknout později, umožňuje exekuční řád, aby účastník řízení uplatnil námítku podjatosti do 8 dnů ode dne, kdy se o důvodu vyloučení dozvěděl. Stanovená lhůta má zamezit zneužívání námítek podjatosti jen k prodloužení řízení a oddálení provedení exekuce. Tento náhled taktéž podporuje skutečnost, že námítky povinného k osobě exekutora nemají odkladný účinek.

Námítka podjatosti vyjma náležitostí stanovených pro podání (§ 42 odst. 4 o.s.ř.) musí obsahovat:

- 1) označení exekutora, jehož podjatost je namítána,
- 2) uvedení konkrétních skutečností, které zakládají důvod pochybností o nepodjatosti exekutora,
- 3) údaj o tom, kdy se účastník o důvodu vyloučení dozvěděl, jestliže námitku uplatňuje později než do 8 dnů od doručení vyrozumění o zahájení exekuce, popř. že o svém právu vyjádřit se k osobě exekutora nebyl poučen,
- 4) označení důkazů, jimiž mohou být prokázány skutečnosti zakládající důvod vyloučení exekutora.

Pokud námitka podjatosti některou výše uvedenou náležitost neobsahuje, vyzve exekutor usnesením k odstranění vad námitek a současně účastníka poučí, že dokud nebude řádně opravena nebo doplněna, nebude k ní přihlíženo (§ 43 odst. 2 o.s.ř.). Stejně nepřihlíží exekutor k námitce podjatosti zjevně opožděné, podané v den skončení exekučního řízení, či k takové námitce, ve které účastník uplatnil stejné okolnosti, o nichž bylo exekučním soudem již rozhodnuto. Nepřihlížením k námitce se rozumí to, že exekutor o námitce nijak nerozhoduje ani ji nepředkládá soudu a pokračuje v řízení.⁴⁸

Námitku podjatosti předloží exekutor bez odkladu exekučnímu soudu k rozhodnutí. K rozhodnutí nemusí být nařízeno jednání, jestliže soud neprovádí dokazování k prokázání důvodu vyloučení exekutora. Dokazování není zásadně třeba, jestliže lze námitku podjatosti posoudit pouze na základě skutečností obsažených ve spise. Nedůvodnou námitku podjatosti soud usnesením zamítne / vysloví, že exekutor není vyloučen z exekučního řízení, a v případě, že námitku shledá důvodnou, usnesením vyloučí exekutora z exekučního řízení. Náklady vyloučeného exekutora soud v usnesení neurčuje, o těchto rozhodne exekutor, kterého nově navrhne oprávněný, a to sice příkazem k úhradě nákladů exekuce o dosud vzniklých nákladech exekuce. Proti rozhodnutí vydanému v řízení o vyloučení exekutora není opravný prostředek přípustný. *(vzor usnesení, kterým bylo rozhodnuto, že soudní exekutor není vyloučen z provedení exekuce viz příloha č. 10)*

⁴⁸ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 122. ISBN 978-80-7400-476-6.

3.2. Obrana povinného a rozhodování soudu

Ačkoliv je účelem exekuce uspokojit oprávněného, jestliže povinný nesplnil svou povinnost uloženou mu vykonávaným rozhodnutím nebo jiným titulem, ani povinný nezůstává bez prostředků soudní kontroly, jež mají sloužit k nápravě pochybení v exekučním řízení. Jedná se o řádné a mimořádné opravné prostředky, návrh na (částečné) zastavení exekuce, návrh na (částečný) odklad exekuce a námítky proti příkazu k úhradě nákladů exekuce. V celém průběhu exekuce je nutné mít na zřeteli dotčené zájmy a práva povinného s ohledem na nikoliv nepodstatné zásahy do jeho práv, včetně jeho základních práv s prováděním exekuce spojených. Neoprávněná exekuce je způsobilá porušit základní práva povinného, a to právo vlastnit majetek (čl. 11 odst. 1 Listiny), jakož i právo na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny).

Soud poskytuje taktéž ochranu právům třetích osob prostřednictvím tzv. excindační (vylučovací) žaloby a tzv. žaloby z lepšího práva. Smyslem excindační žaloby je poskytnout právní ochranu třetím osobám (za určitých podmínek i manželovi povinného), které mají k majetku postiženého exekucí práva nepřipouštějící provedení exekuce. Žaloba z lepšího práva slouží k ochraně třetích osob, jejichž právo na uspokojení z výnosu z pohledávky (např. plat, mzda) či z výtěžku (např. z prodeje movité věci, nemovitosti, podniku) exekuce bylo v exekučním řízení porušeno. Tyto žaloby jsou projednávány mimo rámec exekučního řízení, v řízení sporném podle části třetí občanského soudního řádu, a proto o nich není v této práci dále blíže pojednáno.

3.2.1. Opravné prostředky

Základní obranou nejen povinného nejen v exekučním řízení představují opravné prostředky, umožňující přezkoumání správnosti rozhodnutí soudů uvnitř soudní soustavy. Rozlišují se opravné prostředky řádné (odvolání), kterými je napadáno rozhodnutí soudu, jež dosud nenabylo právní moci, a opravné prostředky mimořádné (žaloba na obnovu řízení, žaloba pro zmatečnost a dovolání), kterými se napadá rozhodnutí soudu již pravomocné. Principy ovládající opravné řízení, tzv. opravné systémy, se rozlišují na princip apelační, kasační a revizní. U principu apelačního, ovládajícího odvolací řízení, lze přezkoumat rozhodnutí soudu jak po stránce skutkové, tak po stránce právní. V tomto opravném systému se dále rozlišuje princip úplné apelace,

kdy odvolací soud smí přihlížet ke skutečnostem a důkazům, které nebyly uvedeny v řízení před soudem prvního stupně, a systém neúplné apelace, kdy odvolací soud tato nova jako podklad pro své rozhodnutí použít nesmí. Pokud jde o způsob rozhodnutí odvolacího soudu, ten je oprávněn napadené rozhodnutí potvrdit, změnit nebo zrušit. V případě kasačního opravného systému se napadené rozhodnutí přezkoumává pouze po stránce právní, je stanoven zákaz uplatňování novot a kasační soud může napadené rozhodnutí pouze potvrdit nebo zrušit. Na systému kasace je postavena žaloba pro zmatečnost a do 31.12.2012 taktéž dovolání. V revizním opravném systému se napadené rozhodnutí též přezkoumává pouze po stránce právní, avšak na rozdíl od systému kasačního, může revizní soud napadené rozhodnutí i změnit, pokud dojde k závěru, že soud, který napadené rozhodnutí vydal, zjistil správně skutkový stav věci, ale právně jej nesprávně posoudil. Na revizním opravném systému je nově od 1.1.2013 vybudováno dovolání.

S odvoláním je zpravidla spojen suspenzivní účinek, znamenající odklad právní moci napadeného rozhodnutí, a devolutivní účinek, znamenající přesunutí rozhodování o opravném prostředku na odvolací soud; funkčně příslušné jsou dle ust. § 10 o.s.ř. krajské soudy v případě odvolání proti okresním soudům a vrchní soudy v případě odvolání proti krajským soudům jako soudům prvního stupně. S dovoláním je spojen pouze účinek devolutivní; funkčně příslušný je dle ust. § 10a o.s.ř. Nejvyšší soud. Se žalobou na obnovu řízení, určenou ke zhojení případných nedostatků skutkových zjištění, a žalobou pro zmatečnost, směřující ke zrušení rozhodnutí zatížených vadami řízení, není spojen ani suspenzivní ani devolutivní účinek, neboť směřují proti pravomocným rozhodnutím soudu a žaloby projedná a rozhodne o nich soud, který ve věci rozhodoval v prvním stupni.

V exekučním řízení se z opravných prostředků uplatní odvolání a dovolání. Žaloba na obnovu řízení je nepřipustná (§ 35 odst. 5 EŘ). Žaloba pro zmatečnost je přípustná pouze tehdy (§ 52 odst. 1 EŘ ve spojení s § 254 odst. 2 o.s.ř.), pokud směřuje proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu, kterým bylo odmítnuto odvolání nebo kterým bylo zastaveno odvolací řízení, jakož i proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání nebo dovolání pro opožděnost. Nepřipustnou žalobu na obnovu řízení a žalobu pro zmatečnost soud usnesením podle ust. § 235f o.s.ř. zamítne.

Odvolání

V exekučním řízení se projednání odvolání a rozhodnutí o něm řídí zásadou tzv. úplné apelace⁴⁹ a neuplatní se omezení vyplývající z ust. § 205a o.s.ř. a ust. § 211 o.s.ř. V odvolání tak lze uvádět nové skutečnosti a důkazy (§ 52 odst. 1 EŘ ve spojení s ust. § 254 odst. 6 o.s.ř.). K novým skutečnostem nebo důkazům odvolací soud smí přihlídnout, jen když byly uplatněny (§ 212a odst. 3 o.s.ř.)⁵⁰; odvolací soud tedy nesmí zohlednit skutečnosti nebo důkazy, které by jinak vyšly za odvolacího řízení najevo, pokud se jich účastníci v průběhu odvolacího řízení nedovolali.

K projednání odvolání v exekučním řízení nařídí předseda senátu odvolacího soudu jednání (§ 214 odst. 1 o.s.ř.); k projednání odvolání tak zásadně dochází při jednání. Z této povinnosti stanoví občanský soudní řád výjimky. V první řadě se jedná o výjimky dopadající na projednání veškerých odvolání v občanském soudním řízení. Níže uvedené výjimky však nelze použít v případě, že bylo za odvolacího řízení provedeno dokazování, jehož výsledky jsou podkladem pro rozhodnutí o odvolání, jelikož se dokazování provádí při jednání a účastníci mají právo vyjádřit se k návrhům na důkazy a ke všem důkazům, které byly provedeny a tato práva účastníků nemohou být postupem odvolacího soudu zkrácena.

Jednání není třeba nařizovat, pokud:

- a) odvolací soud odmítá odvolání pro jeho vady, které přes výzvu nebyly odstraněny, a odvolatel byl o tomto následku ve výzvě k odstranění vad poučen (§ 209, § 211 o.s.ř.),
- b) odvolací soud odmítá odvolání pro opožděnost, pokud opožděně podané odvolání neodmítl předseda senátu soudu prvního stupně (§ 218a o.s.ř.),
- c) odvolací soud odmítá odvolání pro nepřípustnost (§ 218 písm. c) o.s.ř.),
- d) odvolací soud odmítá odvolání, které bylo podáno někým, kdo k odvolání není oprávněn (§ 218 písm. b) o.s.ř.),
- e) odvolací soud zastavuje odvolací řízení pro zpětvzetí odvolání (§ 207 o.s.ř.),
- f) odvolací soud zastavuje odvolací řízení pro nesplnění podmínek odvolacího řízení (§ 211 o.s.ř. ve spojení s § 104 o.s.ř.),

⁴⁹ Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.11.2005, sp.zn. 20 Cdo 1643/2005.

⁵⁰ Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.6.2005, sp.zn. 20 Cdo 2207/2004.

- g) odvolání směřuje proti usnesení, kterým nebylo rozhodnuto ve věci samé,
- h) odvolací soud zrušuje usnesení podle ust. § 219a odst. 1 o.s.ř.,
- i) odvolání se týká pouze výroku usnesení o náhradě nákladů řízení či o lhůtě k plnění,
- j) odvolání bylo podáno jen z důvodu nesprávného právního posouzení věci a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali, popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí, pokud odvolací soud neopakuje nebo nedoplňuje dokazování.

Výjimku dopadající na projednání odvolání bez nařízení jednání, specifickou pro exekuční (vykonávací) řízení dále stanoví ust. § 254 odst. 8 o.s.ř. ve spojení s ust. § 52 odst. 1 exekučního řádu, dle něhož lze o odvolání rozhodnout bez nařízení jednání, vyjma rozhodnutí o odvolání proti usnesení ve věci zastavení exekuce podle ust. § 268 odst. 1 písm. g) a h) o.s.ř., jestliže se v odvolacím řízení neprovádí šetření nebo dokazování nebo soud prvního stupně rozhodl v souladu se zákonem bez nařízení jednání. A contrario tak má odvolací soud povinnost nařídit k projednání odvolání jednání, pokud bylo za odvolacího řízení provedeno šetření nebo dokazování (ať již odvolacím soudem, soudem prvního stupně či dožádaným soudem) a taktéž rozhodl-li soud prvního stupně po jednání či měl podle zákona po jednání rozhodnout.

V exekučních řízeních zahájených do 31.12.2012 bylo kromě návrhu na zastavení exekuce přípustnou obranou povinného proti provedení exekuce taktéž odvolání proti usnesení o nařízení exekuce. Suspenzivní účinek odvolání se projevil tím, že exekutor sice i nadále po podání odvolání mohl zjišťovat a postihovat majetek povinného, avšak k realizaci exekučních příkazů mohl přistoupit až poté, co bylo o odvolání rozhodnuto, tedy až po právní moci usnesení o nařízení exekuce. Okruh odvolacích důvodů byl oproti důvodům zastavení exekuce vymezen značně úžeji, když v odvolání proti usnesení o nařízení exekuce mohly být namítány pouze skutečnosti rozhodné pro nařízení exekuce, tj. zda byl exekuční titul vydán orgánem, který k tomu měl pravomoc, zda je exekuční titul vykonatelný po stránce formální i materiální, zda jsou oprávněný a povinný věcně legitimováni, zda se oprávněný nedomáhá exekuce ve větším rozsahu, než na který má podle titulu právo, zda vymáhané právo není prekludováno⁵¹, jakož i nedostatek podmínek řízení.

⁵¹ Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.9.2004, sp.zn. 20 Cdo 1215/2004.

Jelikož odvolání může podat ten účastník, jemuž byla rozhodnutím způsobena nějaká újma na jeho právech, byl subjektivně k podání odvolání proti usnesení o nařízení exekuce oprávněn povinný, popř. jeho manžel, přicházelo-li v úvahu, že bude exekučním příkazem postižen majetek ve společném jmění manželů; nikoliv však do výroku, kterým byl příslušný exekutor pověřen provedením exekuce, neboť k tomuto sloužil a slouží postup podle ust. § 29 exekučního řádu upravující vyloučení exekutora. Oprávněný byl oprávněn podat odvolání v případě, že byl jeho návrh na nařízení exekuce (částečně) zamítnut.

Pokud odvolání obsahovalo skutečnosti rozhodné pro nařízení exekuce, odvolací soud s ohledem na jejich důvodnost usnesení o nařízení exekuce buď potvrdil, nebo změnil a návrh na nařízení exekuce zamítl, popř. zrušil a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Pokud odvolání obsahovalo skutečnosti pro nařízení exekuce nerozhodné, či neobsahovalo žádné skutečnosti, odvolací soud takové odvolání odmítl.

Nejednotná byla praxe odvolacích soudů v případě podání tzv. blanketního odvolání. Ačkoliv usnesení o nařízení exekuce obsahovalo mimo jiné poučení podle tehdy platného ust. § 44 odst. 10, resp. § 44 odst. 7 EŘ, znějící následovně: *„neobsahuje-li odvolání skutečnosti rozhodné pro nařízení exekuce nebo neobsahuje-li žádné skutečnosti, soud usnesení odvoláním odmítne“*, přesto ve většině případů odvolací soudy odmítaly věcně takové odvolání projednat, pokud soud prvního stupně postupem dle ust. § 209 o.s.ř. nevyzval odvolatele k odstranění vad odvolání. Pouze v zanedbatelném počtu případů považovaly odvolací soudy výše uvedený postup odstraňování vad za nadbytečný a odvolání odmítaly bez dalšího.

V exekučních řízeních zahájených po 1.1.2013, kdy již podání odvolání proti usnesení o nařízení exekuce není možné, mohou účastníci využít svého práva uplatnění odvolání proti rozhodnutím exekučního soudu, s přihlédnutím k přiměřenému použití ustanovení občanského soudního řádu o nepřipustnosti odvolání, jakož i nepřipustnosti opravného prostředku proti rozhodnutí vydaném v řízení o vyloučení exekutora a rozhodnutí o námitkách proti příkazu k úhradě nákladů exekuce. Pokud soud prvního stupně neodmítne odvolání pro opožděnost, nebo pokud nenastane situace, kdy se mu nezdaří odstranit vady odvolání nebo má-li za to, že odvolání je podáno neoprávněnou osobou, nebo že není přípustné, doručí stejnopis odvolání směřující proti usnesení ve věci samé ostatním účastníkům řízení, a dále opatří zprávy a listiny, jichž se odvolatel

nebo jiní účastníci řízení dovolávají, popř. provede jiná potřebná šetření a po provedení těchto šetření a po uplynutí lhůty k odvolání všem účastníkům řízení, předloží věc s předkládací zprávou, která musí obsahovat sdělení, že soud prvního stupně považuje odvolání za včasné, odvolacímu soudu k rozhodnutí o odvolání.

Účastníci řízení mohou taktéž podat odvolání proti rozhodnutím soudního exekutora, s výjimkou rozhodnutí exekutora o návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu, exekučního příkazu, usnesení o změně nebo zrušení exekučního příkazu a příkazu k úhradě nákladů exekuce; exekutor předkládá odvolání proti svému rozhodnutí spolu s exekutorským spisem přímo odvolacímu soudu.

Dovolání

Řízení o dovolání podle občanského soudního řádu, v návaznosti na ust. § 52 odst. 1 exekučního řádu, vztahující se taktéž na projednání a rozhodnutí dovolání v exekučním řízení, prošlo v souvislosti s novelizací provedenou zákonem č. 404/2012 Sb. s účinností od 1.1.2013 zásadními změnami. Jedná se o změnu vymezení dovolacích důvodů a přípustnosti dovolání. Okamžikem určujícím, zda dovolací soud bude aplikovat dosavadní právní úpravu dovolacího řízení či úpravu účinnou od 1.1.2013, je podle přechodného ustanovení čl. II, bodu 7 zákona č. 404/2012 Sb., okamžik vydání rozhodnutí odvolacího soudu, proti kterému dovolání směřuje. Tedy dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti výše uvedeného zákona se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů, s výjimkou ust. § 243c odst. 3 o.s.ř., který se užije ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti zákona.

V současnosti lze podat dovolání pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném posouzení věci. Dovolání tak již nelze podat z důvodu vad řízení nebo nesprávných skutkových zjištění.

Přípustnost dovolání již není postavena na kritériu zásadního právního významu. Až na výslovně uvedené výjimky je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování

dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Dovolání je dále přípustné proti usnesení odvolacího soudu, jímž jsou některým ze způsobů uvedených v § 238a o.s.ř. řešeny otázky související s okruhem účastníků řízení, aniž by předtím o nich rozhodoval soud prvního stupně. V exekučním řízení se bude jednat o usnesení, kterým bylo v průběhu odvolacího řízení rozhodnuto, kdo je procesním nástupcem účastníka a o vstupu do řízení na místo dosavadního účastníka (§ 107a o.s.ř.). Usnesení o přistoupení dalšího účastníka (§ 92 odst. 1 o.s.ř.) a o záměně účastníka (§ 92 odst. 2 o.s.ř.) jsou s ohledem na charakter exekučního řízení vyloučeny.

Dovolání v exekučním řízení tak není přípustné:

- 1) pouze proti důvodům rozhodnutí (§ 236 odst. 2 o.s.ř.), když dovoláním lze napadnout pouze výrok rozhodnutí,
- 2) proti usnesením, v nichž dovoláním napadeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50.000,- Kč (§ 238 odst. 1 písm. c) o.s.ř.), tedy např. výrok usnesení stanovující povinnost k náhradě nákladů exekučního řízení (oprávněného či povinného, resp. k náhradě nákladů exekuce),
- 3) ve věcech odkladu exekuce (§ 238 odst. 1 písm. d) o.s.ř.),
- 4) proti usnesením, proti nimž je přípustná žaloba pro zmatečnost podle § 229 odst. 4 o.s.ř. (§ 238 odst. 1 písm. e) o.s.ř.), tj. proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu, kterým bylo odmítnuto odvolání nebo kterým bylo zastaveno odvolací řízení, jakož i proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání nebo dovolání pro opožděnost.

K podání dovolání jsou legitimováni účastníci řízení, avšak pouze ti, kterým nebylo rozhodnutím odvolacího soudu plně vyhověno a kterým byla tímto rozhodnutím způsobena na jejich právech určitá újma, kterou lze odstranit zrušením napadeného rozhodnutí. Subjektivní přípustnost dovolání reflektuje stav procesní újmy v osobě určitého účastníka řízení, jenž se projevuje v poměření nejpříznivějšího výsledku, který odvolací soud pro účastníka mohl založit svým rozhodnutím, a výsledku, který svým

rozhodnutím skutečně založil.⁵²

V dovolacím řízení se uplatňuje požadavek povinného zastoupení advokátem nebo notářem. To neplatí, pokud je odvolatel fyzickou osobou, která má právnické vzdělání získané vysokoškolským vzděláním na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo vysokoškolské vzdělání získané na právnické fakultě vysoké školy se sídlem na území bývalé České a Slovenské Federativní republiky nebo jejich právních předchůdců, popř. osoba s nostrifikovaným zahraničním vysokoškolským právnickým vzděláním; vzdělání musí odvolatel soudu prokázat. Dovolatel taktéž nemusí být zastoupen, pokud je právnickou osobou, obcí, vyšším územně samosprávným celkem nebo státem a jedná za něj osoba uvedená v ust. § 21, § 21a nebo § 21b o.s.ř., která má právnické vzdělání.

Účastník řízení může požádat o ustanovení zástupce z řad advokátů (notářů) soud prvního stupně, který postupem podle ust. § 30 o.s.ř. v případě splnění podmínek v tomto ustanovení uvedených, tj. kumulativní splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků a nezbytnosti ustanovení zástupce k ochraně jeho zájmů, usnesením účastníkovi zástupce ustanoví; pokud naplnění podmínek shledáno nebude, soud žádost usnesením zamítne.

Pokud dovolatel, který není advokátem (notářem) zastoupen, podá sám dovolání, soud prvního stupně jej usnesením vyzve, aby si v usnesení určené lhůtě takového zástupce pro dovolací řízení zvolil a jeho prostřednictvím dovolání podal s poučením, že pokud takto neučiní, bude dovolací řízení po předložení věci Nejvyššímu soudu zastaveno. Soud tuto výzvu nevydává v případech, kdy bylo dovolání podáno opožděně; v takovém případě soud prvního stupně dovolání odmítne. A dále v případě, kdy bylo dovolání podáno osobou neoprávněnou, nebo proti rozhodnutí, proti němuž není dovolání podle ust. § 238 přípustné; v těchto případech taková dovolání odmítne po předložení věci Nejvyšší soud. Požadavek povinného zastoupení v dovolacím řízení není naplněn jen tím, že si dovolatel zvolí zástupcem advokáta nebo notáře. Součástí povinného zastoupení je ve smyslu ust. § 241 odst. 2 o.s.ř. taktéž to, že dovolání musí být tímto zástupcem (advokátem nebo notářem) sepsáno a dále též podepsáno (srov. § 42 odst. 4 o.s.ř.). Zvolí-li si dovolatel advokáta (notáře) až poté, co sám podal dovolání,

⁵² Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.9.2012, sp.zn. 20 Cdo 3836/2010, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.3.2012, sp.zn. 20 Cdo 365/2012.

je nezbytné ke splnění požadavku nuceného zastoupení vyplývajícího z § 241 odst. 1 o.s.ř., aby zmocněnec dovolatele (advokát nebo notář) již učiněné podání nahradil nebo doplnil vlastním podáním nebo aby alespoň písemně nebo ústně do protokolu sdělil soudu, že se s dovolatelem učiněným podáním ztotožňuje; nestane-li se tak, nebylo požadavku povinného zastoupení vyhověno.⁵³

Pokud dovolání neobsahuje všechny zákonem stanovené náležitosti, vyzve soud prvního stupně usnesením k odstranění těchto vad současně s určením lhůty k tomuto úkonu. Pokud dovolání neobsahuje údaje o tom, v jakém rozsahu se rozhodnutí odvolacího soudu napadá, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání nebo které neobsahuje vymezení důvodu dovolání, lze jej o tyto náležitosti doplnit pouze v průběhu trvání lhůty k dovolání; pokud byl dovolatel vyzván ke zvolení zástupce pro dovolací řízení, běží tato lhůta až do uplynutí lhůty určené dovolateli pro zvolení zástupce, avšak požádal-li dovolatel před uplynutím lhůty o ustanovení zástupce, běží výše uvedená lhůta znovu až od právní moci usnesení, kterým bylo o této žádosti vyhověno. Tato lhůta stanovená v ust. § 241b odst. 3 o.s.ř. je lhůtou propadnou (prekluzivní), jejímž marným uplynutím se původně odstranitelné vady dovolání stávají neodstranitelnými⁵⁴. Lze tak dovodit, že i pokud by soud prvního stupně vyzval k doplnění dovolání o některý z výše uvedených údajů a v usnesení k tomuto doplnění určil dovolateli lhůtu delší, než stanoví ust. § 241b odst. 3 o.s.ř., nemohl by dovolací soud k pozdějšímu doplnění odvolání po lhůtě uvedené v ust. § 241b odst. 3 o.s.ř. přihlídnout a dovolání by odmítl. Pouhá citace textu ust. § 237 o.s.ř. není řádným vymezením důvodu odvolání, ani vylíčením, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání⁵⁵.

Po provedení výše uvedených úkonů, pokud soud prvního stupně neodmítne dovolání pro opožděnost, nebo pokud se mu nezdaří odstranit vady dovolání nebo má-li za to, že dovolání je podáno neoprávněnou osobou, nebo že není přípustné, doručí stejnopis dovolání směřující proti usnesení ve věci samé ostatním účastníkům řízení, a dále opatří zprávy a listiny, jichž se dovolatel nebo jiní účastníci řízení dovolávají, popř. provede jiná potřebná šetření a po provedení těchto šetření a po uplynutí lhůty k dovolání všem účastníkům řízení, předloží věc s předkládací zprávou, která musí

⁵³ Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.5.2008, sp.zn. 32 Odo 1675/2006.

⁵⁴ Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.10.2011, sp.zn. 22 Cdo 3261/2011.

⁵⁵ Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.5.2013, sp.zn. 26 Cdo 1115/2013.

obsahovat sdělení, že soud prvního stupně považuje dovolání za včasné, Nejvyššímu soudu k rozhodnutí o dovolání.

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán rozsahem a důvody vymezenými v dovolání. Rozsahem vymezeným dovoláním není vázán, pokud je na rozhodnutí o napadeném výroku závislý výrok, který dovoláním nebyl dotčen, dále pokud jde o taková společná práva nebo povinnosti, že se rozhodnutí musí vztahovat na všechny účastníky, kteří vystupují na jedné straně, a kde platí úkony jednoho z nich i pro ostatní, třebaže dovolání podal jen některý z účastníků, a dále jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky. I přes vázanost vymezenými dovolacími důvody přihlédne dovolací soud ke zmatečným vadám uvedeným v ust. § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b), § 229 odst. 3 o.s.ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Dovolací soud rozhoduje o dovolání zpravidla bez jednání; jednání nařídí, považuje-li to za potřebné.

Nejvyšší soud v dovolacím řízení rozhodne jedním z následujících způsobů:

- a) zastaví dovolací řízení pro nesplnění podmínek dovolacího řízení, či pro zpětvzetí dovolání,
- b) odmítne dovolání, které není přípustné, které trpí vadami, jež nebyly odstraněny, je-li podáno opožděně, je-li podáno neoprávněnou osobou,
- c) zamítne dovolání, dojde-li k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu je správné a tedy dovolání není důvodné
- d) změní rozhodnutí odvolacího soudu, pokud odvolací soud rozhodl nesprávně a dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout,
- e) zruší rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátí k dalšímu řízení, pokud odvolací soud rozhodl nesprávně, avšak nejsou dány podmínky pro změnu rozhodnutí. Nejvyšší soud v tomto případě může zrušit současně i rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně.

3.2.2. Návrh na zastavení exekuce

Návrh na zastavení exekuce je v exekučních řízeních zahájených po 1.1.2013 jediným prostředkem, kterým se povinný může bránit provedení exekuce. Tento způsob obrany povinného byl v exekučním řádu zakotven již od jeho přijetí. Stejně jako se měnil rozsah rozdělení pravomocí mezi soudem a exekutorem ve fázi před nařízením exekuce/pověřením exekutora, tak i řízení o návrhu povinného na zastavení exekuce prošlo v tomto ohledu zásadním vývojem.

V období do 31.10.2009 rozhodoval o zastavení exekuce výlučně soud, neboť v ust. § 55 exekučního řádu účinném v tomto období bylo stanoveno, že exekutor o zastavení exekuce nerozhoduje. Ačkoliv v exekučním řádu nebylo výslovně upraveno, komu má být návrh na zastavení exekuce adresován, podával se návrh soudu, který exekuci nařídil, jelikož právě ten byl jediným oprávněn k rozhodnutí o tomto návrhu. Soud taktéž činil úkony k odstranění vad návrhu postupem podle ust. § 43 o.s.ř.

Od 1.11.2009 (novelizace zákonem č. 286/2009 Sb.) se nově návrh na zastavení exekuce podává u pověřeného soudního exekutora. Pokud je návrh podán u soudu, ten návrh neprodleně exekutorovi neformálně postoupí; lhůta pro podání návrhu zůstává zachována (§ 55b odst. 4 EŘ). Nově je exekutor nadán rozhodovací pravomocí o tzv. nesporném návrhu na zastavení exekuce, tj. návrhu, se kterým všichni účastníci souhlasili, ať již výslovně či následkem marného uplynutí lhůty k vyjádření, a dále je exekutor nově oprávněn rozhodovat o zastavení exekuce i bez návrhu, pokud se zastavením exekuce souhlasí oprávněný. Úkony k odstranění vad návrhu postupem podle ust. § 43 o.s.ř. činí exekutor.

Od 1.1.2013 (novelizace zákonem č. 396/2012 Sb.) je nově výslovně upraven postup exekutora v případě, kdy podaný návrh neobsahuje všechny náležitosti nebo je nesrozumitelný, neurčitý, ke kterému nejsou přiloženy všechny listiny k prokázání tvrzení obsažených v návrhu nebo který je podán opožděně. Takový návrh exekutor usnesením odmítne, a pokud je proti tomuto usnesení podáno odvolání, exekutor usnesení zruší a návrh postoupí k rozhodnutí soudu.

Soud tak v současnosti rozhoduje pouze o tzv. sporném návrhu na zastavení exekuce a dále může exekuci zastavit i bez návrhu. Pokud se jedná o otázku, kdo je

oprávněn činit úkony soudu v řízení o návrhu na zastavení exekuce, vyjma předsedy senátu (samosoudce), odpověď lze nalézt v ust. § 11 písm. g) zákona č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů. Toto ustanovení zakazuje vyššímu soudnímu úředníkovi rozhodovat o zastavení výkonu rozhodnutí, nebyl-li návrh podán oprávněným nebo soudním exekutorem, popřípadě bylo-li proti návrhu podáno odvolání. Jasně tak vyplývá, že o návrhu povinného na zastavení exekuce může rozhodovat pouze předseda senátu (samosoudce). Pokud je návrh podán oprávněným, těžko si představit důvod, proč by povinný s návrhem nesouhlasil, a proto o tomto návrhu bude rozhodovat exekutor. Z procesního hlediska je pak naprosto nelogická možnost podání odvolání proti návrhu a je tak značně nejasné, jakou situaci měl touto formulací zákonodárce na mysli. Vyšší soudní úředník/asistent soudce tedy může rozhodovat pouze o návrhu (podnětu) soudního exekutora na zastavení exekuce, pokud s tímto návrhem nesouhlasil oprávněný a dále může exekuci zastavit bez návrhu.

Návrh na zastavení exekuce musí obsahovat náležitosti stanovené ust. § 42 o.s.ř. upravující formální náležitosti podání, musí být srozumitelný, určitý a musí k němu být přiloženy listiny k prokázání tvrzení obsažených v návrhu. I v případě, že soudní exekutor shledal návrh na zastavení exekuce bezvadným a tento postoupil soudu k rozhodnutí, je soud oprávněn nezávisle na závěrech exekutora sám posoudit, zda návrh splňuje zákonem stanovené náležitosti.

Exekuční řád stanoví pro povinného lhůtu pro podání návrhu na zastavení exekuce. Povinný může podat návrh na zastavení exekuce ve lhůtě 30 dnů od doručení vyrozumění o zahájení exekuce. Návrh na zastavení exekuce podaný v této lhůtě má stejný suspenzivní účinek, který byl přiznán odvolání proti usnesení o nařízení exekuce, tj. exekuci nelze provést před právní mocí rozhodnutí o návrhu na zastavení exekuce, (§ 47 odst. 2 písm. b) EŘ); později podaný návrh již suspenzivního účinku nepožívá. Pokud tato lhůta uplynula, může povinný podat návrh na zastavení exekuce ve lhůtě 15 dnů ode dne, kdy se dozvěděl o zastavení exekuce, avšak za předpokladu, že v tomto návrhu vyličí skutečnosti rozhodné pro posouzení, zda byl návrh skutečně podán ve výše uvedené lhůtě. Pokud exekutor shledá návrh opožděným, usnesením ho odmítne. Pokud je proti tomuto usnesení podáno odvolání, exekutor ho zruší a postoupí soudu k rozhodnutí. Nejednotně je pak soudy, i odvolacími, rozhodováno v případě, kdy i soud shledá návrh povinného na zastavení exekuce opožděným. Nejvyšší soud ČR ve svém

usnesení ze dne 24.2.2014, č.j. 21 Cdo 3439/2013-171, shledal nesprávné rozhodnutí soudu, které návrh povinného na zastavení exekuce pro opožděnost bez dalšího zamítl, neboť by takový právní názor znamenal, že by soudy neměly povinnost rozhodnout o zastavení exekuce i bez návrhu, jakmile se o důvodu pro zastavení exekuce dozví. Zákonem stanovená lhůta pro podání návrhu povinným na zastavení exekuce není lhůtou prekluzivní (propadnou), a "smysl lhůty 15 dnů uvedené v ustanovení § 55 odst. 1 EŘ spočívá v tom, že vede povinné k tomu, aby podávali návrh na zastavení exekuce včas a exekuci neprodlužovali; vyplývají-li však z listin předložených povinným k návrhu na zastavení exekuce skutečnosti, které jsou důvodem pro zastavení exekuce, je soud povinen k nim přihlídnout a i o opožděném návrhu věcně rozhodnout". Z uvedeného rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR však nelze jednoznačně dovodit, zda v případě, kdy z povinným předložených listin vyplývá, že bude nutné provést další dokazování, má soud povinnost toto dokazování provést (a popř. i povinnost nařídít jednání)? A pokud tedy soud musí vždy posoudit návrh na zastavení exekuce z věcného hlediska a v odůvodnění svého rozhodnutí se taktéž s tímto hlediskem i v případě opožděně podaného návrhu vypořádat, plní poté lhůta pro podání návrhu a následný proces zkoumání včasnosti podaného návrhu v řízení o návrhu povinného na zastavení exekuce vůbec svou zamýšlenou funkci a motivuje povinné k neprodlužování exekuce? Zůstává tak otázkou, zda by nebylo za výše uvedeného právního posouzení Nejvyššího soudu ČR pro rychlost řízení a efektivitu rozhodování vhodnější, aby se soud vždy rovnou zabýval věcným posouzením návrhu.

Jelikož exekuční řád neuvádí důvody, pro které lze exekuci zastavit, použijí se tak ve smyslu ust. § 52 odst. 1 exekučního řádu ustanovení občanského soudního řádu upravující zastavení výkonu rozhodnutí. Ustanovení § 268 občanského soudního řádu ve svém prvním odstavci stanoví, že výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže:

- a) byl nařízen, ačkoli se rozhodnutí dosud nestalo vykonatelným,
- b) rozhodnutí, které je podkladem výkonu, bylo po nařízení výkonu zrušeno nebo se stalo neúčinným,
- c) zastavení výkonu rozhodnutí navrhl ten, kdo navrhl jeho nařízení,
- d) výkon rozhodnutí postihuje věci, které jsou z něho podle § 321 a 322 vyloučeny,
- e) průběh výkonu rozhodnutí ukazuje, že výtěžek, kterého jím bude dosaženo, nepostačí ani ke krytí jeho nákladů,
- f) bylo pravomocně rozhodnuto, že výkon rozhodnutí postihuje majetek, k němuž

- má někdo právo nepřipouštět výkon rozhodnutí (§ 267),
- g) po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané, ledaže byl tento výkon rozhodnutí již proveden; bylo-li právo přiznáno rozsudkem pro zmeškání, bude výkon rozhodnutí zastaven i tehdy, jestliže právo zaniklo před vydáním tohoto rozsudku,
- h) výkon rozhodnutí je nepřipustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat.

Zastavení exekuce podle ust. § 268 odst. 1 písm. a) o.s.ř.

Pokud soud či soudní exekutor zjistí, že exekuční titul, na jehož základě je exekuce prováděna, není vykonatelný (po materiální či formální stránce), musí i bez návrhu takovouto exekuci zastavit. Námitka formální nevykonatelnosti exekučního titulu s ohledem na způsob jeho doručování se v návrzích na zastavení exekuce vyskytuje velmi často. Posuzování řádného doručení usnadnila novela občanského soudního řádu s účinností od 1.7.2009, (zák. č. 7/2009 Sb.), kdy nadále k prokázání (ne)doručení exekučního titulu soudu ve většině případů postačí provedení dokazování spisem příslušného nalézacího řízení spolu s výpisem z příslušného registru. Pod toto ustanovení lze podřadit také ty případy, kdy exekuční titul zde vůbec nebyl a dále za situace, kdy exekuční titul vykonatelnosti pozbyl před nařízením exekuce/vydání pověření. K pozbytí vykonatelnosti může dojít např. v případě, kdy bylo rozhodnuto o prominutí zmeškání lhůty k podání odvolání podle ust. § 58 o.s.ř., nahrazením původního rozhodnutí novým po povolení obnovy řízení podle ust. 235h odst. 1 o.s.ř., či zrušením na základě podané dovolání, žaloby pro zmatečnost, ústavní stížnosti, návrhu dle ust. § 99 odst. 3 o.s.ř., zrušením předběžného opatření podle ust. § 77 odst. 2 o.s.ř., zrušením rozhodčího nálezu podle ust. § 31a násl. zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonů rozhodčích nálezů. (*vzor usnesení o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. a) o.s.ř. viz příloha č. 11 a č. 12*)

Zastavení exekuce podle ust. § 268 odst. 1 písm. b) o.s.ř.

Důvodem pro zastavení exekuce podle tohoto zákonného ustanovení je zrušení exekučního titulu (dle ustanovení uvedených pod písm. a), pokud k tomuto zrušení došlo až po nařízením exekuce/pověření soudního exekutora a dále pokud se exekuční titul stal neúčinným. K neúčinnosti rozhodnutí dochází např. v případě upraveném v ust. § 77 odst. 1 o.s.ř. (zánik předběžného opatření) nebo v ust. § 78f odst. 1 (zánik zajištění předmětu důkazního prostředku). Jestliže je neúčinnost exekučního titulu zřejmá již při

rozhodování při nařízení exekuce/pověření exekutora, měl by soud návrh zamítnout/udělit exekutorovi pokyn k zamítnutí návrhu⁵⁶. (*vzor usnesení o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. b) o.s.ř. viz příloha č. 13*)

V exekučních řízeních zahájených před 1.1.2013 bylo nutné podání povinného, obsahující důvody pro zastavení exekuce podle ust. § 268 odst. 1 písm. a) a b) posoudit jako odvolání, pokud bylo podáno v době, kdy běžela lhůta k uplatnění tohoto opravného prostředku, neboť důvody pro zastavení exekuce podřazené pod těmito ustanoveními, byly způsobilými odvolacími námitkami.

Zastavení exekuce podle ust. § 268 odst. 1 písm. c) o.s.ř.

V tomto ustanovení se opětovně projevuje dispoziční zásada oprávněného a ani případné odlišné stanovisko povinného nemůže zastavení exekuce zabránit. Stanovisko povinného a odůvodnění návrhu oprávněného se zohlední při rozhodování o náhradě nákladů řízení a nákladů exekuce. Na návrh oprávněného však exekuce nebude zastavena, pokud nejsou zaplacený náklady exekuce (§55a EŘ). V takovém případě bude zastavena pouze částečně a pro náklady exekuce bude nadále probíhat. Jak již bylo výše uvedeno, soud o zastavení z tohoto zákonného důvodu nerozhoduje, rozhodování o tomto návrhu je plně v kompetenci soudního exekutora.

Zastavení exekuce podle ust. § 268 odst. 1 písm. d) o.s.ř.

Podle tohoto ustanovení bude výkon rozhodnutí zastaven, pokud postihuje věci, které jsou z něho podle ust. § 321 a 322 vyloučeny. V exekuci tak lze toto ustanovení aplikovat pouze v případech exekuce prodejem movitých věcí a nemovitostí. Jedná se o čtyři kategorie věcí, které nemohou být exekucí postiženy.

Za prvé jsou to věci, jejichž prodej je podle zvláštních předpisů zakázán, nebo které podle zvláštních předpisů exekuci nepodléhají. Těmi jsou např. dle čl. 11 odst. 2 Listiny, tj. věci ve vlastnictví státu, obcí a určených právnických osob, dále zbraně kategorie A, které je zakázáno nabývat do vlastnictví podle ust. § 9 odst. 1 zákona č. 119/2002 Sb., o zbraních, dále je podle ust. § 15 písm. c) zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, zakázáno předávat jakýmkoli způsobem jiné osobě houby rodu lysohlávka (*Psilocybe*). Podle ust. § 26 odst. 1 zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon,

⁵⁶Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.6.2010, sp.zn. 20 Cdo 3016/2008.

se autor nemůže vzdát majetkových práv; tato práva jsou nepřevoditelná a nelze je postihnout výkonem rozhodnutí; to neplatí pro pohledávky z takových majetkových práv vzniklé. Podle ust. § 48 odst. 4 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, dávky nepodléhají výkonu rozhodnutí.

Za druhé to jsou věci ve vlastnictví povinného specifikované samotným občanským soudním řádem. Kritéria pro posouzení, které věci ve vlastnictví povinného dle o.s.ř. nemohou být exekucí postiženy, se liší v závislosti na skutečnosti, zda je povinný podnikatelem či nikoliv. Podle ust. § 322 odst. 1 o.s.ř. jsou z výkonu rozhodnutí (exekuce) vyloučeny věci ve vlastnictví povinného, které nezbytně potřebuje k uspokojování hmotných potřeb svých a své rodiny nebo k plnění svých pracovních úkolů, jakož i jiných věcí, jejichž prodej by byl v rozporu s morálními pravidly. Demonstrativní výčet takových věcí pak podává odstavec 2 téhož ustanovení. Jsou jimi zejména: a) běžné oděvní součásti, obvyklé vybavení domácnosti, b) snubní prsten a jiné předměty podobné povahy, c) zdravotnické potřeby a jiné věci, které povinný potřebuje vzhledem ke své nemoci nebo tělesné vadě, d) hotové peníze do částky odpovídající dvojnásobku životního minima jednotlivce podle zvláštního právního předpisu, e) zvířata, u nichž hospodářský efekt není hlavním účelem chovu a která slouží člověku jako jeho společník. Dle konstantní rozhodovací praxe Nejvyššího soudu ČR je nutné pojem věcí tvořících obvyklé vybavení domácnosti posuzovat z hlediska obecného ust. § 322 odst. 1 o.s.ř. z hlediska jejich „nezbytné potřeby“ při uspokojování hmotných potřeb povinného a jeho rodiny. Ustanovení § 322 o.s.ř. je proto třeba vykládat restriktivně. Ochrana povinného zakotvená v tomto ustanovení je limitována účelem exekučního řízení, kterým je vymoci plnění, které bylo kvalifikovaně stanoveno, a nikoliv naopak. Skutečnost, že určité věci se zřetelem k aktuálním standardům tvoří typické vybavení domácnosti, ještě neznamená, že jsou věci nezbytně potřebnými. I když jsou součástí tzv. obvyklého vybavení domácnosti, nemusí být z exekuce vyloučeny, jestliže jsou současně věcmi k uspokojování potřeb povinného zbytnými. Měřítka nezbytnosti se neodvíjí pouze od četnosti a způsobu užívání věcí, ale soud současně musí uvážit, zda na povinném lze požadovat, aby se při uspokojování základních životních potřeb svých a své rodiny bez uvedených věcí obešel, příp. je uspokojoval na kvalitativně nižší úrovni, s nižšími náklady. Soud by tak měl vždy konkrétně zjišťovat, jaké potřeby jsou prostřednictvím oné konkrétní věci v osobních poměrech povinného a jeho rodiny uspokojovány, jakou roli v osobním a rodinném

životě povinného hrají, a zda a s jakým nákladem jsou uspokojovatelné jinak⁵⁷. Restriktivně je třeba vykládat i zákaz exekučního prodeje věci, jenž by byl v rozporu s morálními pravidly. Občanský soudní řád má v tomto případě na mysli pouze věci, k nimž má povinný silný osobní vztah a jejichž přechod do vlastnictví jiné osoby by byl z etického hlediska nevhodný⁵⁸, např. hodinky s osobním věnováním od blízké osoby, medaile, diplomy.

Odstavec třetí ust. § 322 o.s.ř. stanoví, které věci nemohou být exekucí postiženy, jestliže je povinný podnikatelem. Zásadním kritériem pro posouzení, zda je konkrétní věc z exekuce vyloučena, je hledisko, zda tuto věc povinný nezbytně nutně potřebuje k výkonu své podnikatelské činnosti. Ke svému podnikání povinný nezbytně potřebuje jen takové věci, popř. spoluvlastnický podíl k nim, které mu umožní alespoň v minimálním rozsahu provozovat podnikání v souladu s předmětem jeho podnikatelské činnosti⁵⁹. Obtíže, např. ekonomické či organizační, spojené s pokračováním v podnikání povinného, nejsou významné, avšak postižení věcí nesmí mít za následek znemožnění dalšího pokračování podnikání povinného⁶⁰. Jsou-li však exekucí postiženy nezbytně nutně potřebné věci, na nichž vázne zástavní právo k zajištění vymáhané pohledávky oprávněného, neuplatní se pravidlo, podle kterého takové věci exekuci podléhat nemohou; právní důvod vzniku zástavního právo v tomto případě není rozhodný⁶¹. (*vzor usnesení o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. d) o.s.ř. viz příloha č. 14*)

Za třetí jsou z exekuce dále vyloučeny technické prostředky, na nichž se vede evidence investičních nástrojů a uchovávají se dokumenty ohledně údajů v evidenci a technické prostředky sloužící k poskytování údajů o vlastních investičních nástrojů dle zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu.

Výše uvedené věci jsou vyloučeny z exekuce i v případě, kdy je povinný jejich spoluvlastníkem.

⁵⁷Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.2.2002, sp.zn. 20 Cdo 2133/2001, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.2.2004, sp.zn. 20 Cdo 180/2003, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.7.2006, 20 Cdo 509/2006.

⁵⁸Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.7.2010, sp.zn. 20 Cdo 3244/2008.

⁵⁹Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.9.200, sp.zn. 21 Cdo 698/2000.

⁶⁰Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.6.2002, sp.zn. 20 Cdo 1766/2001.

⁶¹Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.3.2004, sp.zn. 20 Cdo 1189/2003.

Za čtvrté jsou nově s účinností od 1.1.2014 z exekuce vyloučeny věci, které povinný nabyl jako substituční jmění, tedy exekuci není možné vést na majetek, který povinný nabyl jako dědic dědictví, které podle nařízení zůstavitele má přejít na svěřenského nástupce jako následného dědice (§ 1512 a n. NOZ). To neplatí, má-li povinný právo s věcí volně nakládat nebo jde-li o exekuci, kterou jsou vymáhány zůstavitelovy dluhy nebo dluhy související s nutnou správou věcí nabytých jako substituční jmění. S ohledem na začlenění tohoto ustanovení do občanského soudního řádu, vznikla soudnímu exekutorovi od 1.1.2014 povinnost vyzvat povinného současně s doručováním příslušného exekučního příkazu, aby uvedl skutečnosti rozhodné pro posouzení, zda věc, která má být na základě předmětného exekučního příkazu prodána, je vyloučena z exekuce dle ust. § 322 odst. 5 o.s.ř., tj. aby povinný oznámil, zda věc nabyl jako substituční jmění, a pokud jde o takovou věc, zda má právo s ní volně nakládat a zda jsou exekucí vymáhány zůstavitelovy dluhy nebo dluhy související s nutnou správou věcí nabytých jako substituční jmění, a doložil tyto skutečnosti listinami vydanými nebo ověřenými státními orgány, popř. též veřejnými listinami notáře.

S účinností od 1.1.2014 bylo do úpravy věcí vyloučených z výkonu rozhodnutí (exekuce) v ust. § 322 odst. 7 o.s.ř. promítnuto ust. § 2954 NOZ, které zakotvuje nárok poškozeného z úmyslného trestného činu na uspokojení z věcí, které škůdce nabyl z majetkového prospěchu, a to i tehdy, pokud nepodléhají výkonu rozhodnutí (exekuci). Ustanovení o vyloučení věcí z výkonu rozhodnutí (§ 322 odst. 1 až 6 o.s.ř.) se nepoužije, pokud tak navrhnou oprávněný, který je poškozeným z úmyslného trestného činu, a zároveň byly splněny podmínky podle ust. § 2954 NOZ.

Zastavení exekuce podle ust. § 268 odst. 1 písm. e) o.s.ř.

Nejfrekventovanějším důvodem, pro který povinný podávají návrh na zastavení exekuce, je jimi tvrzená nemajetnost. Důvodem pro zastavení exekuce podle tohoto zákonného ustanovení je situace, kdy se ukáže, že po nařízení exekuce/pověření exekutora výtěžek při provedení exekuce nebude vyšší než předpokládané náklady a že tedy pohledávka oprávněného nebude ani z části uspokojena. Realizace takové exekuce by vedla jen ke zvýšení nákladů, jež by nemohly být z výtěžku kryty. Nezbytným předpokladem pro posouzení takového návrhu je dostatečně zjištěná majetková situace povinného. Jelikož v exekučním řízení provádí úkony směřující ke zjištění majetku povinného pověřený exekutor, je ustálenou praxí, že si soud vždy při rozhodování o

návrhu povinného vyžádá od exekutora zprávu⁶² o tom, zda stále probíhá šetření majetku povinného, jakými způsoby byla exekuce prováděna a s jakým výsledkem, zda a jaký byl zjištěn exekučně postižitelný majetek povinného, jaká je jeho hodnota, jaké jsou náklady exekuce a zda výtěžek, kterého bude exekucí dosaženo, nepostačí ani ke krytí nákladů exekuce.

Velmi často nastává situace, že oprávněný ve svém vyjádření nesouhlasí s návrhem na zastavení exekuce z důvodu nemajetnosti povinného, které odůvodňuje konstatováním, že nemá přehled o majetkové situaci povinného, není schopen tuto posoudit, popř. dokonce by i souhlasil se zastavením exekuce, pokud exekutor svým šetřením zjistí nemajetnost povinného. Je zřejmé, že pokud by exekutor zprávu o majetkové situaci povinného předkládal již s návrhem povinného k vyjádření oprávněnému, bylo by možné předejít situaci, kdy by oprávněný podával nesouhlasné vyjádření pouze z opatrnosti, bez znalosti majetkových poměrů povinného a jsem přesvědčena, že by se tak často předešlo k předkládání těchto návrhů k rozhodnutí soudu, když v případě souhlasného vyjádření oprávněného by o zastavení exekuce rozhodl sám exekutor. Stejně tak by přispělo ke zrychlení rozhodování soudu o návrhu povinného na zastavení exekuce, pokud by exekutor již při předkládání návrhu k rozhodnutí současně přiložil zprávu ohledně majetkové situace povinného, a soud by tak nemusel exekutora sám vyzývat. Domnívám se, že by taktéž nebylo na škodu vytvoření jednotného formuláře shrnujícího dosavadní šetření exekutora, s přesně danými položkami (způsoby provedení exekuce - úspěšnost, zjištěný majetek povinného - jeho hodnota, šetření majetku skončeno – stále probíhá, výše nákladů exekuce – postačí výtěžek exekuce k jejich krytí), neboť se velmi často stává, že odpověď exekutora zcela přesně nekoresponduje s dotazem soudu na majetkovou situaci povinného.

Další, často se opakující námitkou oprávněného, se kterou se setkávám ve vyjádření k návrhu povinného na zastavení exekuce pro nemajetnost povinného, představuje možnost změny majetkové a finanční situace povinného v budoucnosti – vězeň po propuštění z výkonu trestu si najde zaměstnání a bude výdělečně činný, vězeň na útěku

⁶² Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11.2.2009, sp.zn. 20 Cdo 4360/2008, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.3.2008, sp.zn. 20 Cdo 5293/2007, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.10.2009, sp.zn. 20 Cdo 4106/2008, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.3.2012, sp.zn. 20 Cdo 3442/2011.

bude dopaden a jím zpronevěřený majetek, který ukryl, bude nalezen, žena po mateřské dovolené znovu nastoupí do zaměstnání, dojde ke zlepšení zdravotní situace povinného, který znovu bude schopen pracovní činnosti, přechodně nezaměstnaný je v produktivním věku a jistě najde na trhu práce odpovídající pracovní uplatnění apod. Ačkoliv rozhodování exekučních soudů není v takových případech jednotné, přikláním se k názoru, že pokud je opravdu dán důvod pro zastavení exekuce dle ust. 268 odst. 1 písm. e) o.s.ř., je tedy dostatečně ověřena majetková situace povinného, ze které jasně vyplývá, že výtěžek exekuce nepokryje ani náklady exekuce, měla by být exekuce zastavena. Smyslem exekuce je ji provést, ne ji neprovádět, tj. čekat (třeba i několik let), až ji bude možno provést. Nakonec nic nebrání povinnému, aby si exekuční návrh poté podal znovu (jistě „nebezpečí“ samozřejmě může představovat možnost vznesení námitky promlčení povinným). *(vzor usnesení o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. e) o.s.ř. viz příloha č. 15)*

Pokud sám exekutor ze své činnosti dospěje k závěru, že se šetřením nepodařilo zjistit exekučně postižitelný majetek povinného, vyzve oprávněného, zda souhlasí se zastavením exekuce. V kladném případě sám exekutor exekuci zastaví, v případě nesouhlasu oprávněného podá exekutor podnět k zastavení exekuce soudu. *(vzor usnesení o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. e) o.s.ř. k podnětu soudního exekutora viz příloha č. 16)*

Zastavení exekuce podle ust. § 268 odst. 1 písm. f) o.s.ř.

Předpokladem pro zastavení (částečné) exekuce podle tohoto ustanovení je existence pravomocného rozsudku soudu o excindační žalobě, kterým byla určitá věc, právo nebo jiná majetková hodnota vyloučena z exekuce a právě ohledně tohoto majetku bude exekuce zastavena. Nelze tak učinit na základě žádného jiného rozhodnutí, tj. ani rozhodnutí o žalobě vlastnické, či o žalobě určovací. Excindační žalobou dle ust. 267 o.s.ř. se uplatňují práva třetích osob, která nepřipouštějí výkon rozhodnutí (exekuci) a dále právo manžela povinného k majetku, který patří do společného jmění manželů nebo který se za součást společného jmění manželů považuje dle ust. § 262a odst. 1 o.s.ř., ale vymáhanou pohledávku nelze z tohoto majetku uspokojit. Excindační žalobu neprojednává soud v exekučním řízení, ale ve sporném řízení, a to okresní soud místně příslušný dle ust. § 88 písm. e) o.s.ř., tedy soud, u něhož je vedena exekuce. V rozsahu, ve kterém se úspěšný žalobce (třetí osoba) domáhá zastavení exekuce, je tento účastníkem exekučního řízení.

Zastavení exekuce podle ust. § 268 odst. 1 písm. g) o.s.ř.

Při návrhu povinného na zastavení exekuce z důvodu zániku exekučním titulem přiznaného práva lze zásadně zohlednit pouze zánik práva, ke kterému došlo po vydání exekučního titulu. Skutečnost, že předmětné právo zaniklo ještě před vydáním exekučního titulu, má povinný (žalovaný) namítat v řízení předcházejícím vydání exekučního titulu, tj. v řízení nalézacím. Exekuční soud k takovým námitkám povinného nemůže při rozhodování přihlídnout, neboť není soudem přezkumným ve vztahu k nalézacímu řízení. Výjimku z této zásady představuje situace, kdy je exekučním titulem rozsudek pro zmeškání, notářský nebo exekutorský zápis se svolením k vykonatelnosti, či výkaz nedoplatků ve věcech zdravotního pojištění a sociálního zabezpečení, či ve věcech daní a poplatků.

Důvody zániku práva přiznaného exekučním titulem stanoví hmotné právo. Například v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění platném do 31.12.2013, je zánik práva upraven v ust. §559-587, v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, e znění platném do 31.12.2013 v ust. § 324-364, v NOZ v ust. § 1908-1980, v zákoně č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v ust. § 330.

Nejčastějšími důvody zániku práva přiznaného exekučním titulem, které povinný uvádějí ve svých návrzích na zastavení exekuce, jsou splnění dluhu a námitka započtení. Při rozhodování o zastavení exekuce z důvodu splnění dluhu, může soud zohlednit pouze plnění mimo rámec probíhající exekuce. Pokud tedy povinný plnil po pověření exekutora přímo exekutorovi na účet exekutorského úřadu, jedná se o plnění vymožené v rámci exekuce a nejde o důvod způsobilý k zastavení exekuce. Bylo-li vyhověno žalobě s tzv. alternativou facultas, může být takové rozhodnutí exekučním titulem pouze pro primární plnění, které je jím uloženo. Skutečnost, že povinný dobrovolně plní podle určené alternativy, je důvodem pro zastavení exekuce⁶³. Pokud povinný svým plněním neuhradí taktéž náklady oprávněného a náklady exekuce, soud nezastaví probíhající exekuci zcela, ale pouze částečně v rozsahu uhrazeného plnění, když exekuce bude dále vedena právě pro vymožení výše uvedených nákladů, neboť tyto jsou příslušenstvím vymáhané pohledávky⁶⁴. Pro zánik práva započtením lze exekuci zastavit podle tohoto ustanovení občanského soudního řádu pouze tehdy, pokud se pohledávky způsobilé k započtení setkaly po vydání exekučního titulu a stejně tak i projev směřující

⁶³Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.4.2004, sp.zn. 20 Cdo 360/2003.

⁶⁴Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.4.2006, sp.zn. 20 Cdo 420/2006.

k započtení byl povinným učiněn po vydání exekučního titulu. Pokud byl projev směřující k započtení učiněn po vydání exekučního titulu, avšak pohledávky se setkaly před vydáním exekučního titulu, je dán důvod pro zastavení exekuce podle ust. § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř. Povinný může vznést námitku započtení vzájemné pohledávky v exekuci, aniž by musel nárok uplatnit samostatnou žalobou; pohledávka nemusí být přiznaná soudním rozhodnutím nebo jiným exekučním titulem. Soud v případě námitky započtení zjišťuje, zda tvrzená pohledávka skutečně existuje, zda byl učiněn úkon směřující k započtení, zda a kdy se pohledávky setkaly a v jakém rozsahu. (*vzor usnesení o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. g) o.s.ř. viz příloha č. 17*)

Zastavení exekuce podle ust. § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř.

Exekuce bude podle tohoto ustanovení zastavena, pokud bude zjištěn některý z důvodů její nepřipustnosti, odlišný od předcházejících důvodů uvedených pod písm. a) až g). Dle nauky a soudní praxe se důvody nepřipustnosti exekuce spojují s vadami exekučního titulu (pokud nezpůsobují jeho nevykonatelnost zakládající důvod zastavení exekuce podle ust. § 268 odst. 1 písm. a) o.s.ř.), s pochybeními při nařízení exekuce, s rušivými okolnostmi při provádění exekuce, případně se specifickým jednáním povinného. Důvody zastavení dle tohoto ustanovení jsou formulovány obecně s účelem umožnit, aby byla exekuce zastavena i v jiných závažných případech, které pro jejich možnou rozmanitost nelze s úplností předjímat.

Jde např. o situace, kdy bylo vydáno usnesení o nařízení exekuce/pověření exekutora, ačkoliv nebyly splněny podmínky řízení. V této souvislosti bych zde poukázala na vývoj judikatury týkající se oprávnění zastavit exekuci dle ust. 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř. v případě, kdy je exekučním titulem rozhodčí nález, který vydal rozhodce určený na základě absolutně neplatné rozhodčí doložky. Nejvyšší soud ČR ve svých usneseních ze dne 30.10.2008, sp.zn. 20 Cdo 2857/2006 a ze dne 31.8.2010, sp.zn. 20 Cdo 3284/2008, vyslovil právní názor, že *v případě, že by rozhodčí smlouva uzavřena byla, byť neplatně, byla by pravomoc rozhodce k vydání rozhodčího nálezu založena a obrana žalovaného by spočívala v podání žaloby na zrušení rozhodčího nálezu, tzn. že v tomto případě by exekuční soud nebyl oprávněn zkoumat otázku pravomoci rozhodce k vydání rozhodčího nálezu. Následně byla Ústavním soudem ČR usměrněna judikatura obecných soudů, zejména pak nálezy sp.zn. IV. ÚS 2735/11 a sp.zn. III. ÚS 1624/12, v tom směru, že zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, nevylučuje, aby otázka (nedostatku) pravomoci rozhodce byla zkoumána i*

v exekučním řízení. Nevyporádá-li se soud s námitkami účastníka o nedostatku pravomoci rozhodce, postupuje v rozporu s čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Přitom platí, že není-li spor rozhodován rozhodcem, jehož výběr se uskutečnil podle transparentních pravidel, nemůže být akceptovatelný ani výsledek takového rozhodování. V návaznosti na výše uvedené nálezy Ústavního soudu ČR poté Nejvyšší soud rozhodl ve velkém senátě občanskoprávního a obchodního kolegia v usnesení ze dne 10.7.2013, sp.zn. 31 Cdo 958/2012, a přijal názor, že nevydal-li rozhodčí nález rozhodce, jehož výběr se uskutečnil podle transparentních pravidel, resp. byl-li rozhodce určen právníčkou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, a nemůže-li být akceptovatelný ani výsledek tohoto rozhodování, pak tento rozhodčí nález není způsobilým exekučním titulem ve smyslu ust. § 40 odst. 1 písm. c) exekučního řádu, podle něhož by mohla být nařízena exekuce, jelikož rozhodce určený na základě absolutně neplatné rozhodčí doložky (§ 39 obč. zák.) neměl k vydání rozhodčího nálezu podle zákona o rozhodčím řízení pravomoc. Byla-li již exekuce v takovém případě přesto nařízena, resp. zjistí-li soud (dodatečně) nedostatek pravomoci orgánu, který exekuční titul vydal, je třeba exekuci v každém jejím stádiu pro nepřipustnost podle § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř. zastavit, když zákon o rozhodčím řízení nevyklučuje, aby otázka (nedostatku) pravomoci rozhodce byla zkoumána i v exekučním řízení (příčemž podle judikatury Nejvyššího soudu - srov. usnesení tohoto soudu ze dne 28. 7. 2011, sp. zn. 20 Cdo 2227/2011 - takový závěr platí i bez zřetele k tomu, že povinný v rozhodčím řízení neexistenci rozhodčí smlouvy nenamítal). V současnosti tak exekuční soud posuzuje pravomoc rozhodce k vydání rozhodčího nálezu, který je exekučním titulem, již ve fázi před vydáním pověření exekutora a pokud soud dodatečně po pověření sám z vlastní činnosti takový nedostatek pravomoci zjistí, zastaví exekuci i bez návrhu. Není již v takovém případě nezbytným postup předvídaný v ust. § 35 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, tj. aby exekuční soud po podání návrhu povinného na zastavení exekuce, vydal usnesení, kterým přeruší exekuční řízení a povinnému uloží, aby do 30 dnů podal u příslušného soudu návrh na zrušení rozhodčího nálezu. (vzor usnesení o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř. viz příloha č. 18)

Jak již bylo uvedeno výše, spadá pod důvod zastavení podle tohoto ustanovení i případ započtení vzájemných pohledávek oprávněného a povinného, pokud byl projev směřující k započtení učiněn po vydání exekučního titulu, avšak pohledávky se setkaly před vydáním exekučního titulu.

Dalším důvodem je promlčení vymáhaného práva, pokud povinný námitku promlčení důvodně vznesl. Okolnost, zda pohledávka přiznaná exekučním titulem není promlčena, k předpokladům nařízení exekuce/pověření exekutora na rozdíl od prekluze práva nepatří, soud se nemůže otázkou promlčení v řízení, jež nařízení exekuce/pověření exekutora předchází, zabývat. Povinný může vznést námitku promlčení kdykoliv za řízení, neboť žádné zákonné ustanovení uplatnění této námitky neomezuje jen na některé fáze exekučního řízení⁶⁵ (*vzor usnesení o zamítnutí návrhu povinného na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř. viz příloha č. 19*). V případě, kdy by povinný vznesl námitku promlčení ještě před nařízením exekuce/pověřením exekutora, lze připustit, aby soud návrh na nařízení exekuce zamítl/dal pokyn k zamítnutí s odůvodněním, že rozhodnutí, obdobně jako při prekluzi práva, pozbylo způsobilosti být titulem⁶⁶. Pro posouzení, zda došlo k promlčení práva vymáhaného exekučním titulem, je pro soud určující, podle jakého právního předpisu byl posuzován právní vztah mezi účastníky v nalézacím řízení. Tímto posouzením právního vztahu mezi účastníky, učiněným nalézacím soudem, je exekuční soud vázán. Pouze za předpokladu, kdy z rozhodnutí nalézacího soudu není zřejmé, podle jakého právního předpisu soud vztah mezi účastníky hodnotil, posoudí toto sám exekuční soud z obsahu spisu nalézacího řízení⁶⁷.

Další důvod představuje případ, kdy se oprávněný s povinným dohodne, že své právo nebude exekucí vymáhat (případně že se takového práva vzdává). Pokud taková dohoda zní na dobu určitou a oprávněný před jejím uplynutím návrh na nařízení exekuce/exekuční návrh přesto podá a exekuce bude nařízena/pověřen soudní exekutor, je přiměřené, aby byla exekuce zastavena. Stejně účinky má i dohoda, již si účastníci nově sjednají splatnost určenou původním titulem jako jednorázovou, tak, že dluh bude napříště plněn ve splátkách. Obsahem této dohody je, že oprávněný bude dluh exekučně vymáhat až tehdy, nebude-li dluh plněn dobrovolně ani v době splatnosti nově sjednané⁶⁸. Dohodou způsobilou být důvodem k zastavení exekuce podle předmětného ustanovení občanského soudního řádu je taktéž dohoda oprávněného s povinným, uzavřená před či po vydání exekučního titulu, kterou se oprávněný zavázal před

⁶⁵Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.9.2010, sp.zn. 20 Cdo 2806/2009.

⁶⁶Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.7.2008, sp.zn. 20 Cdo 3080/2007.

⁶⁷Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.10.2011, sp.zn. 20 Cdo 2431/2010.

⁶⁸Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.9.2005, sp.zn. 20 Cdo 1962/2004.

podáním exekučního návrhu tento svůj záměr povinnému oznámit a projednat s ním důvody tohoto svého záměru, kterou oprávněný porušil.⁶⁹

Důvodem pro zastavení exekuce je rovněž situace, kdy oprávněný docílil vydání exekučního titulu (směnečného platebního rozkazu) spácháním trestného činu padělání a pozměňování peněz podle ust. § 140 odst. 2 trestního zákona (za užití ust. § 143 trestního zákona), za nějž byl pravomocně odsouzen.⁷⁰

V neposlední řadě je důvodem pro zastavení exekuce podle tohoto ustanovení situace, kdy oprávněný nemá podle hmotného práva nárok na plnění deklarované v notářském či exekutorském zápisu⁷¹.

V případech uvedených pod písm. g) a h) se rozhoduje zpravidla po předchozím jednání. Tato odchylka, zakotvená pro zastavení exekuce však pro popsané situace neplatí bezvýjimečně, když předchozí jednání nebude nutné především tam, kde tvrzení účastníků o skutečnostech, v nichž je spatřován důvod k zastavení exekuce, jsou shodná a liší se jen náhled stran na právní význam těchto skutečností⁷².

Ustanovení § 268 občanského soudního řádu ve svém druhém odstavci ukládá zastavit výkon rozhodnutí (exekuci), jestliže povinný provedl z vymáhané peněžité pohledávky oprávněného srážku stanovenou zvláštními předpisy a odvedl tuto srážku příslušnému orgánu, a to v rozsahu, v jakém byl povinen srážku provést. Jedná se např. o vymáhání výplaty podílu na majetku družstva plynoucí z transformace, který podléhá dani z příjmů, vymáhání nároku na mzdu, kterou soud stanoví v částce hrubé mzdy. Tedy v takovém případě exekuční titul přiznává pohledávku v hrubé výši a odvod sražené daně, který je kladen na roveň plnění samotnému oprávněnému, je v rozsahu tohoto odvodu důvodem zastavení exekuce⁷³.

⁶⁹Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18.3.2014, sp.zn. 21 Cdo 4289/2013.

⁷⁰Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.3.2012, sp.zn. 20 Cdo 2432/2010.

⁷¹Viz též rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10.10.2000, sp.zn. 21 Cdo 267/2000.

⁷²Viz též usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.6.1997, sp.zn. 2 Cdon 1624/96.

⁷³Viz též usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.3.2006, sp.zn. 20 Cdo 1972/2005.

Jestliže se v průběhu exekučního řízení zjistí, že zástavní právo zajišťující vymáhanou pohledávku zaniklo⁷⁴, bude exekuce zastavena dle ust. § 268 odst. 3 občanského soudního řádu.

Ustanovení § 268 občanského soudního řádu ve svém čtvrtém odstavci výslovně stanovuje možnost zastavit exekuci částečně, pokud se důvod pro zastavení exekuce týká exekuce pouze částečně, nebo byla-li exekuce nařízena v rozsahu širším, než jaký stačí k uspokojení oprávněného. Druhý uvedený případ směřuje k ochraně jednoho ze základních principů exekučního řízení – k zákonné ochraně majetku povinného (v rozsahu převyšujícím vymáhanou pohledávku s příslušenstvím), který je odvozován z článku 11 odst. 1 Listiny. Z této ochrany vyplývá nezbytnost, aby exekuční příkazy vydávané exekutorem směřovaly toliko ke spolehlivému uspokojení pohledávky oprávněného a s tím spojených nákladů exekuce a neznamenal pro povinného likvidační opatření v podobě paralýzy jeho životní nebo hospodářské funkce⁷⁵. Tato ochrana se promítá taktéž do principu proporcionality vyjádřeného v ust. § 47 odst. 1 exekučního řádu, kdy je exekutor povinen v exekučním příkazu zvolit takový způsob exekuce, který není zřejmě nevhodný, zejména vzhledem k nepoměru výše dluhů povinného a ceny předmětu, z něhož má být splnění dluhů povinného dosaženo.

Následující ustanovení občanského soudního řádu umožňují zastavit jednotlivé způsoby exekuce. Ustanovení § 290 o.s.ř. upravuje zastavení exekuce srážkami ze mzdy,

⁷⁴§ 170 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník: Zástavní právo zaniká: a) zánikem zajištěné pohledávky, b) zánikem zástavy, c) vzdá-li se zástavní věřitel zástavního práva jednostranným písemným úkonem, d) uplynutím doby, na niž bylo zřízeno, e) složí-li zástavní dlužník nebo zástavce zástavnímu věřiteli obvyklou cenu zástavy, f) písemnou smlouvou uzavřenou mezi zástavním věřitelem a zástavním dlužníkem nebo zástavcem, g) v případech stanovených zvláštními právními předpisy. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 1376: Zanikne-li zajištěný dluh, zanikne i zástavní právo. § 1377 (1): Zástavní právo zanikne, ale pohledávka trvá, a) zanikne-li zástava, b) vzdá-li se zástavní věřitel zástavního práva, c) vrátí-li zástavní věřitel zástavu zástavci nebo zástavnímu dlužníkovi, d) složí-li zástavce nebo zástavní dlužník zástavnímu věřiteli cenu zastavené věci, nebo e) uplyne-li doba, na niž bylo zástavní právo zřízeno. (2): Účinky podle odstavce 1 nastanou i v případě, že další osoba nabytá k zastavené věci vlastnické právo v dobré víře, že věc není zatížená zástavním právem. To neplatí, je-li zástavní právo zapsáno v rejstříku zástav nebo ve veřejném seznamu. (3): Nejsou-li věc a zástavní právo zapsány ve veřejném seznamu, nastanou účinky podle odstavce 1 i v případě, že zástava, popřípadě její část, byla převedena a) a zástavní smlouva určuje, že zástavu nebo její část lze převést bez zatížení zástavním právem, nebo b) v rámci běžného obchodního styku při podnikání zcizitele.

⁷⁵Viz též usnesení Ústavního soudu ze dne 3.3.2009, sp.zn. Pl. ÚS 51/05.

ust. § 326a o.s.ř. zastavení exekuce prodejem movitých věcí, ust. § 336m o.s.ř. zastavení exekuce prodejem nemovitých věcí, ust. § 338n, § 338w, 338za o.s.ř. zastavení exekuce prodejem závodu, ust. § 348 o.s.ř. zastavení exekuce rozdělením společné věci.

3.2.3. Návrh na odklad exekuce

Ačkoliv návrh povinného na odklad exekuce časově i logicky předchází návrhu na zastavení exekuce, následuje výklad o tomto institutu a rozhodování exekučního soudu po kapitole pojednávající o rozhodování soudu o návrhu na zastavení exekuce, neboť návrh na odklad exekuce co do svých možných účinků není obranou povinného způsobitou skončení exekuce bez jejího provedení, nýbrž se jedná pouze o obranu časově omezenou, jejímž smyslem a cílem, jak již sám název napovídá, je oddálit provedení exekuce, tedy po vymezenou dobu v provádění exekuce nepokračovat a ochránit tak povinného před nepříznivými a někdy i neodčinitelnými důsledky okamžitého provedení exekuce.

V případě odkladu exekuce zůstává v platnosti generální arrestatorium a generální inhibitorium i arrestatoria a inhibitoria individuální. Exekutor však nesmí vydávat exekuční příkazy a činit faktické úkony směřující k bezprostřednímu provedení exekuce. Pokud exekutor zvolí provedení exekuce srážkami ze mzdy (jiných příjmů), pak v případě odkladu podle ust. § 266 odst. 1 o.s.ř. přestane plátce mzdy ode dne, kdy mu bylo doručeno usnesení o povolení odkladu, popřípadě ode dne právní moci tohoto usnesení, bylo-li v něm stanoveno, že je vykonatelné až po právní moci (§ 171 odst. 3 o.s.ř.), provádět srážky ze mzdy povinného a nadále vyplácí povinnému mzdu v plném rozsahu. V případě odkladu podle ust. § 266 odst. 2 o.s.ř. provádí plátce mzdy ode dne, kdy mu bylo doručeno usnesení o povolení odkladu, popřípadě ode dne právní moci tohoto usnesení, bylo-li v něm stanoveno, že je vykonatelné až po právní moci (§ 171 odst. 3 o.s.ř.), srážky ze mzdy povinného nadále, avšak sražené částky deponuje (nevypláčí je oprávněnému) (§ 289 o.s.ř.). Pokud exekutor zvolí provedení exekuce příkázáním pohledávky z účtu, pak je v případě odkladu peněžní ústav povinen vyčkat s vyplacením prostředků oprávněnému (samozřejmě i povinnému) až do doby, než mu bude sděleno, že odklad byl zrušen (§ 308 odst. 1 o.s.ř.). V případě odkladu mobiliární exekuce nelze přistoupit k prodeji věcí v dražbě, to však nevylučuje provést soupis věcí,

avšak sepsané věci nesmí být zajištěny. V případě exekuce prodejem podniku nebo prodejem nemovitosti zejména nesmí být nařízena a provedena dražba. V případě exekuce vyklizením nečiní exekutor opatření podle ust. § 341 o.s.ř. ve spojení s ust. § 344 o.s.ř. Ustanovení § 338e odst. 1 o.s.ř. vylučuje odložení exekuce zřízením soudcovského zástavního práva k nemovitosti

Exekuce může být odložena v celém svém rozsahu nebo jenom v části, pokud se důvod odkladu týká pouze této části, zejména pokud by se případné zastavení exekuce týkalo pouze takové části.

Občanský soudní řád ve svém ustanovení § 266 upravuje dva důvody pro odklad exekuce, a to sice ve svém prvním odstavci pro poměry povinného a ve svém druhém odstavci v případě očekávaného zastavení exekuce.

Pro poměry povinného lze exekuci odložit, jestliže se povinný bez své viny ocitl přechodně v takovém postavení, že by neprodlený výkon rozhodnutí mohl mít pro něho nebo pro příslušníky jeho rodiny zvláště nepříznivé následky a oprávněný by nebyl odkladem výkonu rozhodnutí vážně poškozen. Podmínka „bez své viny“ je povinným splněna, pokud mu nelze vytknout zavinění na tom, v jakém postavení se po vydání exekučního titulu ocitl, tedy že se ocitl v nepříznivém postavení, ačkoliv zachoval náležitou pečlivost a obezřetnost a snažil se dostát své povinnosti uložené exekučním titulem. Nepříznivé postavení povinného musí být přechodného rázu (např. zdravotní stav povinného, přechodný nezaviněný nedostatek zaměstnání). Pokud lze dospět k závěru, že nepříznivé postavení povinného je trvalého rázu, nelze odklad exekuce povolit. V případě nepříznivé situace povinného je důvodem odkladu exekuce jen tehdy, pokud by pokračováním v exekuci byly povinnému nebo příslušníkům jeho rodiny (§ 22 NOZ) způsobeny zvláště nepříznivé následky v porovnání se situací, kdyby se v tomto postavení neocitl. Konečně odkladem exekuce nesmí být vážně poškozen oprávněný. Je tak nezbytné v každém jednotlivém případě srovnat újmu vznikající exekucí povinnému s újmou, která vznikne odkladem oprávněnému.⁷⁶

Návrh na odklad exekuce pro poměry povinného podle ust. § 266 odst. 1 o.s.ř. může podat pouze povinný, oprávněný ani žádná další osoba takto učinit nemůže, neboť

⁷⁶ Eliáš, K. Odklad provedení exekuce. Právní rozhledy, 1998, č. 4, s. 157.

tu chybí právní zájem na takovém návrhu. Povinný ve svém návrhu musí tvrdit důvody pro odklad exekuce a musí nabídnout důkazy k prokázání svých tvrzení. (*vzor usnesení o zamítnutí návrhu povinného na odklad exekuce viz příloha č. 20*)

Podle ust. § 266 odst. 2 o.s.ř. lze odložit exekuci v případě, že je pravděpodobné, že exekuce bude zastavena. Jedná se o účinný prostředek k ochraně povinného v případech, kdy jsou dány důvody pro zastavení exekuce. Návrh na odklad podle tohoto zákonného ustanovení může podat povinný, exekuce může být z tohoto důvodu odložena i bez návrhu, pokud jsou z úřední činnosti zjištěny důvody pro zastavení exekuce, popř. může být podán podnět třetí osobou. Podle tohoto zákonného ustanovení bude exekuce odložena jen tehdy, kdy očekávané zastavení exekuce bude reálné. Za takový případ lze považovat situaci, kdy bylo zahájeno řízení, jehož výsledek bude představovat důvod k zastavení exekuce (např. podání nikoliv zjevně bezdůvodné excindační žaloby), či zahájení řízení o zastavení exekuce, z jehož průběhu lze důvodně usoudit na pravděpodobnost zastavení exekuce. S ohledem na ust. § 269 o.s.ř. nelze exekuci odložit pouze na základě důvodu, že se změnila okolnosti rozhodné pro výši a trvání opětuujících se dávek nebo splátek (tato změna musí být zjištěna v nalézacím řízení). Taktéž skutečnost, že byl u dovolacího soudu podán návrh na odklad vykonatelnosti rozhodnutí napadeného dovoláním podle ust. § 243 o.s.ř. není důvodem pro odklad exekuce.

Dalším důvodem odkladu exekuce, soudní praxí uznávaným, v současnosti výslovně stanoveným v ust. § 54 odst. 4 exekučního řádu, je odložení vykonatelnosti exekučního titulu. Přichází v úvahu v následujících situacích: podle ust. § 164 o.s.ř. v případě vydání opravného usnesení, podle ust. § 235c o.s.ř. v případě žaloby pro zmatečnost a žaloby na obnovu řízení, podle ust. § 243 o.s.ř. v dovolacím řízení, podle ust. § 32 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení. Odklad vykonatelnosti exekučního titulu neznamená jeho nevykonatelnost, vykonatelnost je jen na určitou dobu odložena. Nařízením odkladu vykonatelnosti exekuční titul neztratil již nabytou vlastnost vykonatelnosti, účinky odkladu vykonatelnosti však nedovolují, aby bylo v exekuci pokračováno⁷⁷.

⁷⁷TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha: C. H. BECK, 2006. s. 151. ISBN 80-7179-489-9.

Odklad exekuce lze povolit současně s jejím nařízením/pověřením exekutora, ovšem pouze z důvodů podle ust. § 266 odst. 2 o.s.ř., neboť v této fázi exekučního řízení chybí podmínky pro odklad exekuce podle ust. § 266 odst. 1 o.s.ř., tj. návrh povinného. O takový případ půjde např. právě v případě odkladu vykonatelnosti exekučního titulu.⁷⁸

V ust. § 54 odst. 5 exekučního řádu je zaveden institut jistoty složené v exekuci, s jejímž zaplacením je spojen odklad exekuce. Zvyšuje se tímto ochrana povinného v případě, kdy sporuje některou z okolností rozhodných pro provedení exekuce a zároveň se zvyšuje i ochrana oprávněného, který má pro případ zamítnutí návrhu na zastavení exekuce zajištěnou úhradu své pohledávky ze složené jistoty. V praxi mnohdy dochází také k tomu, že vymáhaná pohledávka není uhrazena přímo povinným, ale třetí osobou, zpravidla z okruhu příbuzných povinného. Dochází tak k posílení zajišťovacích institutů, a to ve formě možnosti, aby třetí osoba složila za povinného jistotu na vymáhanou pohledávku, její příslušenství, náklady oprávněného a náklady a odměnu exekutora. Při určení výše jistoty se přihlédne k předpokládanému nárůstu vymáhané pohledávky a odměny exekutora do doby, než bude o návrhu na zastavení exekuce rozhodnuto. Odborná veřejnost dovozuje za oprávněný požadavek složení jistoty minimálně v rozsahu dalšího půl roku. Výhodou pro třetí osobu, skládající jistotu, bude skutečnost, že není pochybnost o složiteli a tudíž je jasný také vztah mezi složitelem a povinným. Současně je zde ale i prvek motivační, který má složitele jistoty vést k uvážlivému poskytování jistoty.⁷⁹ Je-li tedy u exekutora složena jistota ve výši vymáhané pohledávky a odměny exekutora, exekutor nebo exekuční soud na návrh povinného provedení exekuce odloží. Pokud však nedojde k zastavení exekuce, tj. že návrh nebyl důvodný, použije se jistota na úhradu vymáhané pohledávky a odměny exekutora. Byla-li však exekuce zastavena, vrátí se složená jistota složiteli. Výhoda pro povinného v případě odkladu exekuce podle ust. § 54 odst. 5 exekučního řádu spočívá ve skutečnosti, že společně s tímto rozhodnutím je taktéž rozhodnuto o zrušení generálního i speciálních inhibitorií (§ 44a odst. 1 a § 47 odst. 5 EŘ) a povinný může s účinností ode dne vydání tohoto rozhodnutí nakládat veškerým svým majetkem.

⁷⁸ Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.8.2006, sp.zn. 20 Cdo 2917/2005, usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5.4.2011, sp.zn. 20 Cdo 5248/2009.

⁷⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 286/2009 Sb., sněmovní tisk 804/0.

Od přijetí exekučního řádu do současnosti se taktéž, i co se týče rozhodování o odkladu exekuce, měnil rozsah rozdělení pravomocí mezi soudem a exekutorem.

V období do 31.10.2009 rozhodoval o odkladu exekuce výlučně soud (návrh se podával exekučnímu soudu) a soud taktéž činil úkony k odstranění vad návrhu postupem podle ust. § 43 o.s.ř.

Od 1.11.2009 (novelizace zákonem č. 286/2009 Sb.) se nově návrh na odklad exekuce podává u exekutora, který exekuci vede. Pokud je návrh podán u soudu, ten návrh neprodleně exekutorovi neformálně postoupí. Pokud návrh neobsahuje všechny náležitosti, je nesrozumitelný, neurčitý, či k němu nejsou přiloženy listiny k prokázání tvrzení obsažených v návrhu a pro tyto nedostatky nelze o návrhu věcně rozhodnout, exekutor nově již nevyzývá povinného k odstranění vad postupem dle ust. § 43 o.s.ř., ale návrh usnesením odmítne. Postup v podobě vydávání výzev k doplnění a s tím spojených lhůt by byl v rozporu s účelem a s cíli exekučního řízení. Povinný v takové situaci může znovu podat, tentokrát již řádný návrh, a současně tím nedojde k maření průběhu exekuce. Návrh, který je zjevně svévolným nebo zřejmě bezúspěšným uplatňováním nebo bráněním práva nebo obsahující stejné okolnosti, o nichž již bylo meritorně rozhodnuto, nepůsobí zákaz provádění úkonů směřujících k provedení exekuce. Pokud exekutor do 7 dnů návrhu nevyhoví, postoupí jej k rozhodnutí soudu, ten rozhodne nejpozději do 15 dnů.

Pokud tedy podá návrh na odklad exekuce, ať již podle ust. § 266 odst. 1 o.s.ř. či podle ust. § 266 odst. 2 o.s.ř. povinný, nejprve tento návrh zkoumá exekutor, který návrh usnesením odmítne, pokud nespĺňuje zákonem stanovené náležitosti, či vydá usnesení o odkladu exekuce, pokud shledá důvodnost návrhu, resp. pokud důvodnost návrhu neshledá, návrhu nevyhoví a postoupí jej k rozhodnutí exekučnímu soudu. Je zde tak patrný úmysl zákonodárce odbřemenit soudy při rozhodování o návrhu povinného na odklad exekuce od návrhů vadných a návrhů „zjevně důvodných“. Jak jsou ve skutečnosti soudními exekutory návrhy povinných na odklad exekuce dopodrobna přezkoumávány a kolika z nich je opravdu důvodně nevyhověno a tedy následně předloženo k rozhodnutí soudu, je věc jiná.

Ve světle výše uvedeného odstavce pak zákonodárce dle mého názoru nelogicky v ust. § 54 odst. 5 exekučního řádu rozdělil pravomoc mezi soudního exekutora a soud

ve věci rozhodování o návrhu povinného na odklad exekuce v případě složení jistoty u exekutora. Pokud zákon bezvýhradně spojuje se zaplacením jistoty odklad exekuce (navíc když je výslovně stanoveno, že jistota se skládá u exekutora), není jediného důvodu, proč by měly být soudy takovým návrhem na odklad exekuce „zatěžovány“.

Stejně tak je rozdělena pravomoc mezi exekutora a soud k rozhodování o odkladu exekuce v případě, kdy je odložena vykonatelnost exekučního titulu. Takovouto skutečnost může povinný tvrdit ve svém návrhu, či může být zjištěna z úřední činnosti. Rozhodnout by pak měl dle mého názoru ten, kdo se o odložení vykonatelnosti exekučního titulu dozví dříve. Lze si představit výlučnou pravomoc exekutora k rozhodnutí v takovémto případě, avšak je otázkou, na kolik by byl takový postup efektivní za situace, kdy by se o odložení vykonatelnosti exekučního titulu dozvěděl nejprve soud, který by tuto informaci musel exekutorovi sdělit, a tedy by se alespoň administrativním úkonům s věcí spojených nevyhnul.

Pokud exekuční soud dospěje ze své úřední činnosti k závěru, že exekuce bude zastavena, může i bez návrhu povinného exekuci odložit. Tato pravomoc je výlučnou pravomocí exekučního soudu, exekutor takto učinit nemůže. Před tímto rozhodnutím by měl soud ověřit průběh řízení u exekutora a zjistit, zda exekutor již o odkladu exekuce k návrhu povinného nerozhodl.

O odkladu exekuce je vyjma soudce oprávněn rozhodovat taktéž vyšší soudní úředník/asistent soudce, pokud není třeba k rozhodování nařídit jednání. Soud nařídí jednání, jen považuje-li to za nutné nebo stanoví-li to zákon (§ 253 odst. 2 o.s.ř.)⁸⁰.

Ve výroku usnesení, kterým soud exekuci odkládá, určí dobu, po kterou exekuci odkládá, a to určitým dnem, do kdy se exekuce odkládá, či jiným okamžikem (např. právní mocí rozhodnutí o návrhu na zastavení exekuce, či pravomocným skončením jiného řízení). Pokud soud exekuci odkládá pouze v části, je třeba řádně tuto část (např. určité movité či nemovité věci) ve výroku usnesení specifikovat, aby bylo takové rozhodnutí přezkoumatelné. Soud uvede též eventuálně podmínky, za kterých se odklad povoluje (např. splátky). Usnesení o odkladu exekuce je vykonatelné doručením, pokud není stanoveno jinak. Na rozdíl od výkonu rozhodnutí soud nevydává usnesení o

⁸⁰§ 122 odst. 1 o.s.ř.: Dokazování provádí soud při jednání.

pokračování v exekuci (s ohledem na předcházející určení doby odkladu); po uplynutí doby odkladu exekuce exekutor z úřední povinnosti pokračuje v provádění exekuce. Proti usnesení o odkladu exekuce je odvolání přípustné. Proti usnesení odvolacího soudu, kterým bylo rozhodnuto o odvolání proti usnesení, kterým soud rozhodl ve věci odkladu exekuce, není dovolání přípustné.

3.2.4. Námitky proti příkazu k úhradě nákladů exekuce

Další druh obrany povinného v exekučním řízení, svým způsobem specifický a úzce zaměřený, představují námitky proti příkazu k úhradě nákladů exekuce. Příkaz k úhradě nákladů exekuce je rozhodnutím soudního exekutora, kterým se v průběhu exekuce ukládá povinnému povinnost k úhradě nákladů, kterážto vyplývá ze skutečnosti, že povinný nesplněním své povinnosti vyplývající z exekučního titulu zavinil zahájení exekučního řízení. V příkazu k úhradě nákladů exekuce určuje exekutor náklady exekuce a náklady oprávněného a na základě tohoto příkazu takto určené náklady vymůže.

Pokud povinný splní do 30 dnů od doručení výzvy ke splnění vymáhané povinnosti vymáhaný nárok a uhradí zálohu na snížené náklady exekuce (§ 11 exekučního tarifu) a náklady oprávněného, exekutor vydá neprodleně příkaz k úhradě nákladů exekuce. Právní mocí příkazu k úhradě nákladů exekuce je exekuce provedena.

Jsou-li v exekučním příkazu uvedeny pravděpodobné náklady exekuce a pravděpodobné náklady oprávněného, vydá exekutor příkaz k úhradě nákladů exekuce neprodleně poté, kdy dojde ke splnění nebo vymožení povinnosti vymáhané v exekučním řízení s výjimkou nákladů exekuce a nákladů oprávněného. Exekutor je povinen poučit o této skutečnosti účastníky řízení v exekučním příkazu, ve kterém tyto pravděpodobné náklady uvedl. Jestliže se náklady exekuce nebo náklady oprávněného po vydání příkazu zvýší nebo vzniknou další náklady, vydá exekutor další příkaz k úhradě nákladů exekuce (§ 6 odst. 3 vyhlášky č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti). Taková situace může například nastat, pokud bude exekuce probíhat delší dobu, nárok bude vymáhán postupně a exekutor z částečně vymoženého plnění vypočte náklady exekuce, k jejichž úhradě právě vydá příkaz k úhradě těchto prozatím vzniklých nákladů.

Exekutor příkaz k úhradě nákladů exekuce nevydává v případě odmítnutí či zamítnutí exekučního návrhu, v případě zastavení exekučního řízení⁸¹ (§ 43a odst. 6 EŘ), v případě zastavení exekuce (§ 55 EŘ) a v případě spojení exekučních řízení (§ 37 odst. 5 EŘ), neboť ve všech uvedených případech je o nákladech exekuce a nákladech oprávněného rozhodnuto v příslušném usnesení. V případě vyloučení exekutora z provedení exekuce (§ 29 odst. 11 EŘ) a v případě změny exekutora (§ 44b odst. 4 EŘ) náklady původního exekutora určí v příkazu k úhradě nákladů exekuce nově pověřený exekutor.

V ustanovení § 88 odst. 2 stanoví exekuční řád obsahové náležitosti příkazu k úhradě nákladů exekuce. Jsou jimi:

- a) označení exekučního soudu,
- b) označení exekutora, který vede exekuční řízení,
- c) označení exekučního titulu a orgánu, který ho vydal, nebo osoby, která jej vyhotovila,
- d) označení oprávněného a povinného včetně rodného čísla povinného, lze-li ho zjistit,
- e) označení povinnosti, která má být exekucí vymožena,
- f) stanovení povinnosti k náhradě nákladů, včetně jejich vyčíslení a odůvodnění,
- g) výši zaplacené zálohy a její vyúčtování,
- h) datum a podpis exekutora a poučení o námitkách.

V příkazu k úhradě nákladů exekuce musí být jednotlivé položky nákladů popsány a jejich názvy by měly pokud možno kopírovat položky uvedené demonstrativním výčtem v ust. § 13 odst. 1 vyhlášky č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem (dále jen „exekuční tarif“). Vyúčtované hotové výdaje přitom nesmí obsahovat ty úkony, které jsou kryty odměnou. Veškeré hotové výdaje přitom musí být ve spise soudního exekutora doloženy fakturami a stvrzenkami či jinými doklady, a pokud to není možné,

⁸¹Viz též usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, sp.zn. 23 Co 9/2003.

úředními záznamy. Totéž platí pro vyúčtování cestovních výdajů a náhrady za ztrátu času. Je zcela nepřípustné, aby soudní exekutor jednotlivé položky v příkazu k úhradě nákladů exekuce nerozepsal vůbec, anebo je rozepsal zcela nedostatečně a s odůvodněním na nákladnost takové operace odkázal na údaje založené v jeho spise.⁸²

Příkaz k úhradě nákladů exekuce doručuje soudní exekutor oprávněnému a povinnému. Po nabytí právní moci se doručuje osobám, kterým se podle zvoleného způsobu exekuce doručuje vyrozumění o právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu (§ 9 odst. 2 vyhlášky č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti). Příkaz k úhradě nákladů exekuce se taktéž doručí manželovi povinného v případě, že byly exekucí postiženy majetkové hodnoty patřící do společného jmění manželů (§ 42 EŘ) či výlučný majetek manžela povinného (§ 262a odst. 3 o.s.ř.).

Náklady exekuce a náklady oprávněného vymůže exekutor na základě příkazu k úhradě nákladů exekuce, a to některým ze způsobů určených v exekučním příkazu k provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky (§ 87 odst. 4 EŘ). Jazykovým výkladem pojmu „vymůže“ tak lze dospět k závěru, že náklady určené v příkazu k úhradě nákladů exekuce mohou být vymoženy exekutorem pouze v exekuci, ve které byl příkaz vydán, a tedy příkaz k úhradě nákladů exekuce nemůže být podkladem (exekučním titulem) v jiných exekučních řízeních či v řízeních o výkon rozhodnutí.⁸³

Pokud účastník řízení s výší určených nákladů v příkazu k náhradě nákladů exekuce nesouhlasí, může podat u exekutora proti příkazu námitky do 8 dnů od doručení. Pokud exekutor námitkám v plném rozsahu nevyhoví, postoupí je bez zbytečného odkladu exekučnímu soudu a ten o námitkách rozhodne do 15 dnů (§ 88 odst. 3 EŘ). S námitkami současně exekutor předloží i potřebné doklady a listiny (napadený příkaz k úhradě s doručenkami, doklady o jeho doručení, doklady dokládající jednotlivé složky nákladů, které jsou zpochybňovány apod.). Je zásadně přípustné, aby soudní exekutor současně s postoupením námitek proti jeho příkazu k úhradě nákladů

⁸²Viz též nález Ústavního soudu ze dne 31.8.2005, sp.zn. II. ÚS 336/05.

⁸³ Viz též usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 7.1.2011, sp.zn. 17 Co 488/2010.

exekuce zaslal i své vyjádření k nim, ale pokud tak učiní, je nutné toto vyjádření doručit i tomu, kdo námitky podal, aby se k němu mohl vyjádřit.⁸⁴

Jelikož exekuční řád vyjma výše uvedeného ustanovení neobsahuje bližší úpravu námitkové řízení, bylo od přijetí exekučního řádu úkolem soudních exekutorů a exekučních soudů, aby sjednotili postup při rozhodování o předmětných námitkách. Praxe se ustálila na postupu spočívajícím v analogickém použití ustanovení občanského soudního řádu upravujících odvolací řízení s nutností mít na zřeteli určité zvláštnosti a specifika námitek jako takových.

Podle gramatického výkladu ust. § 88 odst. 3 exekučního řádu dojdeme k závěru, že exekutor rozhoduje o námitkách pouze v případě, kdy jim v plném rozsahu vyhoví. V ostatních případech by tedy o námitkách měl rozhodovat exekuční soud. Soud rozhoduje usnesením, jednání není třeba nařizovat. Bude se tak jednat o následující situace:

- 1) Odmítnutí námitek podle ust. § 43 odst. 2 o.s.ř. ve spojení s ust. § 211 o.s.ř. (vady podání).

Námitky musí splňovat náležitosti podání stanovené v ust. § 42 odst. 2 o.s.ř. a současně v nich musí být uveden důvod, pro který účastník s příkazem k úhradě nákladů exekuce nesouhlasí. (I v tomto případě samozřejmě platí, že soud posuzuje úkon účastníka podle jeho obsahu, i když je nesprávně označen.) Pokud námitky výše uvedené náležitosti neobsahují, je účastník vyzván k odstranění vad podání podle ust. § 43 odst. 1 o.s.ř. ve spojení s ust. § 209 o.s.ř. Je otázkou, kdo by měl výzvu k odstranění vad podání vydat, zda exekutor či soud. Praxe se ustálila na postupu, kdy v první řadě k odstranění vad vyzve exekutor, a po předložení námitek soudu soud (pokud v této fázi dospěje k závěru, že vady stále ještě nebyly odstraněny). Pokud účastník vytýkané vady neodstraní, soud podání usnesením odmítne.

- 2) Odmítnutí námitek podle ust. § 218 písm. b) o.s.ř. (podáno neoprávněnou osobou).

⁸⁴ Viz též nález Ústavního soudu ze dne 31.8.2005, sp.zn. II. ÚS 336/05.

Jak již bylo výše uvedeno, k podání námitek jsou oprávněni pouze účastníci řízení. V praxi se často můžeme setkat se situací, kdy za povinného podávají námitky jeho rodinní příslušníci, avšak často současně bez toho, aby byli povinným k takovému procesnímu úkonu zmocněni. V takovém případě pak soud, (poté co byl povinný k předložení plné moci neúspěšně vyzván) podané námitky usnesením odmítne.

3) Odmítnutí námitek podle ust. § 208 o.s.ř. (opožděně podané).

Účastníci řízení mohou námitky podat u exekutora do 8 dnů od doručení příkazu k úhradě nákladů exekuce. Uvedená osmidenní lhůta je lhůtou procesní, tedy tato lhůta je taktéž zachována, jsou-li námitky posledního dne lhůty podány orgánu, který má povinnost je doručit, tj. podány k poštovní přepravě (§ 57 odst. 3 o.s.ř.). Lhůta je zachována, je-li úkon učiněn u exekučního soudu, který podání neprodleně zašle exekutorovi (§55b odst. 4 EŘ). Námitky podané po této lhůtě soud pro opožděnost usnesením odmítne. Prominutí zmeškání lhůty je vyloučeno (§ 35 odst. 5 EŘ).

4) Zastavení řízení o námitkách podle ust. § 218c o.s.ř. (zpětvzetí námitek).

Účastník řízení může do doby rozhodnutí vzít své námitky zpět. Soud řízení o námitkách usnesením zastaví; analogicky s ust. § 222 odst. 1 o.s.ř. pak nastane právní moc příkazu k úhradě nákladů exekuce, jako kdyby k podání námitek nedošlo.

5) Potvrzení příkazu k úhradě nákladů exekuce / zamítnutí námitek.

Soudní praxe není doposud jednotná, co se týká formulace výroku usnesení, pokud soud shledá příkaz k úhradě nákladů exekuce věcně správným. Část soudů chápe své postavení při rozhodování o námitkách přiměřeně jako rozhodování o odvolání a příkaz k úhradě nákladů exekuce analogicky podle ust. § 219 o.s.ř. potvrzuje, jiná část považuje toto řízení za zvláštní typ opravného prostředku a námitky zamítá. Obě varianty jsou možné a ani jedna z nich nemá vliv na věcnou správnost rozhodnutí.

6) Změna příkazu k úhradě nákladů exekuce.

Soud usnesením analogicky podle ust. § 220 odst. 1 o.s.ř. příkaz k úhradě nákladů exekuce změní, pokud má pro takové rozhodnutí dostatek podkladů, tedy dojde k závěru, že náklady měly být určeny v jiné výši.

7) Zrušení příkazu k úhradě nákladů exekuce.

Soud usnesením příkaz k úhradě nákladů exekuce analogicky podle ust. § 219a o.s.ř. pro nepřezkoumatelnost zruší. Nejčastěji se tak děje za situace kdy jednotlivé položky nákladů nejsou dostatečně odůvodněny, popř. pokud exekutor soudu nepředloží dostatek podkladů pro prokázání vzniklých nákladů (zejména pak hotové výdaje), či tato situace může nastat, pokud příkaz k úhradě nákladů exekuce vydá vyloučený exekutor. Po zrušení vrátí soud exekutorovi věc k dalšímu řízení, tj. k vydání nového příkazu k úhradě nákladů řízení; exekutor je analogicky dle ust. § 226 odst. 1 o.s.ř. vázán právním názorem soudu. V novém příkazu k úhradě nákladů exekuce rozhodne exekutor i o nákladech námitkového řízení analogicky dle ust. § 224 odst. 3 o.s.ř.

Exekuční soud rozhodující o námitkách proti příkazu k úhradě nákladů exekuce je povinen přiměřeně dodržet veškerá ustanovení občanského soudního řádu (§ 52 odst. 1 EŘ) vztahující se na soudní řízení a rozhodnutí. Jen tak je totiž možné, aby soud rozhodující o těchto námitkách dodržel i veškeré povinnosti, které jsou mu uloženy na úrovni ústavního pořádku, neboť exekuční řád postup soudu neupravuje.⁸⁵ Soudní rozhodnutí o námitkách musí být přiměřeně transparentní a musí obsahovat takové odůvodnění, ze kterého je zřejmé, jaké úvahy soud vedly při výkladu aplikované normy a z jakých důvodů a v jaké míře považoval za nutné se od ní odklonit.⁸⁶ (*vzor usnesení o potvrzení příkazu k úhradě nákladů exekuce viz příloha č. 21*)

Rozhodnutí soudu o námitkách proti příkazu k úhradě nákladů exekuce se doručí oprávněnému, povinnému (manželu povinného) a exekutorovi (dřívějšímu exekutorovi). Doručení rozhodnutí může provést sám soud, popř. prostřednictvím exekutora.

Pokud exekutor shledá námitky účastníka důvodnými, v plném rozsahu jim vyhoví. Také v tomto případě panovaly rozdílné názory, jakým postupem má takto exekutor učinit. Do 31.12.2012 ustanovení § 9 odst. 6 vyhlášky č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti se předpokládalo, že exekutor vyhoví námitkám formou usnesení, kterým napadený příkaz k úhradě nákladů exekuce změní a proti tomuto usnesení je opravný prostředek přípustný. O odvolání by však již rozhodoval příslušný krajský soud, neboť již jde o procesně odlišné rozhodnutí a jiný

⁸⁵ Viz též náleží Ústavního soudu ze dne 31.8.2005, sp.zn. II. ÚS 336/05.

⁸⁶ Viz též náleží Ústavního soudu ze dne 25.11.2004, sp.zn. IV. ÚS 630/03.

typ opravného prostředku. Praxe se však v současné době přiklání k postupu spočívajícím ve vydání nového příkazu k úhradě nákladů exekuce, ve kterém exekutor současně zruší příkaz napadený. Účastníci poté mohou proti novému příkazu k úhradě nákladů exekuce podat námitky.

Co se týká přípustnosti opravných prostředků proti rozhodnutí soudu o námitkách proti příkazu k úhradě nákladů exekuce, stanoví exekuční řád v ust. § 88 odst. 4, že proti tomuto rozhodnutí není opravný prostředek přípustný, tj. řádný ani mimořádný (odvolání, dovolání, žaloba pro zmatečnost, žaloba na obnovu řízení). Lze však podat ústavní stížnost podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy a ust. § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu v případě tvrzení účastníka, že tímto rozhodnutím bylo porušeno jeho základní právo nebo svoboda zaručené ústavním pořádkem, v tomto případě například tehdy, pokud se soud nevypořádal s námitkami účastníka nebo své rozhodnutí nedostatečně odůvodnil.⁸⁷

Dle názoru Krajského soudu v Českých Budějovicích je proti rozhodnutí soudu o námitkách proti příkazu soudního exekutora o úhradě nákladů exekuce, jímž došlo k jejich odmítnutí pro opožděnost, odvolání přípustné, neboť „*jestliže byly námitky povinného proti příkazu k úhradě nákladů exekuce odmítnuty pro opožděnost, nejedná se o rozhodnutí o námitkách ve smyslu citovaného ust (§ 88 odst. 4 EŘ). Takovým rozhodnutím by podle přesvědčení odvolacího soudu bylo pouze rozhodnutí, které by se zabývalo námitkami povinného proti příkazu k úhradě nákladů exekuce z hlediska věcného*“. Pokud bychom přijali tento výklad, pak by bylo přípustné odvolání nejen proti usnesení o odmítnutí námitek pro opožděnost, ale taktéž proti usnesení o odmítnutí námitek podaných neoprávněnou osobou a odmítnutí námitek, u kterých nebyly odstraněny vady podání, a taktéž proti usnesení o zastavení námitkového řízení.

Pokud by tento právní názor zastávaly jednotně všechny odvolací soudy, popř. by byl zákonodárcem vtělen výslovně mezi ustanovení exekučního řádu, nabízí se tu prostor pro přenesení pravomoci o takovém rozhodování o námitkách proti příkazu k úhradě nákladů exekuce, tj. o odmítnutí námitek a zastavení námitkového řízení, na soudní exekutory. Pro přijetí takovéto úpravy hovoří skutečnost, že námitky se podávají u exekutora, exekutor disponuje s doklady o doručení příkazu k úhradě nákladů exekuce

⁸⁷ Viz též usnesení Ústavního soudu ze dne 21.8.2003, sp.zn. IV ÚS 180/03.

účastníkům, exekutor jako první vyzývá k odstranění vad námitek a výše uvedená rozhodnutí pak nejsou z odborného hlediska nijak skutkově či právně složitá. S ohledem na výše uvedené by tak mohlo dojít k dalšímu odbřemenění soudů, které by napříště posuzovaly námitky proti příkazu k úhradě nákladů exekuce již jen pouze z věcného hlediska a rozhodovaly by tak pouze v případech, kdy by proti jejich rozhodnutí již nebyl opravný prostředek přípustný.

3.2.5. Ústavní stížnost

Specifickou obranu povinného představuje možnost podání ústavní stížnosti podle ust. § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu. O ústavní stížnosti rozhoduje Ústavní soud, který není součástí obecných soudů a není povolán k instančnímu přezkumu jejich rozhodnutí. Ústavní soud je podle článku 83 Ústavy České republiky soudním orgánem ochrany ústavnosti a tuto svou pravomoc vykonává mimo jiné právě tím, že ve smyslu čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod. Jeho pravomoc je založena výlučně k přezkumu z hlediska dodržení ústavněprávních principů, tedy zda v řízení (rozhodnutím v něm vydaným) nebyly dotčeny předpisy ústavního pořádku chráněná práva nebo svobody jeho účastníka a zda řízení bylo vedeno v souladu s ústavními principy.⁸⁸ Ústavní soud je při posuzování ústavní stížnosti vázán pouze ústavními, nikoliv běžnými zákonnými předpisy. Ústavní stížnost nelze považovat za řádný (mimořádný opravný prostředek proti jakémukoliv pravomocnému rozhodnutí obecného soudu. Ústavní stížnost má opodstatnění jen tam, kde pravomocným rozhodnutím obecného soudu bylo konkrétním způsobem porušeno konkrétní ústavně zaručené právo stěžovatele.⁸⁹ Ústavní stížnost nemá suspenzivní ani devolutivní účinek.

Podat ústavní stížnost lze až po vyčerpání všech prostředků k ochraně práva, které vnitrostátní právní řád poskytuje. Subsidiarita ústavní stížnosti má svoji formální a materiální stránku. Subsidiarita ústavní stížnosti se na jedné straně projevuje v požadavku vyčerpání všech prostředků před jednotlivými orgány veřejné moci, které právní řád jednotlivci poskytuje, a na druhé straně jsou důvodem subsidiarity samotné

⁸⁸Viz též usnesení Ústavního soudu ze dne 5.6.2014, sp.zn. III. ÚS 2289/13.

⁸⁹ Viz též náleží Ústavního soudu ze dne 9.6.1994, sp.zn. III. ÚS 44/93.

kompetence Ústavního soudu jako orgánu ochrany ústavnosti, poskytujícímu ochranu základních práv jednotlivce teprve za situace, kdy základní práva nebyla respektována ostatními orgány veřejné moci.⁹⁰

Ústavní soud ingeruje do rozhodovací činnosti obecných soudů v případech:

- a) konkurence norem jednoduchého práva, kdy posuzuje skutečnost, zda ve věci aplikovaná norma jednoduchého práva, sledující určitý ústavně chráněný účel, z pohledu principu proporcionality nabyla opodstatněně přednost před jinou normou jednoduchého práva, sledující dosažení jiného ústavně chráněného účelu,
- b) konkurence interpretačních alternativ, kdy nedochází jako v předchozím uvedeném případě ke konkurenci aplikace více norem jednoduchého práva, ale jde o řešení otázky akceptace některé z několika interpretačních alternativ jedné normy jednoduchého práva,
- c) svévolné aplikace jednoduchého práva ze strany obecných soudů, spočívající v absenci smysluplného odůvodnění, resp. propojení s jakýmkoliv ústavně chráněným účelem.⁹¹

Ve věci samé rozhodne Ústavní soud o předmětné ústavní stížnosti nálezem, kterým ústavní stížnosti zcela vyhoví nebo ústavní stížnost zcela zamítne anebo jí zčásti vyhoví a zčásti ji zamítne. Pokud ústavní stížnosti vyhoví, vysloví v nálezu, které ústavně zaručené právo nebo svoboda a jaké ustanovení ústavního zákona byly porušeny a jakým zásahem orgánu veřejné moci k tomuto porušení došlo a zruší napadené rozhodnutí orgánu veřejné moci.

Ústavní stížnost je sice obrannou povinného, která se neprojednává a nerozhoduje se o ní v rámci exekučního řízení, avšak jejím prostřednictvím se může povinný taktéž domáhat nápravy vad a nesprávností v exekučním řízení nastalých.

⁹⁰ Viz též usnesení Ústavního soudu ze dne 28.4.2004, sp.zn. I. ÚS 236/04.

⁹¹ Viz též náleze Ústavního soudu ze dne 3.7.2003, sp.zn. III. ÚS 737/02.

3.3. Náklady řízení, náklady exekuce a rozhodování exekučního soudu

Otázka nákladů exekučního řízení, nákladů exekuce, a s tím souvisejícího rozhodování soudu o uložení povinnosti k jejich náhradě, je bezpochyby oblastí, která činí soudům při jejich rozhodování v exekučním řízení největší těžkosti. Tato otázka je velmi často předmětem diskuzí odborné i laické veřejnosti; zastává zde výraznou roli soudní judikatura, neboť úprava nákladů řízení a nákladů exekuce je v exekučním řádu pojata velmi obecně (čítá pouze tři paragrafy: § 87-89 EŘ), a ani v nejmenším nepokrývá všechny situace, které mohou při rozhodování nastat (jakkoliv je samozřejmé, že není v možnostech zákonodárce předvídat a zákonem upravit všechny jednotlivé detaily).

3.3.1. Náklady exekučního řízení

Ačkoliv exekuční řád ve svých ustanoveních nikde neužívá termínu „náklady řízení“, když pracuje s pojmy „náklady oprávněného“ a „náklady účastníků“, je možné za použití ust. § 52 odst. 1 exekučního řádu vyjít z úpravy nákladů řízení obsažené v občanském soudním řádu.

Náklady exekučního řízení tak zejména tvoří:

1) hotové výdaje účastníků a jejich zástupců

K těmto patří zejména jízdné a místní přepravné, stravné a nocležné, hotové výdaje advokátů. Nárok na jízdné má účastník, který nebydlí nebo nepracuje v místě, kde se řízení koná, nebo je předvolán z místa, kde se dočasně zdržuje. Hradí se skutečné, účelné a hospodárné cestovní výdaje veřejným hromadným prostředkem. Po předchozím souhlasu soudu může účastník použít vlastní motorové vozidlo (§ 30 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy) a náhrada se mu poskytne podle ust. § 156-189 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Místní přepravné se hradí účastníku, který použil místního veřejného dopravního prostředku i v případě, když bydlí nebo pracuje v místě, kde se

řízení koná (§ 31 jednacího řádu pro okresní a krajské soudy). Stravné a nocležné účastníku náleží podle ust. § 156-189 zákoníku práce. Hotové výdaje advokáta účelně vynaložené v souvislosti s poskytnutím právní služby spočívají zejména v soudních a jiných poplatcích, cestovních výdajích, poštovním, telekomunikačních poplatcích, znaleckých posudcích a odborných vyjádřeních, překladech, opisech a fotokopiích v paušální částce 300,- Kč za jeden úkon právní služby [§ 13 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)].

Náhradu hotových výdajů ve výše uvedené paušální částce je možné přiznat i účastníku řízení, který není zastoupen advokátem, pokud je to nutné pro naplnění rovnosti účastníků řízení dle článku 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. Při zvažování tohoto postupu, je třeba, aby bylo soudy posouzeno, zda by v daném konkrétním případě bylo zjevně nespravedlivé paušální náhradu nezastoupenému účastníku řízení nepřiznat a zda z odlišného zacházení, které předpokládá text advokátního tarifu, vyplývá v daném případě nerovnost rozporná s článkem 37 odst. 3 Listiny; zejména zda toto odlišné zacházení neznevýhodňuje v kontextu celého sporu nezastoupeného účastníka řízení. Pokud by byly tyto podmínky naplněny, je namístě, aby za náklady řízení soudy kromě nákladů vyjmenovaných v demonstrativním výčtu ustanovení § 137 odst. 1 občanského soudního řádu považovaly také paušální náhradu výdajů, jež náleží advokátům podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu.⁹²

Účastník nemůže být v exekučním řízení zastoupen notářem, neboť notář může účastníka zastupovat jen v rozsahu svého oprávnění stanoveného zvláštními předpisy, a podle ust. § 3 odst. 1 zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) smí notář zastupovat v řízení před soudy jen v řízeních podle části páté občanského soudního řádu, ve věcech veřejných rejstříků a s výslovně uvedenými výjimkami taktéž ve věcech podle zákona o zvláštních řízeních soudních. Účastník nemůže být v exekučním řízení zastoupen ani patentovým zástupcem, neboť taktéž patentový zástupce může účastníka zastupovat jen v rozsahu oprávnění stanoveného zvláštním předpisem, a podle ust. § 1 odst. 2 zákona č. 417/2004 Sb., o patentových zástupcích a o změně zákona o ochraně průmyslového vlastnictví,

⁹² Viz náleží Ústavního soudu ze dne 14.10.2014, sp.zn. Pl.ÚS 39/13.

zastupuje patentový zástupce v řízení před soudy pouze ve věcech týkajících se průmyslového vlastnictví.

2) soudní poplatky

Exekuční řízení je od soudních poplatků podle ust. § 11 odst. 3 písm. h) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, osvobozeno. Podle odstavce 4 téhož ustanovení je od poplatku taktéž osvobozeno řízení před odvolacím soudem a řízení před dovolacím soudem, jde-li o exekuční řízení.

3) ušlý výdělek

V případě účasti na soudním řízení přísluší zaměstnanci od zaměstnavatele pracovní volno bez náhrady platu nebo mzdy. Výpočet ušlého výdělku se liší u účastníka, který je v pracovním poměru nebo v poměru obdobném pracovnímu poměru nebo pracovnímu vztahu, a u účastníka, který v takovém poměru není, avšak je výdělečně činný. V prvním případě tvoří podklady pro výpočet ztráty na výdělku průměrný výdělek vypočtený podle zákoníku práce. V druhém případě tvoří podklad pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělku částka, vypočtená ze základu daně z příjmů fyzických osob, dělená počtem pracovních hodin připadajících na týž kalendářní rok. Pro výpočet náhrady ušlého výdělku se použije částka základu daně, podle které je určena poslední známá daňová povinnost, nejvýše však 486.000,- Kč; pokud nelze výši ztráty na výdělku tímto způsobem prokázat, přísluší účastníku náhrada za ztrátu na výdělku za hodinu v částce odpovídající výši minimální mzdy za hodinu podle nařízení vlády o minimální mzdě, nejvýše však osminásobek této částky za jeden den (§ 29 odst. 2, 3 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy). Tímto způsobem se taktéž stanoví ušlý výdělek zákonného zástupce, opatrovníka, obecného zmocněnce, průvodce, důvěrníka dítěte nebo podpůrce účastníka řízení.

4) náklady důkazů a tlumočné

Jde především o svědečné, znalečné, tlumočné, finanční úhrady za vydání potvrzení nebo odborného vyjádření ve smyslu ust. § 127 odst. 4 o.s.ř. a výdaje osob, kterým soud uložil při dokazování nějakou povinnost (§ 139 o.s.ř.).

Svědečné se sestává z hotových výdajů a ušlého výtěžku svědka a fyzické osoby uvedené v ust. § 126a o.s.ř.

Znalečné se sestává z odměny za podání posudku a náhrady nákladů účelně vynaložených v souvislosti se znaleckým posudkem. Odměna za znalecký posudek činí podle jeho náročnosti a podle míry odborných znalostí, které bylo nutné k jeho podání vynaložit, za jednu hodinu práce 100,- až 350,- Kč. Odměna může být zvýšena, a to až o 20 %, je-li znalecký posudek vzhledem k okolnostem případu mimořádně obtížný, o 10 % jde-li o posudek, kterým je přezkoumáván posudek jiného znalce, a o 50 % je-li nutné spěšné provedení úkonu, nebo bylo-li znalci uloženo úkon provést v den pracovního volna nebo pracovního klidu anebo v noci. Odměna může být i snížena, a to u často se opakujících jednoduchých znaleckých posudků spočívajících v odborném zjišťování v podstatě stejných skutečnostech, zejména v provádění zkoušek pomocí speciálního zařízení, popřípadě laboratorního postupu.

Tlumočné se sestává z odměny za provedení tlumočnického úkonu a náhrady nákladů účelně vynaložených v souvislosti s tlumočnickým úkonem. Odměna za tlumočnický úkon činí podle jeho náročnosti a podle míry odborných znalostí, které bylo nutné k jeho podání vynaložit: a) 100,- až 350,- Kč za jednu hodinu překladu z cizího jazyka do češtiny nebo naopak při ústním jednání, b) 150,- až 350,- Kč za jednu hodinu ústního překladu z cizího jazyka do cizího jazyka, c) 100,- až 350,- Kč za jednu stránku písemného překladu z cizího jazyka do češtiny nebo naopak, d) 150,- až 350,- Kč za jednu stránku písemného překladu z cizího jazyka do cizího jazyka. Taktéž odměnu za tlumočnický úkon lze zvýšit, a to podle ust. § 22 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících.

Soud je oprávněn stanovit odměnu v rámci sazby snížené až na polovinu, jestliže znalec (tlumočník) provedl úkon opožděně nebo nekvalitně; pokud jde o zvlášť závažný případ nekvalitního provedení úkonu, může soud odměnu odepřít. Odměna se zvyšuje o částku odpovídající dani z přidané hodnoty, kterou je znalec (tlumočník) povinen z odměny odvést podle jiného právního předpisu, pokud je plátcem DPH.

5) odměna za zastupování advokátem

Výše odměny se stanoví podle ustanovení vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), upravujících mimosmluvní odměnu. Výše mimosmluvní odměny se stanoví podle sazby mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby a podle počtu úkonů právní služby, které advokát ve věci vykonal. Demonstrativní výčet úkonů právní služby je uveden v ust. § 11 advokátního tarifu. Sazby mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby s ohledem na výši tarifní hodnoty jsou uvedeny v ust. § 7 advokátního tarifu. Není-li stanoveno jinak, považuje se za tarifní hodnotu výše peněžitého plnění nebo cena věci anebo práva v době započetí úkonu právní služby, jichž se právní služba týká; za cenu práva se považuje jak hodnota pohledávky, tak i dluhu. Při určení tarifní hodnoty se nepřihlíží k příslušenství, ledaže by bylo požadováno jako samostatný nárok. Při výkonu rozhodnutí nebo exekuci (dále jen "výkon rozhodnutí") pro opětuující se plnění je pro stanovení tarifní hodnoty rozhodná jen hodnota splátek, které jsou v době nařízení výkonu rozhodnutí již splatné. V exekučním řízení náleží advokátovi mimosmluvní odměna ve výši jedné poloviny za první poradou s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení, za sepsání návrhu na zahájení řízení, vyjádření k návrhu, zastupování při jednání a sepsání odvolání proti rozhodnutí (§ 11 odst. 2 písm. e) AT). Novelizací učiněnou vyhláškou č. 120/2014 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, bylo s účinností od 1.7.2014 do advokátního tarifu včleněno ustanovení § 14b, které ve svém druhém odstavci stanoví, že ve věcech výkonu rozhodnutí, je-li vymáháno peněžité plnění a tarifní hodnota nepřevyšuje 50.000,- Kč, činí pro účely stanovení náhrady nákladů řízení sazba odměny za první poradou s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení a za sepsání návrhu na zahájení řízení 100,- Kč za každý z těchto úkonů. V řízeních zahájených přede dnem nabytí účinnosti

této vyhlášky, tj. do 30.6.2014, se o náhradě nákladů řízení rozhodne podle dosavadních právních předpisů.

Odměna za zastupování advokátem se stanovuje podle advokátního tarifu ode dne 7.5.2013, kdy byla vyhlášením nálezů Ústavního soudu ze dne 17.4.2013, sp.zn. Pl. ÚS 25/12, zrušena vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení (tzv. přísudková vyhláška). V praxi byla spornou otázkou, zda v exekučních řízeních zahájených před zrušením vyhlášky č. 484/2000 Sb., lze vyčíslit odměnu advokáta podle zrušené vyhlášky, či podle advokátního tarifu. Pro první eventualitu byly nabídnuty argumenty vycházející ze zásady, že se v exekučním řízení rozhoduje podle stavu v okamžiku zahájení exekučního řízení, kdy se tento princip projevuje taktéž v ust. § 129 exekučního řádu, dle kterého se výkon rozhodnutí uskutečňovaný na základě usnesení soudu o nařízení výkonu rozhodnutí, vydaného před účinností tohoto zákona uskuteční podle dosud platných právních předpisů, a byl vysloven názor, že nárok oprávněného na náhradu nákladů exekučního řízení je konstituován v usnesení o nařízení exekuce, resp. k okamžiku nabytí právní moci tohoto usnesení⁹³. Zcela opačného názoru je však Ústavní soud, který ve svých usneseních⁹⁴ konstatoval, že pokud byl příkaz k úhradě nákladů exekuce vydán až poté, co byla tzv. přísudková vyhláška nálezem Ústavního soudu sp.zn. Pl. ÚS 25/12 s účinností ke dni 7.5.2013 zrušena, nelze za této situace soudnímu exekutorovi a soudu vytýkat, že v řízení při výpočtu nákladů oprávněné nebyla aplikována vyhláška, která byla Ústavním soudem zrušena jako neústavní, nýbrž bylo postupováno podle advokátního tarifu. Neústavnost tohoto postupu nemůže být vyvozována ani ze skutečnosti, že rozhodnutí o nařízení exekuce včetně povinnosti uhradit (dosud nestanovené) náklady exekuce bylo vydáno před rozhodnutím Ústavního soudu. Lze tak uzavřít, že ode dne zrušení přísudkové vyhlášky se odměna advokáta určuje pouze podle advokátního tarifu, jakkoli je nerozhodné, zda jsou náklady oprávněného stanoveny v příkazu k úhradě nákladů exekuce, či jsou náklady exekučního řízení (oprávněného či povinného) určeny v rozhodnutí soudu.

⁹³ MUZIKÁŘ, V. *Jak přiznávat náhradu nákladů v exekučním řízení po zrušení vyhlášky č. 484/2000 Sb.?* Bulletin advokacie. 11/2013, s. 42.

⁹⁴ Usnesení Ústavního soudu ze dne 29.10.2013, sp.zn. IV ÚS 3102/13, usnesení Ústavního soudu ze dne 8.7.2014, sp.zn. II. ÚS 979/14, usnesení Ústavního soudu ze dne 8.7.2014, sp.zn. II. ÚS 2089/14.

Advokátovi taktéž náleží náhrada za čas promeškaný v souvislosti s poskytnutím právní služby ve výši 100,- Kč za každou i jen započatou půlhodinu při úkonech prováděných v místě, které není sídlem nebo bydlištěm advokáta, za čas strávený cestou do tohoto místa a zpět, a dále za čas promeškaný v důsledku zpoždění zahájení jednání před soudem nebo jiným orgánem, jestliže toto zpoždění činí více než 30 minut. Náhrada za promeškaný čas ve výši jedné poloviny mimosmluvní odměny náleží advokátovi za účast při jednání, které bylo odročeno bez projednání věci, a za dostavení se k jednání, které se nekonalo, aniž byl o tom advokát včas předem vyrozuměn. Náhrada za promeškaný čas ve výši jedné čtvrtiny mimosmluvní odměny náleží advokátovi, bylo-li jednání odročeno nebo se nekonalo z důvodů spočívajících na straně klienta advokáta a byly-li tyto důvody advokátovi známy nejméně dva dny před termínem jednání. Náhrada za promeškaný čas advokátu nenáleží, má-li za stejné časové období nárok na odměnu za úkon právní služby.

6) náhrada za daň z přidané hodnoty

Odměna a náhrady advokáta jsou zvýšeny (pokud je advokát plátcem DPH, pokud je plátcem DPH právnická osoba, v níž advokát vykonává advokacii nebo pokud je plátcem DPH zaměstnavatel, pro něhož advokát v pracovním poměru vykonává advokacii) o částku odpovídající výši procentní sazby daně z přidané hodnoty (v současnosti 21 %), neboť tito plátcí musí tuto daň státu z výše uvedeného odvést.

Advokát, který je plátcem daně z přidané hodnoty, předloží soudu nebo jinému orgánu, u kterého uplatňuje z tohoto důvodu zvýšení odměny a náhrad osvědčení o registraci plátce daně z přidané hodnoty vydané příslušným správcem daně. Vykonává-li advokát advokacii ve veřejné obchodní společnosti zřízené podle zvláštního právního předpisu, předloží soudu nebo jinému orgánu osvědčení o registraci plátce daně z přidané hodnoty vydané příslušným správcem daně ohledně této obchodní společnosti.

Osvědčení o registraci plátce DPH je advokát povinen soudu předložit i bez výzvy, pokud tak neučiní, soud mu náhradu za daň z přidané hodnoty nepřizná.

3.3.2. Náklady exekuce

Náklady exekuce se sestávají z odměny exekutora, náhrady paušálně určených či účelně vynaložených hotových výdajů, náhrady za ztrátu času při exekuci, náhrady za doručení písemností, odměny a náhrady nákladů správce závodu a příslušné daně z přidané hodnoty.

1) odměna exekutora

Exekutor vykonává exekuční činnost (i další činnost) za odměnu; výši a způsob jejího určení se řídí vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem (dále jen „exekuční tarif“).

a) V případě, že exekuční titul ukládá povinnost k zaplacení peněžité částky, je základem pro určení odměny výše exekutorem vymoženého plnění nezahrnující náklady exekuce a náklady oprávněného. Pokud exekuční titul přiznává nárok na opětující se plnění, je základem součet hodnot plnění, která mají být vymožena; v případě plnění na dobu neurčitou na dobu života nebo na dobu delší než pět let, je základem pětinasobek hodnoty ročního plnění.

Pokud při exekuci prodejem movitých věcí dochází k výplatě více pohledávek z výtěžku, je základem ta část vymožené částky, která byla na tyto pohledávky vyplacena. Pokud při exekuci postižením nemovitostí či postižením podniku byly uspokojeny zcela nebo zčásti nároky oprávněného, toho, kdo do řízení přistoupil jako další oprávněný anebo věřitele povinného, který podal přihlášku, je základem ta část rozdělované podstaty, kterou byly takto uspokojeny nároky těchto osob.

V tomto případě činí odměna nejméně 3.000,- Kč. Pokud základ nečiní více než 3.000.000,- Kč, činí odměna 15 % ze základu; dále z přebývajících částky až do 40.000.000,- Kč základu činí odměna 10 %, dále z přebývajících částky až do 50.000.000,- Kč základu činí odměna 5 % a dále z přebývajících částky až do 250.000.000,- Kč základu činí odměna 1 %; částka nad 250.000.000,- Kč se do základu nezapočítává. Základ pro určení odměny exekutora se zaokrouhluje na celé stokoruny nahoru a vypočítaná odměna na celé desetikoruny nahoru.

- b) V případě exekuce vyklizením činí odměna exekutora 10.000,- Kč za každou vyklizenou nemovitost, stavbu, byt nebo místnost.
- c) V případě exekuce odebráním věci činí odměna exekutora za každou odebranou věc nebo soubor věcí 15 % z jejich hodnoty, nejméně však 2.000,- Kč.
- d) V případě exekuce rozdělením společné věci, pokud má být výtěžek z prodeje věci rozdělen mezi spoluvlastníky, se odměna vypočte stejným způsobem jako v případě, kdy exekuční titul ukládá povinnost k zaplacení peněžité částky, základem je výtěžek prodeje věci. Pokud má být společná věc rozdělena jinak prodejem, činí odměna 6.000,- Kč za každou rozdělovanou věc.
- e) V případě exekuce provedením prací a výkonů činí odměna 6.000,- Kč za každý vykonaný exekuční titul ukládající provedení prací a výkonů.

Pokud povinný splní ve lhůtě 30 dnů ode dne doručení výzvy ke splnění vymáhané povinnosti vymáhaný nárok, zálohu na snížené náklady exekuce a náklady oprávněného podle ust. § 46 odst. 6 exekučního řádu, vyčíslí exekutor v příkazu k úhradě nákladů exekuce odměnu ve výši 50 % odměny, kdy exekuční titul ukládá povinnost k zaplacení peněžité částky, a ve výši 30 % odměny v ostatních případech.

Sjednal-li si oprávněný s exekutorem ve smlouvě o vedení exekuce smluvní odměnu, má exekutor za výkon exekuční činnosti vedle nároků odměny stanovené dle exekučního tarifu, náhrady hotových výdajů, náhrady za ztrátu času a náhrady za doručení písemností, taktéž nárok na tuto smluvní odměnu, která tvoří motivační složku odměny soudního exekutora.

2) hotové výdaje

Exekutorovi náleží náhrada hotových výdajů v paušální částce 3.500,- Kč, zahrnující soudní a jiné poplatky, cestovní výdaje⁹⁵, poštovné, úhrady osobám provádějícím přepravu zásilek, telekomunikační poplatky, odborná vyjádření, opisy,

⁹⁵ Výše náhrady cestovních výdajů, která je součástí nákladů exekuce, činí nejvýše 1.500,- Kč za jednu cestu do místa, jež není sídlem exekutora, který vede exekuci, a zpět. Za společnou cestu ve více exekučních řízeních vedených týměž exekutorem náleží náhrada cestovních výdajů pouze jednou. Exekutor má v každém z těchto řízení nárok na poměrnou část náhrady cestovních výdajů.

fotokopie a náhrady nákladů na vložení či získání dat z centrálních informačních systémů. Pokud výše skutečných hotových výdajů překročí tuto částku a exekutor tyto náklady prokáže, náleží mu náhrada hotových výdajů v plné výši.

Pokud povinný splní ve lhůtě 30 dnů ode dne doručení výzvy ke splnění vymáhané povinnosti vymáhaný nárok, nepřevyšuje-li vymožené plnění 10.000,- Kč, a zálohu na snížené náklady exekuce a náklady oprávněného podle ust. § 46 odst. 6 exekučního řádu, vyčíslí exekutor v příkazu k úhradě nákladů exekuce hotové výdaje v paušální částce 1.750,- Kč.

Paušální částku náhrady hotových výdajů lze zvýšit o 30 %, jestliže jsou exekučního řízení účastni dva oprávnění nebo dva povinní. O 50 % ji lze zvýšit, jestliže je exekučního řízení účastno více než dva oprávnění nebo více než dva povinní (bez ohledu na počet účastníků).

Dále exekutorovi náleží náhrada účelně vynaložených hotových výdajů na znalecké posudky a překlady, které je povinen prokázat a tato částka není zahrnuta do paušální částky hotových výdajů. Teprve až pravomocným usnesením o znalečném (tlumočném) je dána závazně výše nákladů exekutora vzniklých mu v souvislosti s vypracováním znaleckého posudku (tlumočnického úkonu) ve věci a od takto stanovené výše se při rozhodování o nákladech exekuce nemůže odchýlit ani soud a ani soudní exekutor, pokud se případně nejedná o situaci, kdy jsou tyto náklady uplatňovány v nižším rozsahu.⁹⁶ Požadavek vydání usnesení o přiznání znalečného (tlumočného) vyplývá z ust. § 25 vyhlášky č. 37/1967 Sb., podle kterého státní orgán, který si vyžádal znalecký posudek (tlumočnický úkon), rozhodne o odměně a náhradě nákladů, popřípadě o náhradě mzdy znalce (tlumočníka) v rámci řízení, v němž byl znalecký (tlumočnický) úkon proveden. Soudní exekutor s ohledem na ust. § 28 exekučního řádu má při provádění exekuce postavení exekučního soudu, tedy státního orgánu ve smyslu uvedené vyhlášky.⁹⁷

Pokud si oprávněný s exekutorem pro případ zastavení exekuce pro nemajetnost povinného sjednali výši účelně vynaložených výdajů podle ust. § 89 exekučního řádu, výše uvedené o náhradě hotových výdajů se nepoužije.

⁹⁶ Viz usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 15.7.2011, sp.zn. 12 Co 413/2010.

⁹⁷ Viz usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14.8.2012, sp.zn. 14 Co 252/2012.

3) náhrada za ztrátu času

Exekutorovi náleží náhrada za ztrátu času při úkonech exekuční činnosti vykonávaných v místě, které není sídlem jeho úřadu, za čas strávený cestou do tohoto místa a zpět. Výše náhrady za ztrátu času činí nejvýše 500,- Kč za jednu cestu do místa, jež není sídlem exekutora, který vede exekuci, a zpět. Náhrada za ztrátu času stráveného cestou do místa, které není sídlem jeho úřadu, náleží exekutorovi pouze jednou, vykonal-li v tomto místě úkony ve více exekučních řízeních. Exekutor má v každém z těchto řízení nárok na poměrnou část náhrady za ztrátu času podle počtu úkonů vykonaných v jednotlivých exekučních řízeních. Náhrada činí 50,- Kč za každou započatou čtvrt hodinu.

4) Náhrada za doručení písemností

Pokud exekutor doručuje osobně písemnost v exekučním řízení, náleží mu náhrada za doručení písemnosti. Tato náhrada není obsažena v paušální částce hotových výdajů 3.500,- Kč, popř. 1.750,- Kč. Náhrada za doručení písemností se sestává z náhrady hotových výdajů účelně vynaložených na doručení písemnosti a z paušální částky ve výši 50,- Kč za doručení jedné písemnosti. Pokud se doručuje více písemností téže osobě, paušální částka se nezvyšuje. Nepodaří-li se exekutorovi písemnost osobně doručit, náleží mu pouze náhrada hotových výdajů účelně vynaložených na doručení písemnosti.

3.3.3. Rozhodování soudu o nákladech řízení a nákladech exekuce

Soud rozhoduje o náhradě nákladů exekučního řízení a o náhradě nákladů exekuce, pokud exekuce neskončí jejím provedením, tj. vymožením plnění, které ukládá povinnému exekuční titul, neboť v takovém případě vydá exekutor příkaz k úhradě nákladů exekuce.

Rozhodnutí o náhradě nákladů musí logicky předcházet vznik těchto nákladů a s tím spojené i jejich placení. Do povinnosti platit náklady řízení se promítá zájmová zásada, když povinnost platit náklady řízení má ten, kdo procesní úkon činí nebo v jehož zájmu se činí⁹⁸. Tak stanoví občanský soudní řád v ust. § 140 odst. 1, že každý

⁹⁸ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2011. s. 344. ISBN 978-80-7201-842-0.

účastník platí náklady řízení, které vznikají jemu osobně, a náklady svého zástupce, a dále v ust. § 141 odst. 1, že předseda senátu uloží účastníku, který není osvobozen od soudních poplatků, aby před provedením důkazu, který účastník navrhl nebo který soud nařídil o skutečnostech jím uvedených anebo v jeho zájmu, složil zálohu podle předpokládané výše nákladů, jinak nelze důkaz provést.

Náklady exekuce nese exekutor, který exekuci vede. Částečné finanční zapojení oprávněného spočívá v přiměřené záloze na náklady exekuce, kterou je exekutor (vyjma exekuce k vymožení výživného nezletilého dítěte) po něm oprávněn požadovat. Výši zálohy na náklady exekuce a lhůtu k její úhradě určuje exekutor. Záloha na náklady exekuce ukládající zaplacení peněžité částky nesmí přesáhnout 50 % odměny a paušální částky náhrady hotových výdajů, příp. odhadu účelně vynaložených hotových výdajů, je-li vyšší než paušální částka (3.500,- Kč). Základ odměny tvoří výše pohledávky, která má být vymožena; k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží. V případě exekuce ukládající jinou povinnost než zaplacení peněžité částky nesmí záloha na náklady exekuce přesáhnout 50 % odměny stanovené pro takovou exekuci anebo paušální částku náhrady hotových výdajů, případně odhad účelně vynaložených hotových výdajů, je-li vyšší než paušální částka (3.500,- Kč). Pokud oprávněný přiměřenou zálohu na náklady exekuce nesloží, exekutor exekuci zastaví; výjimku činí případ, kdy oprávněný splňuje podmínky pro osvobození nebo případ, kdy je v rozporu s exekučním řádem stanovena záloha v exekuci k vymožení výživného na nezletilé dítě.

Při rozhodování o náhradě nákladů řízení a náhradě nákladů exekuce se uplatní zásada úspěchu ve věci a zásada zavinění. Jejich dopad může být zmírněn moderačním právem soudu, pokud jsou dány důvody hodné zvláštního zřetele, a v takovém případě nemusí soud výjimečně náhradu nákladů řízení zcela nebo zčásti přiznat. Úvaha soudu o tom, zda se jedná o výjimečný případ a zda tu jsou důvody hodné zvláštního zřetele, musí vycházet z posouzení všech okolností konkrétní věci. Soud musí také své rozhodnutí řádně a přesvědčivě odůvodnit. V postupu, který není odpovídajícím způsobem vysvětlen, lze spatřovat jisté prvky libovůle a nahodilosti; pouhý formální odkaz na příslušné ustanovení zákona bez objasnění závěru, ke kterému soud dospěl,

není podle § 157 odst. 2 o.s.ř., a tedy i ve smyslu práva na spravedlivý proces, dostačující⁹⁹.

O náhradě nákladů exekučního řízení a náhradě nákladů exekuce rozhoduje soud z úřední povinnosti v rozhodnutí, kterým se řízení končí¹⁰⁰. Soud může v rozhodnutí, kterým se řízení končí, rozhodnout jen o základu náhrady nákladů řízení a náhrady nákladů exekuce; jejich výši určí následně samostatným(i) usnesením(i). I pokud bylo takto samostatným(i) usnesením(i) rozhodnuto, běží lhůta k plnění vždy až od právní moci rozhodnutí, jímž byla náhrada nákladů řízení přiznána. Jestliže byl účastník, kterému byla přisouzena náhrada nákladů řízení, zastoupen na základě plné moci advokátem, soud v nákladovém výroku uvede, že ten, jemuž byla uložena náhrada těchto nákladů, je povinen ji zaplatit „k rukám“ tohoto advokáta. Nárok na náhradu nákladů má i v tomto případě účastník a určení, že se náklady platí k rukám advokáta, představuje stanovení platebního místa¹⁰¹.

Soud tedy v níže uvedených situacích rozhoduje o náhradě nákladů exekučního řízení a náhradě nákladů exekuce následovně:

- 1) při odmítnutí návrhu na nařízení exekuce/při odmítnutí exekučního návrhu

Do 31.12.2012 vydával usnesení o odmítnutí návrhu na nařízení exekuce soud.

a) O náhradě nákladů řízení rozhodoval soud podle ust. § 146 odst. 3 o.s.ř., dle zásady zavinění, kdy v případě odmítnutí návrhu je navrhovatel, tj. oprávněný, povinen nahradit ostatním účastníkům jejich náklady. Výrok soudu o náhradě nákladů řízení v tomto případě zněl následovně: „*Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladu řízení.*“, neboť povinnému žádné náklady řízení nemohly vzniknout, když v této fázi exekučního řízení neměl informace o probíhajícím exekučním řízení, aby nebyl zmařen jeho účel.

⁹⁹ Viz též nález Ústavního soudu ze dne 17.5.2001, III. ÚS 727/2000.

¹⁰⁰ Výjimkou je tzv. separace nákladů (§ 147 a § 148 o.s.ř.), neboť o těchto zaviněných nákladech rozhoduje soud v průběhu řízení, jakmile tyto náklady vzniknou.

¹⁰¹ Viz též Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17.6.1998, Cpjn 19/98.

b) Při rozhodování o nákladech exekuce, soud nepřiznával exekutorovi odměnu, neboť pokud exekutor nebyl provedením exekuce pověřen, nemohl učinit žádnou činnost, za kterou by mu odměna náležela. Exekutorovi tak soud přiznával pouze hotové výdaje. Bylo otázkou, zda hotové výdaje přiznávat v paušální částce 3.500,- Kč, či exekutora vyzývat k doložení skutečné výše jeho výdajů se zpracováním takového návrhu, když částka 3.500,- se zdála být za takovýchto okolností nepřiměřeně vysoká. Kupříkladu Okresní soud Plzeň – město ve svém usnesení¹⁰² dospěl k závěru, že *„náročností administrativní práce vynaložené zaměstnanci exekutora i skutečným nákladům (elektrina, tonery) odpovídá dostatečně částka 500,- Kč, když na administrativní úkony provedené před nařízením exekuce zaměstnanci exekutora bezesporu nevytvoří ani jednu hodinu pracovního času.“* Výrok soudu o náhradě nákladů exekuce v tomto případě zněl následovně: *„Oprávněný je povinen nahradit soudnímu exekutorovi XY, se sídlem XY, náklady exekuce ve výši XY,- Kč, a to do 3 dnů od právní moci tohoto usnesení.“*, neboť oprávněný tím, že ani na dodatečnou výzvu neodstranil vady návrhu na nařízení exekuce, zavinil jeho odmítnutí.

V exekučních řízeních zahájených po 1.1.2013 odmítá exekuční návrh exekutor, a to bez závazného pokynu soudu ještě před předložením žádosti o pověření exekuce soudu, nebo posléze po podání žádosti na základě závazného pokynu soudu, a tedy i on rozhoduje nákladech řízení a nákladech exekuce.

Novelou exekučního tarifu, provedenou vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 490/2012 Sb., byla s účinností od 1.1.2013 stanovena odměna exekutora ve výši 500,- Kč, nebyl-li exekutor pověřen vedením exekuce a zamítl-li nebo odmítl-li exekuční návrh nebo zastavil-li exekuční řízení. Pokud exekutor nebyl pověřen vedením exekuce nebo pokud oprávnění exekutora zaniklo z důvodů, které exekutor zavinil, odměna mu nenáleží. Odměna exekutora není stanovena za „provedení“ exekuce, jako tomu bylo před předmětnou novelou exekučního tarifu, ale za samotnou „exekuci“. I přes tyto změny se domnívám, že toto řešení není spravedlivým, neboť i nyní účinné znění exekučního tarifu má v názvu své druhé části „výkon exekuční činnosti“ a dále stanoví, že *„základem pro určení odměny za ukládající zaplacení peněžité částky je výše exekutorem vymoženého plnění...“* „základem pro určení výše odměny za exekuci

¹⁰²Usnesení Okresního soudu Plzeň – město ze dne 10.4.2012, sp.zn. 80 EXE 1054/2011.

rozdělením společné věci je výtěžek prodeje věci“, odměna dále náleží za „každou vyklizenou nemovitost, stavbu, byt nebo místnost“, „za každou odebranou věc nebo soubor věcí“, „za každý vykonaný exekuční titul, který ukládá provedení prací a výkonů“. Tedy celá tato část exekučního tarifu se zabývá stanovením odměny exekutora za jeho exekuční činnost, a přesto je poté včleněno ustanovení, které exekutorovi přiznává odměnu, i když žádnou exekuční činnost nevykonal. Lze alespoň pozitivně shledat jistou moderaci této „paušální odměny“ ve formě nepřiznání odměny za situace, kdy exekutor není pověřen vedením exekuce z důvodů, které sám zavinil. Taková situace může být spatřována v případě, kdy exekutor nevyzve oprávněného k odstranění vad exekučního návrhu, a přesto následně návrh společně se žádostí o pověření k vedení exekuce soudu předloží.

Touto novelou byla taktéž stanovena výše náhrady hotových výdajů v paušální částce 200,- Kč za situace, kdy exekutor nebyl pověřen provedením exekuce a zamítl-li nebo odmítl-li exekuční návrh nebo zastavil-li exekuční řízení; pokud exekutor prokáže, že mu vznikly hotové výdaje překračující tuto částku, bude mu přiznána v plné výši.

2) při zamítnutí návrhu na nařízení exekuce/při zamítnutí exekučního návrhu

Totožně jako při odmítnutí, taktéž o zamítnutí exekučního návrhu rozhodoval do 31.12.2012 soud, jehož výrok o náhradě nákladů řízení v tomto případě taktéž zněl: „*Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladu řízení.*“, neboť povinnému žádné náklady řízení nemohly vzniknout, když v této fázi exekučního řízení neměl informace o probíhajícím exekučním řízení, aby nebyl zmařen jeho účel. O nákladech exekuce (opět bez přiznání odměny) rozhodl soud následovně: „*Oprávněný je povinen nahradit soudnímu exekutorovi XY, se sídlem XY, náklady exekuce ve výši XY,- Kč, a to do 3 dnů od právní moci tohoto usnesení.*“ podle zásady úspěchu věci a contrario, když oprávněný byl ve věci zcela neúspěšný, neboť jeho návrh byl zamítnut.

Jinak bylo rozhodováno v případě, že byl návrh zamítnut z důvodu nevykonatelnosti exekučního titulu, když doložka právní moci (vykonatelnosti) byla

nesprávně vyznačena; o této situaci bude pojednáno při výkladu rozhodování o nákladech v případě zastavení exekuce podle ust. § 268 odst. 1 písm. a) o.s.ř.

V exekučních řízeních zahájených od 1.1.2013 rozhoduje o zamítnutí exekučního návrhu, tudíž i o nákladech řízení a nákladech exekuce exekutor.

3) při zastavení exekučního řízení

Pokud je exekuční řízení před pověřením exekutora zastaveno, rozhoduje se o náhradě nákladů řízení a o náhradě nákladů exekuce podle ust. § 146 o.s.ř. V tomto případě je tedy rozhodným důvod, který k zastavení exekučního řízení vedl; kdo zastavení exekučního řízení zavinil.

Pokud oprávněný vezme svůj návrh zpět, bez udání dalších důvodů, z procesního hlediska zavinil zastavení řízení on svým dispozičním úkonem, tj. zpětvzetím, a proto to bude on, komu bude uložena povinnost k náhradě nákladů exekuce; povinnému opět žádné náklady řízení nemohly vzniknout, a proto budou znít nákladové výroky následovně: *„Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladu řízení.“*, *„Oprávněný je povinen nahradit soudnímu exekutorovi XY, se sídlem XY, náklady exekuce ve výši XY,- Kč, a to do 3 dnů od právní moci tohoto usnesení.“*.

Pokud oprávněný vezme svůj návrh zpět, neboť povinný splnil povinnost mu uloženou vykonatelným exekučním titulem v době, kdy neměl informace o tom, že proti němu byl exekuční návrh podán, tj. „dobrovolně“, bude to povinný, komu bude uložena povinnost k náhradě nákladů řízení a k náhradě nákladů exekuce, neboť byl právě pro jeho chování vzat zpět návrh, který byl podán důvodně. Nákladové výroky budou znít následovně: *„Povinný je povinen nahradit oprávněnému náklady řízení (povinen zaplatit náhradu nákladů řízení) ve výši XY,- Kč k rukám XY, advokáta, a to do 3 dnů od právní moci tohoto usnesení. Povinný je povinen nahradit soudnímu exekutorovi XY, se sídlem XY, náklady exekuce ve výši XY,- Kč, a to do 3 dnů od právní moci tohoto usnesení.“*.

Mohou však také nastat situace, kdy zavinění na zastavení exekučního řízení neponese ani oprávněný a ani povinný. Tak tomu bude např. pokud povinný zemřel, přičemž jeho povinnosti vyplývající z exekučního titulu nepřešly na dědice (stejně tak pokud povinný zanikl). V takové situaci je nesprávný závěr o povinnosti oprávněného k náhradě nákladů exekuce s ohledem na konstatování, že důsledky vzniklé z této situace se nemohou dotýkat soudního exekutora, jemuž vzniklo právo na náhradu nákladů exekuce¹⁰³. Důvodem pro uložení povinnosti oprávněnému nahradit náklady exekuce soudnímu exekutorovi nemůže být pouhá skutečnost, že povinný jako právní subjekt zanikl¹⁰⁴. Nelze taktéž shledat zavinění oprávněného na zastavení řízení pouze v jeho dispozičním úkonu - podání exekučního návrhu. Samotná skutečnost, že v konečném důsledku může nastat stav, kdy nebudou uspokojeny všechny nároky exekutora, není protiústavní. Toto riziko, které exekutor nese, je odůvodněno a do značné míry kompenzováno jeho v podstatě monopolním postavením při provádění exekucí¹⁰⁵. Nákladové výroky budou znít následovně: *„Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.“*, *„Soudní exekutor XY, se sídlem XY, nemá právo na náhradu nákladů exekuce.“*

4) při zastavení exekuce

Při zastavení exekuce (s výjimkou zastavení pro nemajetnost povinného) hradí náklady exekuce a náklady účastníků ten, který zastavení exekuce zavinil. V tomto případě se tak při rozhodování o nákladech řízení a nákladech exekuce v zásadě uplatní zásada zavinění.

a) z důvodu dle ust. § 268 odst. 1 písm. a) o.s.ř.

Pro tento důvod může být shledáno zavinění na straně oprávněného, pokud podá návrh na základě exekučního titulu, o kterém věděl, či měl a mohl vědět, že není vykonatelný (např. notářský zápis se svolením k vykonatelnosti, který nesplňuje všechny stanovené náležitosti), či může nastat situace, za které nelze shledat zavinění u žádného z účastníků. Tak tomu bude v případě exekuce vedené na základě

¹⁰³ Viz usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 18.5.2009, sp.zn. 31 Co 217/2009.

¹⁰⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 9.10.2008, sp.zn. III. ÚS 1226/08.

¹⁰⁵ Stanovisko Ústavního soudu ze dne 12.9.2006, sp.zn. Pl. ÚS-st 23/06.

nevykonatelného exekučního titulu z důvodu nesprávně vyznačné doložky právní moci (doložky vykonatelnosti). Doložka právní moci je úředním osvědčením o právní skutečnosti - nabytí právní moci. Jako takové jí svědčí presumpce správnosti a strana soudního sporu není povinna zkoumat, či nahlížením do spisu ověřovat, zda takto úředně osvědčená právní skutečnost nastala, jak je v osvědčení uvedeno.¹⁰⁶ Presumpce správnosti aktů státu včetně soudních rozhodnutí zahrnuje také předpoklad, že rozhodnutí je vykonatelné. Navrhovateli vzniká v řízení před orgánem veřejné moci legitimní očekávání, že bude-li postupovat v souladu se zákonem a konkrétními pokyny tohoto orgánu, povede to v případě úspěchu ve sporu k vydání reálně vykonatelného rozhodnutí.¹⁰⁷ Překážka vykonatelnosti exekučního titulu, není způsobena oprávněným, jelikož se o její existenci neměl možnost dozvědět, protože orgánem veřejné moci (soudem) byl exekuční titul označen za vykonatelný. Z hlediska základního práva na spravedlivý proces není únosný stav, kdy je bez dalšího zdůvodnění opřené o konkrétní okolnosti daného případu dáváno oprávněnému k tíži, že se rozhodl využít svých práv zaručených ústavním pořádkem a uplatnit svůj nárok u soudu. Ve svém postupu se oprávněný spoléhal na správnost předchozího soudního rozhodnutí, včetně vyznačení doložky právní moci. Tyto záruky však platí i pro povinného, a tedy za dané situace není spravedlivý ani takový závěr, dle kterého by vzniklé náklady měly zůstat zcela na bedrech povinného, neboť ani jím nebylo způsobeno, že došlo k chybnému vyznačení právní moci na exekučním titulu.¹⁰⁸ S ohledem na výše uvedené neshledávám příslušným postup, kdy oprávněnému bude uložena povinnost k náhradě nákladů řízení a k náhradě nákladů exekuce s odůvodněním, že se může následně po státu domáhat náhrady takto vzniklé škody, neboť vyznačení doložky právní moci na rozhodnutí, které dosud není pravomocné, je ve smyslu ust. § 13 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), nesprávným úředním postupem a stát odpovídá za zákonem stanovených podmínek za škodu, která vznikla, byl-li na základě takto vyznačené doložky právní moci podán exekuční návrh.¹⁰⁹ Upřednostňuji za této situace aplikaci ust. § 150 o.s.ř., kdy právě nesprávné vyznačení doložky právní moci (vykonatelnosti) lze podřadit pod důvod hodný zvláštního zřetele, a tedy nepřiznání náhrady nákladů řízení a

¹⁰⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 2.4.1998, sp.zn. III. ÚS 456/97.

¹⁰⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 11.11.2003, sp.zn. IV. ÚS 525/02.

¹⁰⁸ Srov. nález Ústavního soudu ze dne 4.1.2007, sp.zn. IV. ÚS 129/06.

¹⁰⁹ Viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.9.2007, sp.zn. 20 Cdo 923/2007.

nepřiznání náhrady nákladů exekuce.¹¹⁰ Nákladové výroky budou znít následovně: „Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.“, popř. „Povinnému se náhrada nákladů řízení nepřiznává.“ a „Soudnímu exekutorovi XY, se sídlem XY, se náhrada nákladů exekuce nepřiznává.“.

b) z důvodu dle ust. § 268 odst. 1 písm. b) o.s.ř.

Pokud dojde ke zrušení exekučního titulu v průběhu exekučního řízení, nelze shledat zavinění na zastavení exekuce na straně oprávněného. Pokud je podkladem pro nařízení exekuce/pověření exekutora rozhodnutí, které v době podání návrhu bylo v právní moci a bylo vykonatelné, přičemž nic neprokazuje, že by oprávněnému muselo být z okolností případu zjevné, že exekuce bude neúspěšná, a že by tedy návrh nebyl podán s náležitou pečlivostí, nelze ze žádné z těchto skutečností vyvozovat zavinění oprávněného na zastavení exekuce. Konstrukce procesního zavinění oprávněného založená pouze na tvrzení, že exekuční titul byl po nařízení exekuce zrušen, je nedostačující.¹¹¹ Nesouhlasím však s názorem, že za této situace má povinnost k náhradě nákladů řízení a nákladů exekuce povinný s odůvodněním, že v době nařízení exekuce bezpochyby existoval vykonatelný titul a povinný měl na základě tohoto titulu svoji povinnost splnit, třebaže posléze byl tento titul zrušen. Vzhledem k tomu, že tak neučinil dobrovolně, nastoupila nucená exekuce se všemi důsledky z toho plynoucími, tedy i s povinností podílet se na náhradě nákladů řízení.¹¹² Není pochyb, že oprávněný podal svůj exekuční návrh po právu, když povinný ve stanovené lhůtě nesplnil povinnost uloženou mu exekučním titulem, avšak tento byl následně zrušen, z jaké hodnoty by se v takovém případě určovaly náklady řízení (stanovovala odměna advokáta oprávněného), když v okamžiku rozhodování o zastavení exekuce, je exekučně vynutitelná povinnost povinného neexistující-nulová? Jsem tak toho názoru, že za této situace nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení a soudnímu exekutorovi by náklady exekuce neměly být přiznány. Pokud exekutor na základě exekučního titulu, který byl zrušen, již nějaké plnění vymohl, má povinnost vrátit, co mu bylo plněno na základě právního titulu, který byl zrušen. Povinnost soudního

¹¹⁰ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5.6.2014, sp.zn. 21 Cdo 1094/2014.

¹¹¹ Viz též náleží Ústavního soudu ze dne 19.8.2010, sp.zn. II. ÚS 594/10.

¹¹² Viz usnesení Ústavního soudu ze dne 3.2.2012, sp.zn. II.ÚS 3941/11.

exekutora vyplatit neoprávněně vymožené plnění povinnému není soukromoprávní obligací, nýbrž je důsledkem existujícího veřejnoprávního vztahu.¹¹³

c) z důvodu dle ust. § 268 odst. 1 písm. c) o.s.ř.

V tomto případě soud postupuje analogicky jako v situaci zastavení exekučního řízení pro zpětvzetí návrhu. Pokud tedy oprávněný navrhne zastavení exekuce bez dalšího bližšího odůvodnění, je on tím, komu bude uložena povinnost k náhradě nákladů řízení (pokud povinnému nějaké náklady vznikly) a k náhradě nákladů exekuce. Pokud oprávněný navrhne zastavení exekuce z důvodu, že povinný po zahájení exekučního řízení splnil povinnost uloženou mu exekučním titulem (uhradil oprávněnému dlužnou částku), bude povinnému uložena povinnost k náhradě nákladů řízení a k náhradě nákladů exekuce.

d) z důvodu dle ust. § 268 odst. 1 písm. d) o.s.ř.

Pokud exekutor vydaným exekučním příkazem postihne věci, které jsou z výkonu rozhodnutí (exekuce) vyloučeny a na základě návrhu povinného na zastavení exekuce bude exekuce ohledně těchto věcí v rozsahu vydaného exekučního příkazu exekuce částečně zastavena, popř. pokud to byl jediný možný způsob exekuce, bude exekuce zcela zastavena, je to právě soudní exekutor, který svým nesprávným úředním postupem zavinił zastavení exekuce. Pokud povinnému vznikly náklady, neuloží soud oprávněnému povinnost k náhradě nákladů řízení, neboť on zastavení exekuce nezavinił. Soud tak nepřizná žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení a nepřizná exekutorovi právo na náhradu nákladů exekuce. Povinný se může domáhat náhrady škody postupem stanoveným v zákoně č. 82/1998 Sb.

e) z důvodu dle ust. § 268 odst. 1 písm. e) o.s.ř.

Není kontroverznějšího tématu, než náhrady nákladů řízení a náhrady nákladů exekuce v případě zastavení pro její bezvyslednost (nemajetnost povinného). Ačkoliv druhá věta ust. § 89 exekučního řádu stanoví, že v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného hradí paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi oprávněný, rozhodování soudů se za účinnosti exekučního řádu v této otázce proměňovalo, až se nakonec (prozatím) přiklonilo k závěru značně odlišnému.

¹¹³ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 6.2010, sp.zn. 33 Cdo 5127/2007.

Nejprve bylo rozhodování obecných soudů ovlivněno stanoviskem Nejvyššího soudu sp.zn. Cpjn 200/2005, které dospělo k závěru, že i v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného je nutné aplikovat zásadu zavinění: *„Jestliže však oprávněnému nelze přičítat zavinění na tomto výsledku, pak z hlediska názoru, který byl výše ohlášen (jako správný), mu nelze ani ukládat povinnost k náhradě nákladů exekuce, jelikož ustanovení § 89 se vzhledem k § 271 o.s.ř. neuplatní, a naopak se prosadí standardní nákladový režim podle § 87 odst. 3 exekučního řádu. Tomu odpovídá, že povinnost k náhradě nákladů exekuce nelze uložit nikomu jinému než povinnému, a to bez ohledu na to, že bylo v řízení shledáno, že je insolventní, resp. že možnost jejího splnění se nejeví reálnou.“*. Následovala rozhodnutí Ústavního soudu. Usnesením ze dne 31.8.2004, sp.zn. II. ÚS 150/04, odmítl stížnost exekutora, kterému byla přiznána náhrada nákladů exekuce vůči insolventnímu povinnému. Ústavní soud vyložil, že soudní exekutor nemůže být ani analogicky považován za zaměstnance ve vztahu k oprávněnému; postavení soudního exekutora je naopak postavením soukromého podnikatele, neboť se jedná o soustavnou činnost za účelem dosažení zisku a na vlastní riziko. V nálezu ze dne 8.8.2005, sp.zn. II. ÚS 372/04 naproti tomu Ústavní soud odmítl stanovisko, že v případě, že oprávněný zastavení exekuce procesně nezavinil, není možné mu uložit náklady exekuce k úhradě, když dále konstatoval, že *„ustanovení exekučního řádu, která upravují náhrady nákladů exekuce, musí být aplikována a interpretována s ohledem na specifické postavení exekutora v řízení o exekucích a nezbytnost zachování a šetření jeho nezávislosti. Jestliže na jedné straně zákonodárce vyjádřil zcela zjevně svůj úmysl, aby exekutor vykonával svou činnost za úplatu, přičemž toto ustanovení chrání jeho nezávislost, nelze další ustanovení téhož právního předpisu aplikovat a interpretovat zcela opačně, s tímto úmyslem v rozporu, tedy ignorovat specifika jeho postavení a v řízení o exekuci mu nepřiznat nejen odměnu, ale ani náhradu dalších nákladů, při provádění exekuce vzniklých. To vše pochopitelně platí pouze tehdy, pokud by takový záměr zákonodárce z příslušných ustanovení exekučního řádu, jimiž se upravuje náhrada nákladů řízení, explicitně nevyplýval. K takovému závěru však podle Ústavního soudu nelze dospět. Podle § 87 odst. 2 a 3 exekučního řádu leží povinnost k úhradě nákladů exekuce zásadně na povinném, a to jak vůči oprávněnému, tak i vůči exekutorovi. Podle § 89 však soud může uložit oprávněnému, aby nahradil náklady exekuce, dojde-li k zastavení exekuce. Vzhledem k premise, že náklady exekutora musí být nahrazeny, tedy musí mu být zajištěna "úplata", jak zaručuje § 3 exekučního řádu, není možné náhradu nákladů exekutora odmítnout s odkazem na subsidiární užití občanského soudního řádu pro nedostatek "procesního*

zavinění". Pro tento případ exekuční řád zjevně "stanoví jinak" a subsidiární použití o.s.ř., na něž odkazuje § 52 exekučního řádu, je vyloučeno. Náklady exekuce tedy musí hradit buď povinný a, není-li to možné, tedy jestliže soud dospěje k závěru, že jsou důvody pro to, aby neuložil povinnost k náhradě nákladů řízení povinnému, musí být rozhodnuto o uložení povinnosti náhrady nákladů oprávněnému. Oprávněný tak musí při podání návrhu na provedení exekuce toto riziko s ohledem na možnosti povinného zvážit." Následně nálezem Ústavního soudu ze dne 23.2.2006, sp.zn. I. ÚS 290/05 setrval na názoru vyjádřeném v předchozím uvedeném nálezu, tedy že při zastavení exekuce, i pro její bezvýslednost, je namístež zavázat k náhradě nákladů exekuce oprávněného. Dosah nálezu sp.zn. II. ÚS 372/04 byl posléze vymezen stanoviskem Ústavního soudu ze dne 12.9.2006, sp.zn. Pl. ÚS-st. 23/06, resp. v něm vysloveným názorem, že uložit povinnost hradit náklady exekuce oprávněnému lze jen za dalších, zde dovozených podmínek. Možností uložit náhradu nákladů exekuce oprávněnému se Ústavní soud dále taktéž zabýval v nálezu ze dne 15.1.2008, sp.zn. IV. ÚS 1903/07, kdy dovedil, že pouze v případě, kdy k objektivní skutkové okolnosti zastavení exekuce z důvodů nedostatku majetku povinného přistoupí i konkretizované okolnosti subjektivní povahy (procesní zavinění oprávněného), může být uložena povinnost náhrady nákladů oprávněnému. V nálezu ze dne 9.10.2008, sp.zn. III. ÚS 1226/08, Ústavní soud akcentuje zejména tezi, dle níž *„není porušením čl. 11 a čl. 36 odst. 1 Listiny, jestliže obecný soud při rozhodování o nákladech exekuce, v případě, že je exekuce zastavena pro nedostatek majetku na straně povinného, přičemž na straně oprávněného nelze shledat procesní zavinění za zastavení exekuce (při respektování požadavku náležité opatrnosti a uvážlivosti), nepřizná exekutorovi náhradu nákladů řízení vůči oprávněnému."* Připomenul, že se nelze ztotožnit s interpretací, dle níž exekutor jako nositel veřejné moci, kterou je třeba vykonávat nezávisle, má mít vždy zajištěnu úhradu nákladů exekučního řízení. Ústavní soud zaujal názor, že *„je to exekutor, který má z úspěšného provedení exekuce zisk (odměnu), ale současně nese i riziko spočívající v tom, že majetek povinného nebude dostačovat k uspokojení oprávněného (respektive nákladů exekuce), přičemž toto riziko nelze bezdůvodně přenášet na osobu oprávněnou"*. Konečně dle nálezu Ústavního soudu ze dne 13.4.2011, sp.zn. II. ÚS 1222/10, *„ustanovení § 89 věty druhé zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění zákona č. 347/2007 Sb., je nutno ústavně konformně interpretovat v návaznosti na ustanovení § 89 věty první exekučního řádu tak, že v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného je povinnost oprávněného hradit paušálně určené či účelně*

vynaložené výdaje exekutorovi odvislá od posouzení míry jeho zavinění na zastavení exekuce.“

Pokud tedy soud neshledá zavinění na zastavení exekuce na straně oprávněného, neboť dospěje k závěru, že oprávněný podal exekuční návrh s náležitou opatrností a uvážlivostí (oprávněný neměl a nemohl mít žádné poznatky o neuspokojivé finanční situaci povinného), lze rozhodnout tak, že žádnému z účastníků nebude přiznána náhrada nákladů řízení a soudnímu exekutorovi nebude přiznána náhrada nákladů exekuce.

Je tak otázkou, zda by nebylo vhodné s ohledem na již ustálenou judikaturu Ústavního soudu novelizovat ustanovení § 89 exekučního řádu např. takto: *„Dojde-li k zastavení exekuce, hradí náklady exekuce a náklady účastníků ten, který zastavení zavinil. Pokud nelze shledat zavinění na zastavení exekuce ani u jednoho z účastníků, v případě oprávněného s ohledem na splnění požadavku podání exekučního návrhu s náležitou opatrností a uvážlivostí, exekutorovi náhrada nákladů exekuce nenáleží.“*

f) z důvodu dle ust. § 268 odst. 1 písm. f) o.s.ř.

Pokud připustíme, že může nastat situace, kdy bylo vyhověno excindační žalobě ohledně majetku, který byl jako jediný exekučně postižen, neboť jiný „majetek povinného“ exekutor nedohledal, bude exekuce zcela zastavena; ve většině případů však z předmětného důvodu bývá exekuce zastavena pouze částečně. Stejně jako v případě zastavení z důvodu dle ust. § 268 odst. 1 písm. d) o.s.ř. ani zde nezavinili zastavení exekuce oprávněný ani povinný, žádný z účastníků tak nemá právo na náhradu nákladů řízení a exekutor nemá právo na náhradu nákladů exekuce. Dle mého názoru však nelze spatřovat zavinění ani na straně exekutora, neboť v době vydání exekučního příkazu postihujícího určitý majetek, nemohl exekutor předvídat, že ohledně tohoto majetku bude následně vyhověno excindační žalobě.

g) z důvodu dle ust. § 268 odst. 1 písm. g) o.s.ř.

Pro posouzení zavinění na zastavení exekuce z tohoto zákonného důvodu je zásadním moment, kdy k zániku práva přiznaného exekučním titulem došlo, zda před zahájením exekučního řízení, či až po jeho zahájení. Zjednodušeně řečeno v prvním

případě spočívá zavinění na zastavení exekuce na oprávněném, neboť podal exekuční návrh pro již neexistující pohledávku, a v druhém případě na povinném, neboť exekuce byla podána po právu, avšak následným jednáním povinného (splnění, započtení) došlo k zániku vymáhané pohledávky.

h) z důvodu dle ust. § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř.

Jelikož důvody nepřijatelnosti exekuce mohou být velmi rozmanité, nelze, co se týká rozhodování o náhradě nákladů řízení a náhradě nákladů exekuce paušalizovat; bude nutné u každé jednotlivé věci individuálně posoudit zavinění na zastavení exekuce.

5) při rozhodování o námitkách proti příkazu k úhradě nákladů exekuce

Pokud soud zamítne námitky proti příkazu k úhradě nákladů exekuce či mění-li příkaz k náhradě nákladů exekuce, rozhodne současně i o náhradě nákladů účastníků a exekutora v námitkovém řízení analogicky podle ust. § 224 odst. 2 o.s.ř. Soud by sice mohl ponechat na exekutorovi, aby o nákladech námitkového řízení rozhodl dalším příkazem k úhradě nákladů exekuce, avšak za takové situace by mohlo dojít k opětovnému podání námitek, a takto by se daná situace mohla stále opakovat. Je tak v zájmu procesní ekonomie, aby ve výše uvedených případech rozhodl o nákladech námitkového řízení soud. Pokud soud příkaz k úhradě nákladů exekuce zruší, rozhodne exekutor analogicky podle ust. § 224 odst. 3 o.s.ř. v novém příkazu k úhradě nákladů exekuce i o nákladech námitkového řízení.

6) V odvolacím řízení platí přiměřeně ustanovení o nákladech řízení před soudem prvního stupně. Změní-li odvolací soud rozhodnutí, rozhodne i o nákladech řízení u soudu prvního stupně. Zruší-li odvolací soud rozhodnutí a vrátí-li věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení, rozhodne o náhradě nákladů soud prvního stupně v novém rozhodnutí o věci (§ 224 o.s.ř.).

7) V dovolacím řízení platí ust. § 224 odst. 1 a 2 o.s.ř. obdobně (§ 243c odst. 3 o.s.ř.). Jestliže dovolací soud zruší rozhodnutí odvolacího soudu (rozhodnutí soudu prvního stupně), jedná dále o věci soud, jemuž byla věc vrácena. O náhradě nákladů řízení včetně nákladů dovolacího řízení soud rozhodne v novém rozhodnutí o věci (§ 243g o.s.ř.).

Závěr

Od počátečního stavu, kdy rozhodovací činnost v exekučním řízení spočívala téměř výlučně „na bedrech“ exekučního soudu, se postupnými proměnami prostřednictvím novelizací exekučního řádu přesunula značná část rozhodovací pravomoci do rukou soudních exekutorů.

Kladně hodnotím změnu exekučního řádu upouštějící od vydávání usnesení o nařízení exekuce a nahrazující toto usnesení pověřením soudního exekutora, vedoucí k úbytku administrativní činnosti soudu spočívající ve vyznačování právních mocí na předmětných usneseních. S jistými obavami však nahlížím na případný záměr absence jakékoliv ingerence soudu ve fázi exekučního řízení předcházející faktickému provádění exekuce. Pokud by byl soudní exekutor jediným subjektem, který by byl oprávněn přezkoumat zákonem stanovené předpoklady pro vedení exekuce, tedy následně by výše uvedené předpoklady již nebyly přezkoumávány taktéž soudem, mohlo by snadněji a s větší pravděpodobností docházet k pochybením, kdy by soudní exekutor vydal i při chybějících zákonných předpokladech pro vedení exekuce konkrétní exekuční příkaz, kterým mohou vzniknout razantní negativní účinky bez ohledu na případné právní kroky povinného, když proti exekučnímu příkazu není opravný prostředek přípustný a tento je okamžitě vykonatelný.

Jelikož je exekutor osobou značně ekonomicky zainteresovanou na úspěšnosti exekuce, může tato skutečnost vést k pochybnostem, zda bude soudní exekutor postupovat vůči konkrétnímu povinnému spravedlivě, v souladu se zásadou proporcionality zásahu státní moci do práv jednotlivců; uvedené pochybnosti mají reálný podklad z praxe obecných soudů, Ústavního soudu, jakož i z praxe Veřejného ochránce práv.

Z výše uvedených důvodů jsem pro zachování stávajícího stavu, tj. situace, kdy jsou zákonem stanovené předpoklady pro vedení exekuce posouzeny a přezkoumány nejen soudním exekutorem, nýbrž následně taktéž exekučním soudem, který při jejich splnění vydá exekutorovi pověření k vedení exekuce.

Pokud se jedná o změny v rozdělení rozhodovací pravomoci ve fázi provádění exekuce, velmi kladně hodnotím přenesení rozhodovací pravomoci soudním exekutorům v případech vydávání výzev k odstranění vad návrhů na zastavení exekuce, dále v případě rozhodování o nesporných návrzích na zastavení exekuce, o návrzích na odklad exekuce, kterým soudní exekutor zcela vyhoví a taktéž o námitkách proti příkazu k úhradě nákladů exekuce, kterým soudní exekutor zcela vyhoví.

De lege ferenda bych v této oblasti navrhovala svěřit soudním exekutorům výlučnou pravomoc rozhodovat dle ust. § 54 odst. 5 exekučního řádu, tedy odložit exekuci k návrhu povinného při složení jistoty ve výši vymáhané pohledávky, nákladů oprávněného a nákladů exekuce, neboť jak již bylo výše uvedeno, exekuční řád spojuje se zaplacením jistoty bezvýhradně odklad exekuce, když je současně stanoveno, že jistota se skládá u exekutora, a tedy logickým vyústěním by bylo přenechat takové rozhodnutí zcela soudním exekutorům.

Dále bych do výlučné pravomoci soudních exekutorů svěřila rozhodování o odmítnutí námitek proti příkazu k úhradě nákladů exekuce a o zastavení námitkového řízení, a to za splnění předpokladu, že by byla najisto postavena otázka přípustnosti opravného prostředku proti těmto rozhodnutím tak, že by bylo odvolání v těchto případech přípustné. Jak již bylo poukázáno, hovoří pro přijetí této úpravy skutečnost, že námitky proti příkazu k úhradě nákladů exekuce se podávají u soudního exekutora, ten současně disponuje s doklady o doručení příkazu k úhradě nákladů exekuce, jako první vyzývá k odstranění vad námitek, a výše uvedená rozhodnutí nejsou z odborného hlediska nijak skutkově či právně složitá.

Pokud se týká úpravy rozhodování o náhradě nákladů exekučního řízení a nákladů exekuce, přivítala bych s ohledem na splnění požadavku předvídatelnosti rozhodování a legitimního očekávání účastníků řízení, novelizaci ust. § 89 exekučního řádu, která by toto ustanovení uvedla do souladu s již ustálenou judikaturou Ústavního soudu věnovanou této problematice, tak jak jsem výše podrobněji formulovala.

Riziko případných excesů ze strany jednotlivých soudních exekutorů nelze zcela vyloučit. Lze jej však omezit, a to důsledně uplatňovanou odpovědností exekutora za jeho excesivní přehmaty, a to odpovědností kárnou a důsledným státním dohledem.

S ohledem na výše uvedené jsem shledala, že přijaté novelizace exekučního řádu, kterými byla postupně přenesena část rozhodovací pravomoci na soudní exekutory, nijak významně nezvýšily pravděpodobnost výskytu excesů ze strany exekutorů, a je tedy možno uzavřít, že převážila pozitiva v podobě odbřemenění exekučních soudů od části administrativní agendy, jakož i části agendy rozhodovací.

Seznam literatury

Monografie

- DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009.
- DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009.
- HLAVSA, P. *Exekuční řád a zákon č. 119/2001 Sb. s poznámkami a prováděcími předpisy: podle stavu k ...* Praha: Linde, 2001.
- JEHLIČKA, O., ŠVESTKA, J., ŠKÁROVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 9. vydání. Praha: C. H. BECK, 2004.
- KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.
- KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010.
- KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007.
- KŮRKA, V., ed. *Přehled judikatury ve věcech výkonu rozhodnutí a exekuce*. Praha: ASPI, 2005.
- KŮRKA, V.; SVOBODA, K. *Přehled judikatury ve věcech výkonu rozhodnutí a exekuce*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2013.
- MALÝ K. a kol. *Práva městská Království českého: edice s komentářem*. Praha: Karolinum, 2013.
- SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Exekuce*. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2008.
- SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Exekuční řízení*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2005.
- SCHELLEOVÁ, I. *Základy civilního řízení*. 3. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2008.
- SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K. *Právní úprava civilního řízení (Historie a současnost)*. Brno: Masarykova univerzita, 1995.
- SKŘEJPEK M. *Texty ke studiu římského práva*. Praha: Orac, 2001.
- ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J.; ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014.
- TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006.
- WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2011.
- WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. Část první, Řízení nalézací*. 7., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde Praha, 2014.

Články v odborných periodikách

- ANDRLE, P. *Náklady exekuce před vymožením plnění*, (Právní fórum 1/2011, s. 6).
- BENEK, B. *Dvakrát o exekucích a exekutorech*, (Bulletin advokacie 1/2007, s. 18).
- BENEK, B. *Ústavní soud o odměnách exekutorů*, (Bulletin advokacie 5/2007, s. 36).
- BENÍKOVÁ, D. *Několik úvah nad připravovanou změnou exekučního řádu*, (Bulletin advokacie 6/2010, s. 40).
- BĚLOHLÁVEK, A. J. *Evropský exekuční titul a novela občanského soudního řádu a dalších předpisů*, (Právní rozhledy 10/2006, s. II).
- DOLEŽALOVÁ, L. *Zásadní změny v exekučním řízení*, (Bulletin advokacie 12/2012, s. 28).
- ELIÁŠ, K. *Odklad provedení exekuce*, (Právní rozhledy 4/1998, s. 157).
- EPPINGER, A., VESELÝ, J. *Aplikace exekučního řádu z pohledu soudního exekutora*, (Právní rozhledy 5/2002, s. 206).
- CHRAMOSTA, T. *Náhrada nákladů exekuce při úmrtí povinného ve světle nálezu Ústavního soudu II. ÚS 372/04*, (Bulletin advokacie 11-12/2006, s. 87).
- KASÍKOVÁ, M. *Exekuce u soudu prvního stupně*, (Právní rádce 6/2003, s. 14).
- KLAPKA, Š. *Vybrané problémy rozhodování o náhradě nákladů exekuce*, (Právní rozhledy 4/2009, s. 124).
- KONEČNÁ, P. *Právní úprava spojování exekučních řízení*, Komorní listy. I/2013.
- KORBEL, F., Prudíková, D. *Nad změnami v exekučním řádu*, (Právní rozhledy 22/2009, s. 791).
- LUKEŠ, O. *Přiměřenost exekuce nebo zánik vymahatelnosti práva?*, (Právní rozhledy 15/2009, s. 555).
- LOUTOCKÝ, V. *Exekuční soud*. Komorní listy. II/2013.
- MÁDR, J. *Ke stanovisku Nejvyššího soudu k výkladu exekučního řádu*, (Právní rozhledy 10/2006, s. 369).
- MUZIKÁŘ, V. *Jak přiznávat náhradu nákladů v exekučním řízení po zrušení vyhlášky č. 484/2000 Sb.?*, (Bulletin advokacie 11/2013, s. 42).
- MUZIKÁŘ, V., MUZIKÁŘOVÁ, A. *Praktické důsledky zastavení exekuce pro neplatnost rozhodčí doložky zejména z pohledu promlčení*, (Bulletin advokacie 6/2014, s. 21).
- PAŘÍZEK, I. *K zastavení exekuce dle § 55 odst. 3 EŘ*, (Právní rozhledy 23-24/2014, s. 839).

- PREISLER, P. *K některým změnám v exekučním řádu*, (Právní rozhledy 10/2010, s. 363).
- PROŠEK, J., BĚLOHLÁVKOVÁ, P., MEDKOVÁ, V. *Metodika k střednědobé novele exekučního řádu*, (Bulletin advokacie 12/2009, s. 41).
- RAKOVSKÝ, A. *Odklad exekuce pro přechodné zhoršení postavení povinného*, (Právní rozhledy 20/2004, s. 757).
- RAKOVSKÝ, A., VESELÝ, J. *Odvolání proti nařízení exekuce – obrana proti soudnímu exekutorovi?*, (Bulletin advokacie 4/2003, s. 24).
- RAKOVSKÝ, A., VESELÝ, J. *Vybrané otázky aplikace zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)*, (Bulletin advokacie 11-12/2002, s. 43).
- ROZTOČIL, A. *Kdo má nést náklady soudního exekutora při zastavení exekuce pro její bezvýslednost?*, (Právní rozhledy 8/2005, s. 292).
- ROZTOČIL, A. *Odměna soudního exekutora v případě dobrovolného splnění pohledávky povinným*, (Právní rozhledy 12/2007, s. 447).
- ROZTOČIL, A. *Spor o náklady bezvýsledné exekuce: Finále?*, (Právní rozhledy 14/2006, s. 519).
- ROZTOČIL, A. *Rozhodování o nákladech právního zastoupení účastníků v exekučním řízení*, (Bulletin advokacie 5/2006, s. 28).
- RYDVAL, T. *Dvě praktické poznámky k „exekucím“: o náležitostech návrhu a místní příslušnosti soudu*, (Bulletin advokacie 10/2008, s. 38).
- SMOLÍK, P. *Advokát versus exekutor - ochrana zájmů klienta versus exekuce?*, (Bulletin advokacie 4/2002, s. 10).
- SVOBODA, K. *K soudcovské normotvorbě při rozhodování o nákladech exekuce*, (Právní rozhledy 14/2011, s. 498).
- SVOBODA, K. *Problémy související s posílením „exekutorské“ exekuce*, (Soudní rozhledy 1/2013, s. 6).
- ŠEVČÍK, L., ml.: *Ještě jednou k náhradě nákladů exekučního řízení, jestliže exekuce byla zastavena, protože výtěžek nepostačí ani ke krytí jejich nákladů*, (Bulletin advokacie 11-12/2005, s. 42).
- VALENTA, J. *Manžel povinného v exekučním řízení*, (Právní rádce 8/2008, s. 9).
- VÁLEK, J. *Právní povaha nákladů exekuce aneb Ke stanovisku Nejvyššího soudu ČR sp. zn. Cpjn 200/2005*, (Bulletin advokacie 9/2007, s. 38).
- VLK, V. *Exekuce a advokáti ještě jednou*, (Bulletin advokacie 1/2002, s. 18).
- VESELÝ, J., RAKOVSKÝ, A. *Odvolání proti nařízení exekuce prováděné soudním*

exekutorem ve světle poslední judikatury Nejvyššího soudu,(Soudní rozhledy 2/2003, s. 37).

VESELÝ, J., RAKOVSKÝ, A., ŠIMKOVÁ, R. *Soudní exekutoři - alternativa výkonu rozhodnutí,* (Právní rozhledy 6/2001, s. 254).

VESELÝ, J., RAKOVSKÝ, A., HOLEŠÍNSKÝ, P. *Soudní exekutoři – efektivní způsob vymáhání pohledávek,* (Bulletin advokacie 9/2001, s. 8).

Důvodové zprávy

Důvodová zpráva k zákonu č. 120/2001 Sb., sněmovní tisk 725/0.

Důvodová zpráva k zákonu č. 286/2009 Sb., sněmovní tisk 804/0.

Důvodová zpráva k zákonu č. 396/2012 Sb., sněmovní tisk 537/0.

Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb., sněmovní tisk 929/0.

Seznam judikatury

nález Ústavního soudu ze dne 9.6.1994, sp.zn. III. ÚS 44/93
nález Ústavního soudu ze dne 2.4.1998, sp.zn. III. ÚS 456/97
nález Ústavního soudu ze dne 3.7.2001, sp.zn. II. ÚS 105/01
nález Ústavního soudu ze dne 17.5.2001, sp.zn. III. ÚS 727/2000
nález Ústavního soudu ze dne 3.7.2003, sp.zn. III. ÚS 737/02
nález Ústavního soudu ze dne 11.11.2003, sp.zn. IV. ÚS 525/02
nález Ústavního soudu ze dne 25.11.2004, sp.zn. IV. ÚS 630/03
nález Ústavního soudu ze dne 31.8.2005, sp.zn. II. ÚS 336/05
nález Ústavního soudu ze dne 4.1.2007, sp.zn. IV. ÚS 129/06
nález Ústavního soudu ze dne 9.10.2008, sp.zn. III. ÚS 1226/08
nález Ústavního soudu ze dne 21.1.2010, sp. zn. I. ÚS 2930/09
nález Ústavního soudu ze dne 19.8.2010, sp.zn. II. ÚS 594/10
nález Ústavního soudu ze dne 7.6.2011, sp.zn. II. ÚS 2780/10
nález Ústavního soudu ze dne 8.9.2011, sp.zn. II. ÚS 2013/10
nález Ústavního soudu ze dne 14.10.2014, sp.zn. Pl.ÚS 39/13

usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 21.8.2003, sp.zn. IV ÚS 180/03
usnesení Ústavního soudu ze dne 28.4.2004, sp.zn. I. ÚS 236/04
usnesení Ústavního soudu ze dne 3.3.2009, sp.zn. Pl. ÚS 51/05
usnesení Ústavního soudu ze dne 3.2.2012, sp.zn. II.ÚS 3941/11
usnesení Ústavního soudu ze dne 29.10.2013, sp.zn. IV ÚS 3102/13
usnesení Ústavního soudu ze dne 5.6.2014, sp.zn. III. ÚS 2289/13
usnesení Ústavního soudu ze dne 8.7.2014, sp.zn. II. ÚS 979/14
usnesení Ústavního soudu ze dne 8.7.2014, sp.zn. II. ÚS 2089/14

stanovisko Ústavního soudu ze dne 12.9.2006, sp.zn. Pl. ÚS-st 23/06

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.7.1999, sp.zn. 20 Cdo 2539/98
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 6.2010, sp.zn. 33 Cdo 5127/2007
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.6.2010, sp.zn. 20 Cdo 3610/2008

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.4.1997, sp.zn. 2 Cdon 1073/96
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.6.1997, sp.zn. 2 Cdon 1624/96
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.2.1999, sp.zn. 20 Cdo 91/99
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.6.2000, sp.zn. 21 Cdo 2458/99
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.9.2000, sp.zn. 21 Cdo 698/2000
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10.10.2000, sp.zn. 21 Cdo 267/2000
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.2.2002, sp.zn. 20 Cdo 2133/2001
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.6.2002, sp.zn. 20 Cdo 1766/2001
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.1.2003, sp.zn. 20 Cdo 699/2002
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.4.2003, sp.zn. 29 Odo 788/2002
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.8.2003, sp.zn. 20 Cdo 2019/2002
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.9.2003, sp.zn. 20 Cdo 1751/2002
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.2.2004, sp.zn. 20 Cdo 180/2003
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.3.2004, sp.zn. 20 Cdo 1189/2003
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.4.2004, sp. zn. 20 Cdo 360/2003
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.9.2004, sp.zn. 20 Cdo 1215/2004
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.6.2005, sp.zn. 20 Cdo 2207/2004
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.9.2005, sp.zn. 20 Cdo 1962/2004
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.11.2005, sp.zn. 20 Cdo 1643/2005
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.3.2006, sp.zn. 20 Cdo 1972/2005
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.4.2006, sp. zn. 20 Cdo 420/2006
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.7.2006, sp.zn. 20 Cdo 509/2006
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.8.2006, sp.zn. 20 Cdo 2917/2005
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.6.2007, sp.zn. 20 Cdo 2010/2006
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9.8.2007, sp.zn. 20 Cdo 3373/2006
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.9.2007, sp.zn. 20 Cdo 923/2007
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.3.2008, sp.zn. 20 Cdo 326/2007
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.3.2008, sp.zn. 20 Cdo 5293/2007
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.5.2008, sp.zn. 32 Odo 1675/2006
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.7.2008, sp.zn. 20 Cdo 3080/2007
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11.2.2009, sp.zn. 20 Cdo 4360/2008
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.4.2009, sp.zn. 20 Cdo 3682/2007
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.6.2009, sp.zn. 20 Cdo 2562/2007
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.10.2009, sp.zn. 20 Cdo 3160/2007

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.10.2009, sp.zn. 20 Cdo 4106/2008
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.5.2010, sp.zn. 20 Cdo 1694/2008
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.6.2010, sp.zn. 20 Cdo 3016/2008
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.6.2010, sp.zn. 20 Cdo 3416/2009
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.7.2010, sp.zn. 20 Cdo 3003/2008
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.7.2010, sp.zn. 20 Cdo 3244/2008
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.9.2010, sp.zn. 20 Cdo 2806/2009
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.9.2010, sp.zn. 20 Cdo 3873/2008
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.10.2010, sp.zn. 20 Cdo 5367/2008
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.2.2011, sp.zn. 20 Cdo 1770/2009
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5.4.2011, sp.zn. 20 Cdo 5248/2009
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.5.2011, sp.zn. 20 Cdo 5121/2009
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.8.2011, sp.zn. 20 Cdo 1152/2010
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.10.2011, sp.zn. 20 Cdo 2431/2010
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.10.2011, sp.zn. 22 Cdo 3261/2011
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.3.2012, sp.zn. 20 Cdo 365/2012
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.3.2012, sp.zn. 20 Cdo 1713/2010
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.3.2012, sp.zn. 20 Cdo 2432/2010
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.3.2012, sp.zn. 20 Cdo 3442/2011
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.9.2012, sp.zn. 20 Cdo 3836/2010
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3.12.2012, sp.zn. 20 Cdo 4092/2011
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.5.2013, sp.zn. 26 Cdo 1115/2013
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18.3.2014, sp.zn. 21 Cdo 4289/2013
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5.6.2014, sp.zn. 21 Cdo 1094/2014

stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17.6.1998,
Cpjn 19/98

stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 18.2.1981, sp.zn. Cpj 159/79

stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 15.2.2006, sp.zn. Cpjn 200/2005

usnesení Městského soudu v Praze ze dne 12.3.2004, sp.zn. 19 Co 101/2004

usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10.7.2010, sp.zn. 14 Co 268/2010

usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14.8.2012, sp.zn. 14 Co 252/2012

usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 28.7.1997, sp.zn. 13 Co 390/97

usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 18.5.2009, sp.zn. 31 Co 217/2009

usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 27.4.2011, sp.zn. 10 Co 119/2011

usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26.1.2005, sp.zn. 19 Co 634/2004

usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 13.12.2006, sp.zn. 21 Co 564/2006

usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 15.7.2011, sp.zn. 12 Co 413/2010

usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 10.11.2011, sp.zn. 54 Co 888/2011

usnesení Okresního soudu Plzeň – město ze dne 10.4.2012, sp.zn. 80 EXE 1054/2011

Seznam příloh

Příloha č. 1	usnesení soudu o vyslovení místní nepříslušnosti
Příloha č. 2	pokyn soudnímu exekutorovi k odmítnutí exekučního návrhu
Příloha č. 3	pokyn soudnímu exekutorovi k zamítnutí exekučního návrhu
Příloha č. 4	pokyn soudnímu exekutorovi k zastavení řízení
Příloha č. 5	usnesení soudu o spojení exekučních řízení
Příloha č. 6	usnesení soudu o zamítnutí návrhu povinného na spojení exekučních řízení
Příloha č. 7	usnesení soudu o nařízení exekuce
Příloha č. 8	pověření soudního exekutora
Příloha č. 9	usnesení soudu o změně soudního exekutora
Příloha č. 10	usnesení soudu, kterým bylo rozhodnuto, že pověřený soudní exekutor není vyloučen z provedení exekuce
Příloha č. 11	usnesení soudu o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. a) o.s.ř.
Příloha č. 12	usnesení soudu o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. a) o.s.ř.
Příloha č. 13	usnesení soudu o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. b) o.s.ř.
Příloha č. 14	usnesení soudu o částečném zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. d) o.s.ř.
Příloha č. 15	usnesení soudu o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. e) o.s.ř.
Příloha č. 16	usnesení soudu o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. e) o.s.ř. k podnětu soudního exekutora
Příloha č. 17	usnesení soudu o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. g) o.s.ř.
Příloha č. 18	usnesení soudu o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř.
Příloha č. 19	usnesení soudu o zamítnutí návrhu povinného na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o.s.ř.
Příloha č. 20	usnesení soudu o zamítnutí návrhu povinného na odklad exekuce
Příloha č. 21	usnesení soudu o potvrzení příkazu k úhradě nákladů exekuce

Shrnutí

Cílem předkládané rigorózní práce nazvané "Rozhodování soudu v exekučním řízení" je analýza právní úpravy exekučního řízení dopadající na postup a rozhodování soudu v tomto řízení se zaměřením na jednotlivé novelizace a s nimi spojené změny vybraných ustanovení exekučního řádu, jejich vzájemné srovnání, zhodnocení vhodnosti jejich přijetí a uvážení, zda jejich přínos v podobě "odbřemenění" soudů převažuje nad možným nebezpečím případných excesů ze strany soudních exekutorů. Z vědeckých metod byla k dosažení vytýčených cílů použita metoda deskriptivní, doplněná o metodu analytickou, a taktéž metoda komparativní.

Práce se sestává ze tří kapitol. V úvodu práce jsou představeny nevýznamnější novelizace exekučního řádu upravující rozhodování soudu a následně vytýčeny cíle práce a uvedeny vědecké metody k dosažení cíle práce. Prvá kapitola se věnuje historii exekučního řízení od úpravy římskoprávní až po přijetí exekučního řádu (zákon č. 120/2001 Sb.). Druhá kapitola pojednává o současné úpravě exekučního řízení se zaměřením na postavení a postup soudního exekutora v exekučním řádu. Třetí kapitola, která tvoří těžiště práce, je rozdělena do tří podkapitol, z nichž první pojednává o postupu a rozhodování soudu v exekučním řízení od nápadu věci na soud až po vydání pověření exekutora k provedení exekuce. Druhá podkapitola pojednává o možných prostředcích obrany povinného v exekučním řízení v souvislosti s následným rozhodováním soudu o těchto prostředcích. Třetí podkapitola se věnuje problematice nákladů exekučního řízení, nákladů exekuce a rozhodování soudu o náhradě předmětných nákladů. V závěru práce jsou zhodnoceny novelizace exekučního řádu, jimiž došlo k přenesení části rozhodovacích pravomocí soudů na soudní exekutory. Je shledáno, že uvedenými novelizacemi nebylo významněji zvýšeno riziko případných excesivních přehmatů soudních exekutorů, když je současně poukázáno na důležitost důsledného uplatňování kárné odpovědnosti soudních exekutorů, jakož i státního dohledu. Následně jsou předkládány návrhy případných novelizací exekučního řádu de lege ferenda, jimiž by mohlo dojít k dalšímu přenesení rozhodovacích pravomocí do rukou soudních exekutorů, a tedy k odlivu části této agendy vykonávané v současnosti soudy, a taktéž dále k novelizaci úpravy rozhodování o nákladech účastníků a nákladech exekuce.

Abstract

The purpose of this submitted rigorosum thesis titled “Court decisions in execution proceedings” is analysis of the legal regulation of execution proceedings affecting procedure and decision-making by courts during these proceedings, focusing on individual amendments and the related changes to selected provisions of the Execution Code, their mutual comparison, assessment of the suitability of their adoption and consideration whether their benefits in the form of “dis-encumbrance” of the courts predominate over the possible risk of potential excess by bailiffs. The scientific methods used to achieve the defined goals included the descriptive method, supplemented by the analytical method and also the comparative method.

This work consists of three chapters. The introduction presents the most important amendments to the Execution Code regulating decision-making by courts and subsequently defines the goals of this thesis and the specified scientific methods used to achieve the goals of this thesis. The first chapter is devoted to the history of execution proceedings from Roman law regulations to acceptance of the Execution Code (Act No. 120/2001 Coll.). The second chapter discusses current regulation of execution proceedings, focusing on the standing of the bailiff and his procedure within the Execution Code. The third chapter, which is the key part of this thesis, is divided into three sub-chapters, of which the first discusses the court’s procedure and decision-making during execution proceedings, from the concept of the case, through the judicial proceeding, to issue of bailiff’s authorisation. The second sub-chapter discusses possible means of defence by the obliged party in the execution proceeding, in relation to subsequent decision-making by the court concerning these means. The third sub-chapter is devoted to the issue of the costs of execution proceedings, the costs of execution and decision-making by courts concerning compensation of the costs in question. The conclusion of the thesis evaluates the amendments to the Execution Code, which resulted in transferral of part of the decision-making competence of the courts to bailiffs. It is established that the aforementioned amendments failed to significantly increase the risk of potential excessive errors by bailiffs, whereas the importance of thorough application of the disciplinary responsibility of bailiffs and also state supervision are simultaneously emphasised. Proposals for potential amendment of the Execution Code

de lege ferenda, which could result in further transferral of decision-making competence into the hands of bailiffs and subsequently reduce this area of administrative work currently managed by courts and also to amendment of regulation of decisions about costs incurred by parties to proceedings and the costs of execution, are also submitted.

Klíčová slova

exekuční řízení, rozhodování, soud

Key words

execution proceedings, decisions, court